

350
F 87

B $\frac{352}{9626}$ / 52 K
1985!

L. Bp. 147

1/2 megvétel

Budapesti Könyvtár

A FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSÁNAK

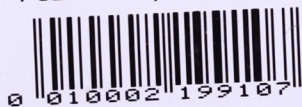
HIVATALOS JELENTÉSE

1870. ÉS 1871. ÉVI

MŰKÖDÉSÉRŐL.

CI

FSZEK Központi Könyvtár

Handwritten signature

1872.

PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

(HOLD-UTCZA 4. SZ.)

1976

350
F 87

B 352/52/1

9 626

K

Nagyméltóságú magyar királyi Ministerium!

Az 1870. X. t. cz. 10. §-a a fővárosi pénzalap kezelésére s az ugyanazon törvény többi szakaszaiban kijelölt teendők keresztülvitelére egy külön önálló közegnek, a „fővárosi közmunkák tanácsának“ felállítását rendelé el, mely a kormány által kinevezendő elnök és alelnök és 18 rendes tagból áll, melyek sorából 9-et szintén a kormány nevez, 6-ot Pest városa, 3-at pedig Buda városának képviselői választanak közgyűléseiken.

A kormány Tisza Lajos urat, alelnöknek; Cserhalmay Ferencz, Éber Nándor, Hollán Ernő, b. Liphay Béla, Lukács Antal, Mátyus Aristid, Ribáry József, Reitter Ferencz és gr. Széchenyi Ödön urakat pedig rendes tagoknak nevezte ki.

Pest városa: Csengery Antal, Preussner József, Sebastiani Frigyes, Széher Mihály, Szentkirályi Mór és Tavasz Endre urakat választá.

Buda városa pedig: Andorffy Károly, Lidemann Emil és Stangl János urakat választá.

Az ezen tagokból álló fővárosi közmunkák tanácsa 1870. június 23-án tartá gr. Andrássy Gyula miniszterelnök ur elnöklete alatt első alakuló ülését, ki az új közeg nagy hivatását és a fővárosok jövő fejlődésére oly nagy horderejű feladatát lelkesítő szavakban jelezvén, az új hatóságot, a „fővárosi közmunkák tanácsát“ megalakultnak nyilvánítá.

Ugyanez ülésben lett megállapítva a tanács ügyrende és választás útján betöltettek a 3 szakosztály vezetőinek állomásai. A fogalmazási és kezelési osztály vezetőjének Ország Sándor, a műszaki osztály vezetőjének Reitter Ferencz és a számvevő osztály vezetőjeül Cserhalmay Ferencz urak választattak meg.

Az ekként megalakult fővárosi közmunkák tanácsa bátorkodik az 1870. 10. t. cz. 27. §-a értelmében az általa kezelt fővárosi pénzalapnak, az első alkalommal 1½ évre terjedő zárszámadását a következő jelentés kíséretében mély tisztelettel bemutatni.

Daczára annak, hogy a Dunaszabályozás és hidak építése nagyszerű műveleteinek végrehajtásával a magyar királyi közmunka- s közlekedési miniszterium lett a magas törvényhozás által megbizva, a teendők oly tömkelegével látta magát szemben a fővárosi közmunkák tanácsa, hogy első gondjának kellett lennie magát tájékozni, a működés egymásutánját meghatározni és abba bizonyos rendszert hozni, csak így levén képzelhető, hogy a törvényhozás által kijelölt sokoldalú és nagyszerű hivatásának megfelelőend.

E hivatás abban áll, hogy az ország fővárosa — Budapest — mely folyton szaporodó népességnek örvend, mely az ipar és kereskedelem terén naponként új vívmányokat mutat fel és az egész nemzet értelmi és szellemi életének már is középpontja, valóban nagy várossá fejlődhessék, oly várossá, melyben a kézmíves, iparos és kereskedő épugy, mint a főur és tőkepénzes, amaz a biztosított munka és kereset, emez a nyujtandó fény és külsín folytán, letelepedni ingert érezzenek, — oly várossá, mely a 15 millió lakossal bíró magyar állam tekintélyéhez és befolyásához méltó helyet foglaljon el a művelt nyugat fővárosai sorában.

Egy ily értelemben vett nagy fővárosnak külkellékei:

a) Kedvező közegészségi viszonyok s ezekkel kapcsolatban helyes csatornázási rendszer, tisztántartás, terek és széles utcák, hogy lehetőleg minden lakás világossággal és levegővel birjon.

b) Kényelmes és biztos közlekedés s evvel kapcsolatban helyes és biztos kövezési rendszer, utak és utcák jó karban tartása.

c) Czélszerű beosztás, hogy a külön foglalkozásuak egymást ne zavarják, hogy a kereskedés egyes főtelepei, rakpart, vámház, vasúti indóházak egymással biztos közlekedést nyerjenek s hogy az egyes várostömbök fejlődése irányt nyerjen, mely elejét vegye ép ugy a túlsűrű tömörülésnek, mint a városi jelleggel meg nem férő szórványosságnak.

d) Díszes középületek elhelyezése, hogy azok egyrészt az illető társadalmi körök és osztályok által, melyeknek leginkább szolgálni rendelvék, legkönnyebben elérthesenek s másrészt a város külalakjának szépségét hatványozzák.

e) Mulatóhelyek előállítása, nyári idényre szabad, tág, befásított területek a test és lélek üdülésére, téli idényre színházak, concert-termek stb. a nemesebb élvezetek eszközlésére.

Ezen az eredményben és kivitelben egyaránt összeforrt s egymástól csak nagy vonásokban elkülönithető kellékek Budapesten vagy egyáltalán nem, vagy csak hiányosan vannak meg s csak folytonosan combinált munkásság útján lesznek előállithatók.

Ha elegendő pénzerővel rendelkeznék is — mindezek egyszerre, rögtönzött keresztülvitelére hiányoznék a szellemi és anyagi nyers erő, hiányoznák az előfeltételek.

És mégis meg vagyunk győződve, hogy a működésnek minden irányban, minden téren egyszerre kellett és kell megindíttatnia, mert különben hiányoznék az összhangzás.

Szem előtt kellett tehát tartanunk egyfelől az egész fővárost teljes összességében és a nagy egésznek érdekeit és igényeit, de nem volt szabad elhanyagolnunk másfelől a magánérdeket, az egyes építkezési kérdéseket sem. — Össze kellett egyeztetni a két szempontot, nehogy egyrészt a közérdek és közczélok elérésében egyes kérdések helytelen elintézése által gát emeltessék s másrészt, hogy a közczél túlbuzgó felkarolása folytán az egyesek jogos érdeke el ne merüljön.

Ily elvekből kiindulva, a fővárosi közmunkák tanácsa működésének és tevékenységének természetsszerűleg számos nagyfontosságú kérdésre kellett kiterjednie, az egyes ügyekhez képest külön-külön irányokra kellett oszolnia, mely működés lehetőleg részletes képét van szerencsénk e rövid jelentés szűk keretében tiszteletteljesen előterjeszteni.

I.

Budapest általános szabályozásának és beosztásának tervezete.

Szem előtt tartva az 1870. évi X. t. cz. 14. §-a a) pontját, a fővárosi közmunkák tanácsa Budapest jövő fejlődése, de saját működésének rendszeresítése céljából is, legelső és legsürgősebb feladatának ismerte, hogy mihamarább készíttessék el Budapest általános szabályozási és beosztási tervezete.

Hogy azonban e célját elérje, igen sok előmunkálatokra volt szüksége. — Így nem állt rendelkezésére sem Pestnek, sem Budának háromszögellési és lejtmerési felvétele.

Pesten e munkálatok ugyan folyamatban voltak, de daczára a nagypénzösszegeknek, melyeket e célra Pest városa már azelőtt költött, épen e tanács alakulása idejében újabb pénzbeli áldozatokat igényeltek. — Hogy tehát ezen oly fontos munkálat félbe ne szakíttassék, sőt ellenkezőleg mihamarább befejeztethessék, a fővárosi pénzalapból az e czímenű költségek fedezéséhez 12,000 frt. o. é. lett engedélyezve.

Budán ellenben az ily felvételek meg sem indítottak. Miután azonban e tanács nézponyjából Buda és Pest mindig csak egy egésznek voltak tekinthetők és az elkészítendő szabályozási tervnek, a Duna mindkét partját egyaránt kellend átölelnie, e felvételek mihamarább leendő eszközülésére azonban Buda városa zilált anyagi viszonyainál fogva képes nem volt; e tanács egy perczig sem habozott e felvételek költségének legnagyobb részét, utóbb pedig Buda városának, ez ügyben tett előterjesztése nyomán az egész költséget magára vállalni.

E munkálatok keresztülvitelére nyilvános pályázat lett hirdetve, de a magánosok részéről tett ajánlatok el nem fogadtathattak, mert a nagyméltóságú magyar királyi pénzügyminiszterium, — mely Buda város területének adózási célokból leendő felvételét amúgy is szükségesnek találta, — az e tanács céljaira megkívántató pontosabb és kimerítőbb felvételek átvételére szinte ajánlkozván, ezen ajánlat, tekintve jutányosságát épúgy mint az eljáró catasteri osztály szakképzettségéből és a rendelkezése alatt álló munkaerőkből a gyorsaságra és tökélyre nézve folyó garantiát — el is fogadtatott.

A pénzügyminiszteriummal létre jött megállapodás értelmében a fővárosi közmunkák tanácsa e munkálatok eszközüléseért 54,000 frtot készpénzben fizet a munka idejére felosztott havi részletekben és azonkívül magára vállalta az üvegtáblák, vasjelzők, oszlopok és egyéb eszközök természetbeni előállítását, miből ismét körülbelül 20,000 forintnyi költsége fog támadni a fővárosi pénzalapnak.

Ez eljárás által biztosítá ugyan magát a közmunkák tanácsa, hogy előbb Pest, utóbb Buda háromszögellési és lejtmerési felvételével rendelkezni fog. Miután azonban Budapest általános szabályozási tervének elkészíttetését tartá legelső szükségnek s ezt a háromszögellés befejezésétől annyival kevésbé tehetette függővé, mert szigorúan véve

e nélkül is eszközölhető volt, figyelmét első sorban azon kellékekre irányozá, melyek nélkül a szabályozási terv egyáltalán el nem készülhet.

Ily nélkülözhetlen szükséglet volt Buda városának és határának térképe, melylyel a városi hatóság nem rendelkezett, — Szerződés kötöttett ennél fogva Varásdy Lipót városi főmérnökkel, ki e térképet aránylag igen rövid idő, 4—5 hónap alatt s arányban a kitünő, közelismerést aratott munkával, csekély 1500 frtnyi jutalomdíjért elkészítette.

Ugyanezen idő alatt a tanács műszaki osztálya által megfeszített szorgalommal előállítottak Budapest városok és határaik 1"=400⁰ mértékbeni átnézeti térképei, — Budapest átnézeti térképei 1"=200⁰ mértékben, — ugyanily térképek, melyben a városok tulajdona, valamint a középületek külön színek által kitüntetvék — és a két város külön-külön térképei, melyekben a közmunkák tanácsa által elvileg megállapított s fogantatba veendő szabályozások külön színekben lettek kitüntetve.

Ezen előmunkálatok befejezésével 1871. márczius havában látta magát a fővárosi közmunkák tanácsa azon helyzetben, hogy Budapest általános beosztási és szabályozási tervére a pályázatot kihirdethesse.

A pályázat kihirdetésével közzététett az erre vonatkozó részletes program is, mely az iránytadó általános elvek előrebocsajtása után felsorolja azon feladatokat, melyek megoldása a pályázóktól váratik, p. o: a) főforgalmi vonalok tervezése és a már meglévőknél, tekintettel az ipar és kereskedés igényeire, czélszerű és könnyű kapcsolatba hozatala; b) terek kijelölése; c) Budapest környezete és előrelátható kiterjedése; e) az egyes utak és utczák fekráji szabályozása és irányolása; f) nyilvános épületek elhelyezése, ilyenek: országház, miniszteri épületek, törvénykezési paloták, laktanyák, opera- s egyéb színházak, tudományos célú épületek, például: gymnáziumok, reáltanodák, műegyetem, csillagásztorony, központi orvosi és természettani épületek, könyvtárak stb., iparmuzeum, zenede, városházak, lovarkör, árvaház, lövelde, vásárcsarnokok stb. g) csatornázás; h) vízvezetés; i) világítás; k) befásítás és parkirozás.

A pályázat határideje 1871. november 1-re határozottatott és 3 pályadíj lett kitűzve. — Az első díj 20,000, a második 10,000, a harmadik 5000 frankból aranyban állott.

A program és pályázati hirdetmény közzététele folytán hetvenegyen kérték maguknak a terveket és segédeszközöket kiadatni, ezek sorából azonban 1871. november 1-ig 10 pályamű érkezett be, a következő jeligék alatt: Haszon, Metropolis, Hon javára, Veritas, Ich dien, Budapest, Cordi Hungariae, Éljen a közönséges haladás, Hazádnak rendületlenül légy hive, és egy rózsa 5 méh által környezve.

A beérkezett tervek 1871. november 12-től 26-ig a magyar akademia palotájában a képző-művészeti társulat helyiségében közszemlére kitétettek s a program-szerűleg megalakult jury bírálati működését november 29-én megkezdette.

E jury tagjai voltak: a kormány részéről: gróf Szápáry Gyula, Steindl Imre, Reitter Ferencz; a közmunkatanács részéről: gróf Szápáry Géza, báró Podmaniczky Frigyes, Hofhauser Lajos; Pest városa részéről: Széher Mihály; Buda városa részéről: Házmán Ferencz; az ipar és kereskedelmi testület részéről: Eichleiter Antal; a magyar mérnök-egylet részéről: Hyeronimy Károly; a magyar orvosegylet részéről: Dr. Marku-

sovszky Lajos; végre két külföldi szakértő: Leon Lalanne Párisból és Dallmann H. Hamburgból.

Beható vizsgálat után e jury deczember 3-án kelt határozata szerint az 1-ső díj 20,000 frank aranyban a „Veritas“, a 2-ik díj 10,000 frank aranyban a „Metropolis“ és a harmadik díj 5000 frank aranyban az „Ich dien“ jeligék alatt beérkezett terveknek lett odaitélve, míg a „Hon javára“ jelige alatt beküldött tervezet dicsérő felemlítésben részesítettetett.

A neveket rejtő jeligés levélkéek felbontatván, kiderült, hogy a „Veritas“ jeligéjű tervet Lechner Lajos, főmérnök a m. k. közmunka- és közlekedési miniszteriumnál, a „Metropolis“ jelige alatt benyújtott tervet Feszli Frigyes és társai pesti építész és az „Ich dien“ jeligéjű tervet F. S. Klein és Fraser Sándor londoni mérnökök készítették.

E tervek egyikét sem vélte ugyan a bíráló bizottság minden egyes részleteiben a kivitelre ajánlhatónak, azonban a pályázat célja mégis eléretett, mert a beérkezett tervek sok eszmét és bő anyagot nyújtottak a véglegesen megállapítandó terv készítésére, melylyel most a műszaki bizottság és műszaki osztály bizattak meg.

E terv már munka alatt levén, Buda és Pest városok meghallgatása után valószínűleg még a folyó évben véglegesen meg fog állapíthatatni, s így meg lesz adva a keret, melyen belül és melynek szabályaihoz képest fog Budapest jövőben tömörülni és épülni, s meg leend oldva a fővárosi közmunkák tanácsának egy főfeladata, mely a jövő évszázadra iránytűnek fog tekintetni a fővárosnak gyors fejlődésében és mindenki által óhajtott felvirulásában.

II.

A s u g á r ú t.

Míg a fővárosi közmunkák tanácsa a reá mint felügyeleti és felelősségi hatóságra bizott ügyeket elintézni, a csatornázási, világítási és vízvezeteki hálózatok fektetése és bővítése iránt a városi hatóságokkal karöltve közreműködni, egy helyesebb kövezési rendszer életbeléptetésére törekedni és sokoldalú működésében mindenkor oda-hatni köteletségének ismerte, hogy az egyes határozatok- és intézkedéseket azon harmonia és rendszeresség lengje át, mely a kitűzött nagy cél elérését egyedül teszi lehetőséggé, addig másrészt fel kellett keresnie a tért, melyen a már meglévő adatok alapján is a kitűzött irányban, t. i. a közlekedés és forgalom könnyítése, a város közegészségi állapotának emelése s ezekkel kapcsolatosan a város küldísztése és kényelmének szempontjából, — munkásságát rögtön megindíthassa s mihamarább a tervek országából a tett mezejére léphessen.

E tért feltalálta a fővárosi közmunkák tanácsa Pest város főközlekedési hálózatának kiegészítésében, s erre lépni minden egyéb tekintetek mellőzésével annyival inkább köteletségének tartotta, mert a tapasztalás alapján meg volt győződve, hogy minden vállalat, mely kisajátítással áll kapcsolatban, évenként 20—25% drágább lesz, s mert

ily közlekedési vonal elhatározatván, de azonnal nem foganatosítván, a jövőre nézve csak az építkezések beszüntetésével volna biztosítható, mit a magán jogokon ejtendő legnagyobb sérelem nélkül képzelhetni sem lehet.

Egy tekintetet vetve Pest város térképére, és világosan kitűnik, hogy az 1870. X. törvényben említett főközlekedési vonalokra két irányban van szükség:

a) olyanokra, melyek az egyes városrészeket egymással, és

b) olyanokra, melyek a város központjából kiindulva, azt a környékkel összeköссék, azaz kör- és sugárutakra.

Az ily öv- vagy körút a vácsi és országútban már készen találtatik, egy másik ilyenemű útról később szölandunk.

Sugárutakkal a város délkeleti részében a kerepesi, üllői, soroksári utakban szinte találkozunk, míg annak északkeleti részében ilyet hiába keresnénk.

E hiány pótlására kelle tehát a fővárosi közmunkák tanácsának figyelmét fordítani, s e végből behatóan tanulmányozván Pest városának terveit és fekvését, azon meggyöződésre jutott, miszerint ugy a gyakori közlekedési zavarok elhárítása, mint egészségi szempontból azon irányban kellend mindenekelőtt egy ily fő közlekedési vonalat megnyitni, mely a Lipót- és belvárost, a város külső részein is áthatva, egész Pest egyedüli üdülöhelye, a városligettel s az azt napról napra sűrűbben övedző lakházakkal hozza összeköttetésbe.

Mert a közlekedési zavarok Pestnek talán egyetlen egy pontján sem fordulnak elő oly gyakran és oly valóban veszélyes mértékben, mint a városligetbe vezető szűk Király-utczában, s mert az egészségi szempont egyenesen követeli, hogy egyrészt a sűrűn lakott Terézvárosba a tiszta lég beömlése könnyíttessék, s másrészt a Bel- és Lipótvárosok lakossága oly úton haladhasson nyáron tikkasztóan meleg utczáiból üdülési helyére, mely már magában is tágas, egészséges és éltető friss levegővel bír.

Hogy egy ily útnak szükségét mennyire ismerte fel maga a közönség is, bizonyítja azon körülmény, hogy mióta az utolsó években a közvélemény egyáltalán foglalkozott a főváros rendezésének kérdésével, nem volt tervezet, melyben ily út nyitása első helyen ne említettett volna.

A főirányra nézve tehát kétség is alig merülhetett fel, s általános volt a meggyöződés, hogy ily új főközlekedési vonalnak, az államvaspálya indóháza és a Király-utcza között, a mai Pest főközlekedési erét, a vácsi-utat a városligettel, egy széles út által mulhatlanul összeköttetésbe kell hozni.

E kereten belül lettek tehát megkezdve a részletes felvételek és tanulmányok s ezek eredménye 4 vagylagos (alternatív) tervezetből állott.

E négy tervezetnek a fentebbiekből kifolyólag mindig a városliget volt végpontja, s egymástól csak a vácsi-utból való kinyitás pontja és vonalukban változtak, és azok szerint a főközlekedési sugárút az Ó-, Lázár-, Révay- vagy retek- vagy könyökutczán lett volna létesíthető.

Mindezen vonaloknak megvoltak előnyei és hátrányai, melyeket röviden jelezni óhajtunk, előrebocsátván, hogy a financiaális kérdést egy perczig sem téveszthetvén szem elől, mindenekelőtt a négy vonal létesítésének árkülönbözete volt tisztába hozandó.

E cél elérésére természetesen egy általános becstűt vagyis inkább becslési kulcsot kellett elfogadni, mely azután mind a négy vonalra egyaránt találhassa alkalmazását. — E kulcs abban találtatott, hogy a telkek □ ölenkénti ára — a vácsi-úttól eső távolság progressiv arányában 200 frttól egészen le 15 frtig vétetett fel maximalis becslési árnak; az épületek értéke pedig szintén □ ölenként és pedig:

földszintes házaknál	100—150
souterrainnel ellátott földszintes házaknál	150—200
egy-emeletes házaknál	200—300
két-emeletes házaknál	350—400
három-emeletes házaknál	450—500 frttal vétetett fel.

E becslési kulcsot szem előtt tartva, s azt a négy vonalban talált minden egyes ingatlanságra, annak fekvéséhez, helyzetéhez, jó karban lételéhez képest lelkiismeretesen alkalmazva, az egyes alternatív vonalak költségei a következőkben jelentkeztek, és ugyan:

I. Ó-utczai vonal.

A megveendő telkek összege 66,951 ⁵ / ₆ □ öl; azok értéke	4.069,728 frt.
azaz átlag egy □ öl ára 60 frt 78 kr.	
A megveendő épületek becsértéke	2.865,977 frt.
Az összes kiadás tehát	6.935,705 frt.
Az út létesítése után ismét eladható területek értéke, beszámítva a felhagyandó utcák területét is	2.973,192 frt.
Ismét eladható házak, és lebontandó házak 10% anyagainak értéke	1.853,529 frt.
Az összes bevétel	4.826,721 frt.
Összehasonlítván e bevételt a kiadással, mutatkozik	2.108,974 frt.
hiány, mely hogy magából az ismét eladhatóvá válандó telkek értékéből fedeztethessék, annak 71%-tel kellend emelkednie.	

II. Lázár-utczai vonal.

A megveendő telkek összege 74,754 ³ / ₄ □ öl és azok értéke	4.593,459 frt.
azaz átlag egy □ öl ára 61 frt 45 kr.	
A megveendő épületek becsértéke	3.376,753 frt.
Az összes kiadás tehát	7.970,212 frt.
Az út létesítése után ismét eladható területek értéke, beleszámítva a felhagyandó utcák területeit is	3.549,449 frt.
Ismét eladható házak és lebontandó házak 10% anyagainak értéke	2.442,707 frt.
Az összes bevétel	5.992,156 frt.
Összehasonlittatván a bevétel a kiadással, mutatkozik	1.978.056 frt.
hiány, mely hogy magából az ismét eladhatóvá válандó telkek értékéből fedeztethessék, annak 58 ³ / ₁₀ % -tel kellend emelkednie.	

III. Révay- vagy retek-utczai vonal.

A megveendő telkek összege 68,537 ¹ / ₄ □ öl és azok értéke . . .	3.825,387 frt.
azaz átlag egy □ öl ára 55 frt 8 kr.	
A megveendő épületek becsértéke	2.907,680 frt.
Az összes kiadás tehát	<u>6.733,067 frt.</u>
Az út létesítése után ismét eladható területek értéke, beleszámítva a felhagyandó utcák területét is	2.772,553 frt.
Az út létesítése után ismét eladható házak és lebontandó házak 10% anyagainak értéke	1.815,680 frt.
Az összes bevétel	<u>4.588,233 frt.</u>
Összehasonlítván a bevételt a kiadással, mutatkozott	2.144,834 frt.

hiány, mely hogy magából az ismét eladhatóvá válandott telkek értékéből fedeztethessék, annak 78%-al kellett volna emelkednie.

IV. Könyök-utczai vonal.

A megveendő telkek összege 75,459 ¹ / ₂ □ öl, azok értéke . . .	4.689,343 frt.
azaz átlag egy □ öl ára 62 frt 14 kr.	
A megveendő épületek becsértéke	3.306,599 frt.
Az összes kiadás tehát	<u>7.995,942 frt.</u>
Az út létesítése után ismét eladható területek értéke, beleszámítva a felhagyandó utcák területét is	3.503,346 frt.
Az ismét eladható házak és lebontandó házak 10% anyagainak értéke	2.135,334 frt.
Az összes bevétel	<u>5.638,670 frt.</u>
Összehasonlítván a bevételt a kiadással, mutatkozott	2.357,272 frt.

hiány, mely hogy az ismét eladhatóvá válandott telkek értékéből fedeztethessék, annak 67³/₁₀ %-tei kellett volna emelkednie.

A költségek szempontja sok munka és fáradozás után az itt röviden jelzett eredmények által kiderítettén, szükséges volt az egyes vonalok többi előnyeit és hátrányait latolgatni, mert a nagyobb olcsóság álláspontja egyedül irányt adónak oly munkálatnál el nem fogadtathatott, mely a közlekedési és közegészségi fentebb érintett főfontosságú célokon kívül kétségtelenül hivatva van a jövő Pestnek nagyvárosi jelleget is nyújtani s külsőin által a fővárosnak egyik díszévé válni.

Az ó-utczai vonal kétszer, a Lázár-utczai vonal egyszer lett volna megtörve, a Révay- vagy retek- és a könyök-utczai vonalok egészen egyenesek lettek volna.

Az ó-utczai vonal a váczi-utra nyílik, de nincs folytatólagos összeköttetése a Lipótvárossal és Budával; a Lázár- és retek-utczai vonalok szemben a Lipóttmplom terével nyíltak volna a váczi-utra s így a folytatólagos közlekedés a Lipótvárossal és Budával, épen a nagy templom által elzárattott, vagy legalább megakasztatott volna. —

A könyök-utczai vonal a Marokkaner-házzal szemben nyilván, a Lipótváros- és Budá-
 vali összeköttetést a fürdő-utczán által bírja.

A fővárosi közmunkák tanácsa ezen 4 vagylagos vonalat beható tanulmányozás
 tárgyává tevén, a negyediket, azaz a könyök-utczai vonalat tartotta elfogadandónak és
 pedig a következő néhány kiválóbb indokoknál fogva s daczára annak, hogy e vonal
 valamivel több költséget vett igénybe, és ugyan:

a) Ezen vonal egészen egyenes irányu, valamennyi közt legközelebb esik a város
 szivéhez s így mint főközlekedési út inkább felel meg céljának, mint bármely más
 vonal, mely kivülebbsvén az indóház felé, főleg a belvárosi közönség által nehezeb-
 ben lett volna elérhető.

b) Épen e vonal szeli át a Terézváros legsűrűbben lakott részét s így az ott
 összezsúfolt lakosságnak nyujt levegőt és világosságot, mely annak leginkább szükében
 van, miért is Pest város általános egészségi állapotának javítása végett nemcsak minden
 képzelhető más vonalnál kedvezőbbnek mutatkozott, de önmagában is valóságos szük-
 séget képez.

c) Hogy ily tágas, az egyetlen mulató és üdülő helyhez vezető főközlekedési
 útnak könnyű hozzáférhetőségre van szüksége. — E vonalnál pedig mind a belvárossal,
 mind Budával a Marokkaner- és fürdő-utczákon és az Erzsébet- és József-térek a leg-
 szebb összeköttetés, — melynél a két tér faültetvényei mintegy folytatását képeznék a
 sugárút fasorainak, — már készen találhatik, míg a többi vonal csak zsákutczaként fogna
 a váczi-útra nyilni.

d) Ez út tökéletesen egyenes irányú, míg a kivülebbsvő más vonalokon csak
 törés mellett vitethetnék a cél felé s így a szépítési szempontnak is leginkább megfelel.

A sugárút vonala ekként megállapittatván, szükségessé vált az építési leirást készi-
 teni, illetőleg képét nyujtani a szándékba vett új útnak.

Ez építési leirás főbb mozzanatai a következők:

A sugárút kezdődik a mai könyök-utca vácziúti torkolatánál, csaknem szemben
 a Marokkaner-utczával s egyenes irányban a könyök- s kőműves-utczákon végig haladva,
 a kakas és szegfű-utca közti telkeken áthuzódva, kivülebbsvő a kétsziv-, fővámvonals
 hajcsár-utczákat s ezek közt fekvő telkeket s végre az aradi utca külső részét átha-
 sítva, egyenesen a városligetben tervezett artézi kútra nyilik.

A sugárút hossza 1218⁰, mely a vas-utczánál tervezett 8 szögletű és a fővámvo-
 nalnál tervezett köralakú tér által három önálló útszakaszra osztatik.

Az 1-ső útszakasz a váczi-úttól a nyolczszögű térig	445 öl
A 2-ik útszakasz a nyolczszögűtértől a körtérig	297 „
A 3-ik útszakasz a körtértől a városligeti elötérig	346 „
A nyolczszögűtér hossza	50 „
A körtér átmérője	65 „
Végre a városliget előtti tér átmérője	15 „
azaz a fenti	1218 öl.

A sugárút belső, azaz a váczi-úttól a nyolczszögű térig terjedő első szakasza
 3 és 4 emeletes házakkal lesz beépítendő; szélessége 18 öltre lett felvéve, melyből 2—

öl a magasbitott járdára, 3—3 öl a házmellékútra, $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{2}$ öl a fasorra és 7 öl a közép kocsiútra esik. A járdák vagy asphaltból vagy $18''/18''$ négyszögű gránitlapokból, vizálló mészbe fektetve, $9''/12''$ szegélykövekkel vannak tervezve. A házmellék-utak macadam-rendszere szerint $9''$ alapkővezetettel ujlaki mészkőből, szobbi vagy bogdányi trachytból, a rajta levő $3''$ vastag kavicsréteg pedig sulykolt basaltból vagy tört kovarczkőből 3—4 köbhüvelyknyi darabokban készitendő és behengerezendő.

A 7 öl széles főkocsiút a most érintett mellékúttal egyenlő alapzatot kap, $9''$ magasra, alapkővekből, melyek $3''$ vastag kavicsolás által fedetnek. Az ekkép előállított és kellően behengerezett alapzatra $7''/7''$ mauthauseni gránitkövezet rakatik, melynek házagai vizálló mészszel kiöntetnek.

A második, azaz középső útszakasz, mely a kereszttertől (nyolcszögű) a körtérig terjed, 2 és 3 emeletes házakkal építendő be; szélessége, a mint a *D* alatti szelvényterv mutatja, 24 öl.

Ezen szélességből a járdákra esik egyenként $1^0 4'$, a házmellék-utakra 3—3 öl, a lovaglók és gyaloglók útjára kétfelől egyenként $3^0 1'$, a 4 sor fára egyenként $\frac{1}{2}$ öl, és a főkocsiútra 7^0 .

A magasbitott járdák $9''/12''$ szegélykövekkel láttatnak el süttöi, ujlaki vagy szönyi mészkőből, vagy pedig szobbi, bogdányi vagy visegrádi trachytból. A járda maga $4''$ vastag beton-alapra fektetett tömörített asphaltból terveztetett.

A házmellék-út $7''/7''$ apátkúti vagy bogdányi kockakövekből, $3''$ vastag tört-kavics-alapzatra köveztetik.

A lovaglók és gyaloglók útjai $4''$ vastag tört kavicsból készitendő behengerezett alapra fektetendők és $3''$ vastag duna- vagy egyéb jó apró kavicscsal borítottatnak be.

A középső, vagyis főkocsiút minden tekintetben az első útszakasz főkocsiútjával egyenlően fog építettetni.

A harmadik vagyis legkülsőbb útszakasz a körtér és városliget között 1 és 2 emeletes házakkal, melyek előtt 5 öl széles előkertek maradnak, építendő ki; szélessége ezen útrésznek 24 öl s illetőleg az előkertekkel együtt 34 öl.

Az épületek utczahomlokzatai vagy közvetlenül érintik egymást és az előkertek az utca és szomszéd felé alacsony vasrácsozattal láttatnak el, vagy pedig az épületek egymástól különválva szabadon állanak az egyes kertekké átalakítandó és vasrácsozattal szétválasztott telkeken.

A nyolcszögű (kereszt) tér részint kövezve, részint macadam-féle kavicsolással van ellátva. A körtér azonkívül 4 kör-szelet részeiben virágzó cserjékkel beültetett pázsitokkal terveztetett.

A csatorna-rendszert illetőleg megjegyzendő, hogy egyelőre 2 párhuzamos főcsatorna van az egész főszugárút alatt végig tervezve, melyeknek esése a létesítendő főkörút főcsatornája felé irányul, és tartalmuk ezen főkörűcsatorna által vétetik fel, azon észrevétel mellett, hogy a főszugárút belső részében egyik felől a jelenleg a kőműves- és könyök-utcán végig vonuló csatorna fog egyelőre fentartatni, melynek esése a váciút felé irányul. Az említett két párhuzamos csatorna tisztítási vagy javítási esetekre való tekintettel, egymás közt 5 helyen összekötetéssel láttatik el.

A főcsatorna vagy két sor jól kiégetett téglából vizálló mészszel és beton-alappal, vagy pedig tömörített mű-betomból van tervezve, mindkét esetben az ürbeni magasság (2' 6") — (3' 6"), szélesség (1' 8") — (2' 4") a falvastagság első esetben 12", a másodikban 6". Mélysége középárányban 12".

A vízbeömlő nyílások 20—25 ölnyi távolságra vannak tervezve, és pedig felváltva a járda szegélyköve alatt és a közép- és mellékút közt.

Végül még megjegyzendő, hogy a főcsatorna esése átlag $\frac{1}{2000}$ -re van tervezve, s hogy mindkét párhuzamos csatornavonal úgy, valamint a vízvezetéki csövek is a házmellékút alá teendők, a gázvezetés pedig a járda alá úgy, hogy a főkocsiút minden javítással járó felbontástól ment és tökéletesen szilárd lehessen és maradhasson.

A fősugarút csatornái a létesítendő általános csatornarendszerrel való öszhangzásban vannak tervezve. A kiöblítés vagy az ártézi kút vize által (annak sikerülte után) vagy pedig a rákospatak oda vezetendő vize által fog történhetni.

A gázvilágítás 2 vezeték útján eszközöltetik, melyek — a mint már fent említett — a járdák alatt vannak tervezve, 3—4 és 6" vastag csövekkel.

A lámpaoszlopok felváltva a járda szegélykövén és a főkocsiút mellett állanak s öntött vas kerékhárítókkal láttatnak el. — A felosztást illetőleg 20—25 ölnyi távolban állandnak egymástól.

Faültvényekre nézve acer, platán, ailanthus és vadgesztenye hozatott javaslatba, és pedig egymással helyesen váltakozva. — Egyébiránt a 10—12 éves fák törzsmagassága 15—18 láb magassággal kivántatnék, $2\frac{1}{2}$ "—3" vastagsággal. A fa beültetésére kiásott gödör iszappal és lápfölddel rétegenként meg lesz töltendő, az ágy mélysége legalább 6' legyen. A védül szolgáló vörös fenyőrudak 4" vastagok legyenek s a megtermett földbe erősen beverendők, azonfelül minden fa mellé 2 kerékhárító alkalmazandó.

Az út belső része egyszerű, a külső rész kettős fasorral láttatik el.

Az útnak e leíráshoz képest leendő kiépítése a műszaki osztály által szerkesztett, bizottságilag megvizsgált s a tanács által helybenhagyott részletes költségvetés szerint összesen 1.038,712 frt, azaz egy millió harmincznyolcz ezer hétszáz tizenkét forintba kerülend.

Hogy azonban az egész út költségei számokban nyerhessenek kifejezést, szükségesnek mutatkozott a megállapított vonal minden egyes ingatlanságát lelkismeretesen, pontosan s minden körülmények és viszonyok figyelembe vételével újra felbecsültetni, mert a fenebb érintett s a 4 alternatív vonalnál alkalmazott becslési kulcs csak az összehasonlításra volt kielégítő. — Ennélfogva új becslés lett elrendelve, melyet a műszaki osztály szakértő egyénei vittek végbe.

A fővárosi közmunkák tanácsa azonban evvel sem elégedvén meg, ujabban is egy 3 közmunkatanácsos, a műszaki és számvevő osztályok tisztviselői, továbbá Höfler György és Wassel Alajos becmesterekből álló felülvizsgáló bizottság küldetett ki.

Ezen becslés eredménye az volt, hogy a sugárút létesítése céljából kisajátítás alá veendő 219 ingatlanság értéke összesen 7.161,009, azaz hét millió százhatvanegy ezer kilencz forintban jelentkezett. Ehez hozzászámítván az út kiépítésének fentebb

kimutatott 1.038,712 frtnyi költségét, a sugárút létesítéséhez összesen 8.199,721 forint, azaz nyolcz millió százkilenczvenkilencz ezer hétszáz huszonegy forint kívántatik.

Ez összegből azonban csak az útépítéshez szükségelt	1.038,712 frt.
és az út területébe esendő ingatlanságok értéke	2.297,197 frt.
összesen	<u>3.335,909 frt.</u>

képezett valóságos kiadást, mert az út mentében ismét eladható telkek értéke ugyanazon becslés szerint 4.863,812 frtra rug, mely összeg, a mint a telkek elárúsíthatnak, ismét befolyand.

A tervek és költségvetések eként részletesen elkészülvén, a fővárosi közmunkák tanácsa még 1870. november havában felterjesztést intézett a kormányhoz, kérvén, miszerint e részben végleges, részben ideiglenes költségek fedezetének a szükséghez képest leendő folyóvátételéről gondoskodni méltóztassék.

A kormány, áthatva az ügy fontosságától és sürgősségétől, még ugyanazon hónapban egy törvényjavaslatot terjesztett a törvényhozás elébe, melyben a fenn kimutatott költségeknek az 1870. X. t. cz. alapján felvett kölcsönből leendő engedélyezését kérelmezte.

Ez előterjesztés alapján a törvényhozás, melyhez a részletes tervek, felvételek, kimutatások és költségvetések szintén beterjesztettek, még ugyanazon évben az 1870. LX. t. cikklet alkotó s abban a szóban álló út létesítésére véglegesen 3.335,909 frtot, kölcsönképen pedig a tőkének és felmerülendő kamatoknak a telkek ismétli elárúsításához képest leendő visszafizetésének kötelezettsége mellett 4.863,812 forintot szavazott meg.

A megkivántató pénzerők e szerint rendelkezésére állván a fővárosi közmunkák tanácsának, köteletségének tartotta az illető ingatlanságok birtokbavétele iránt azonnal intézkedni, s miután a kisajátítás szigorú és hosszadalmas eljárását legalább részben mellőzni ohajtá, az egyezkedés terére lépett s e czélból két egyeztetési bizottságot küldött ki kebeléből, melyek felváltva üléseket tartván, naponta 8—10 féllel az egyezkedést megkísértették.

Ez eljárásnak igen szép eredménye volt, a mennyiben az első három hónap lefolyása alatt körülbelül 75—80 egyezség jött létre.

Miután azonban a kisajátítás alá veendő ingatlanságok tulajdonosainak nagyobb része az egyezségileg ajánlott árral meg nem elégedtek, már 1871. évi ápril havában a kisajátítási eljárás megindításáról is kelle gondoskodni, s ez alkalommal sajnosan kellett tapasztalnia a fővárosi közmunkák tanácsának, hogy az 1870. évi X. t. cikklet, melynek lételet köszöni, s az 1868. LVI. t. cikklet között, mely a Budapesten eszközendő kisajátításokat szabályozza, a szükséges harmonia nem létezik.

Mig az 1870. X. t. cz. ugyanis épen a Budapesten eszközendő szabályozásokat, útnyitásokat, s mindennemű szépitési és építési vállalatokat, melyek keresztülvitelére kisajátítás szüksége rendszerint fel szokott merülni, a fővárosi közmunkák tanácsa hatáskörébe osztotta, másrészt a két évvel előbb keletkezett 1868. évi LVI. t. cikkletben a kisajátítási jog csakis a közlekedési miniszter és városi hatóság részére biztosított s

így a közmunkák tanácsa, mely a sugárutat tervezé és annak végrehajtásával az 1870. LX. t. cz. értelmében megbízott, a kisajátítás jogával nem birt.

Saját czíme alatt tehát a kisajátítást nem eszközölhetvén, az 1868 LVI. t. cz. 23. §. értelmében a részletes tervrajzot és összeírást elkészítvén, felkérte a m. k. közlekedési miniszteriumot, miszerint a tervet, melyhez Pest város hatósága is időközben hozzájárult, megállapítottnak tekintvén, a kisajátítás megindítását elrendelni méltóztassék.

A közlekedési miniszter e kérelemnek megfelelőleg, Pest város hatóságát utasítván, Pest város főpolgármestere ugyanazon törvény 24. §. értelmében külön kézbesítvény és nyilvános hirdetmény útján értesíté az érdekletteket, hogy a törvényhez képest megalkotandó felszólamlási bizottság 1871. június 1-től 30-ig a városházán tartandja ülését, hol az illetők a 29. §. értelmében észrevételeiket mind a kisajátítási terv, mind a kártalanítási ár ellenében beadhatják.

E felszólamlási bizottság, melyhez a közlekedési miniszter által Heller Ferencz elnöknek, Pest város tanácsa által pedig Madedl János és Kajdán Miklós tagoknak és Kun Gyula jegyzőnek neveztetett ki, üléseit a fentebbi időben megtartván, összesen 111 felszólamlás érkezett be, melyből 38 a kisajátítási jog és kártalanítási ár, 73 pedig csupán a kártalanítási ár ellen volt irányozva.

Miután azonban a kézbesítés némely távollevőknel, kikre azonban gondnok ki nevezésének szüksége fenn nem forgott, nem eszközölthetett, ezek jogainak érvényben tartása végett a felszólamlási bizottság 1871. július 20-tól 31-ig újra összegyűlvén, a netalán elkésett felszólamlásokat ez idő alatt is elfogadá. Ily elkésett felszólamlás tényleg 8, be is adatott.

A kisajátítási jog ellenében beadott észrevételek tárgyalására a felszólamlási, bizottság által Augustus és September hónapokban határidők tűzétvén ki, azoknál a közlekedési miniszter megbízottjaként Dr. Ország Sándor h. ügyvéd és a fővárosi közmunkák tanácsának osztályvezetője jelent meg, és a felek észrevételeinek mellőzésével a kisajátítási tervet minden egyes esetben megállapította.

A bizottság ezen határozata ellenében a felszólamlók nagyobb része felfolyamodással élt ugyan, de a közlekedési miniszterium egyetértőleg az igazságügyi miniszteriummal, e felfolyamodásoknak részint Október, részint November havában kelt leiratával helyt nem adott, miről az illetők a bizottság útján értesítve is lettek.

A kisajátítási terv ekként minden egyes, a fővárosi közmunkák tanácsa által a kisajátítás vonalába befoglalt ingatlanságokra nézve megállapítottván, a kártalanítási árra nézve tett észrevételek a törvény értelmében alakítandó esküdszék tárgyalása és határozathozatala alá fognak kerülni.

Eddig haladt az ügy 1871. deczember végeig, mihez még csak megjegyzendő, hogy az egyezségek a most jelzett eljárások ideje alatt is folytattatván, e határnapig összesen már 107 egyezés jött létre.

III.

A b e l s ő k ö r ú t.

Az 1870. X. t. cz. 3. §. d) pontjának értelmében az ugyanazon törvénycikk alapján felvett kölcsönből fedezendők a fővárosban, az ipar és kereskedés központján, az árúforgalom könnyítése s a már is gyakori közlekedési zavarok elhárítása végett, de közegészségi tekintetből is kellő szélességű közlekedési fővonaloknak — mintegy államvonaloknak a községi utak nagy hálózatában — nyitásának költségei és ezeknek tervezésére és kivitelére ugyanazon törvény 10. §. szerint a fővárosi közmunkák tanácsa állítottatott fel.

E hivatásának megfelelőleg — s eltekintve az ugyanezen természetű, már fennebb érintett főszugárúttól — a közmunkák tanácsának oly fővonalokról is kelle gondoskodni, melyek a népességben naponként szaporodó, az ipar- és kereskedésben naponként emelkedő főváros egyes részeit egymással s az ipar és kereskedési telepeket és városnegyedeket, a forgalom és közlekedés eszközeivel biztos és kényelmes kapcsolatba és összeköttetésbe hozzák.

E czélok elérésére tervezettek és ki lesznek viendők a körutak, és pedig a külső vagy nagy körút, melyről később külön említés fog tétetni és a belső körút.

E belső körút vontá magára a közmunkák tanácsa figyelmét első sorban, mert itt maga a fővonal készen találtatott s a meglevő alap megtartásával csak azon javítások lesznek eszközözendők, melyek a forgalom könnyítésére és a szépségi igények kielégítésére szükségesek.

A belső körút az államvaspályaudvar déli sarkán veszi kezdetét. — Innen a vácziút mentében a Deák Ferencz-teret jobb oldalán hagyva, gyenge kanyarulattal az országútba olvad s a dohány-utczai s kerepesi úti torkolatok s a nemzeti muzeum előtt elhaladva, a Szénatéren átvonul és a Mészáros-utcza hosszában az új vámház mellett az aldunára nyílik.

Az út átlagos szélessége 18 öl, melynek előállítása végett a Kerepesi úttól a Stáció-utczáig terjedő rész kiszélesítendő. — Nevezetesen beljebb lesz állítandó a muzeum-kert rácsozata, valamint a Kerepesi út és báró Sándor-utcza közötti házak; ugyszinte egészen új szabályozást nyerend a terület, melyen ma a „két pisztoly“ című épület létezik. — E szabályozások azonban csak az illető házak lerombolása s illetőleg ujjáépítése alkalmával fognak eszközöltetni.

Vannak ellenben a belső körútnak szélesebb részei is, ilyen például a Deák Ferencz-tértől a Huszár házig elvonuló útszakasz és a Szénatér. — Ezen szabad terek részint kettős fasorok vagy facsoportok által lesznek kitöltendők, részint pedig vásártereknek, bérkocsi-állóhelyeknek stb. fognak szolgálni.

A külföld nagyobb városaiban tett tapasztalások alapján és tekintettel, hogy a belső körút, mint a vaspályához vezető közlekedési ér, az árúforgalomnak és teherkocsiknak legfőbb vonala, s így e célra a kocsiútnak minél szélesebbnek kell lennie, a

következő kereszt-szelvény fogadtatott el: a főkocsiútra esik 6⁰, a közúti vaspálya sineire 1⁰ 2' — 1⁰ 2', a járdamelléki kocsiútra 2⁰ 1' — 2⁰ 1', a járdákra 3⁰—3⁰. A rendes útszélességtől mutatkozó eltérések a járdák és járdamellékutak szélességének változata által egyenlítettnek ki.

Az útnak ekkénti elkészítése 3 évi időt fog igényelni. Az első évben a vaspálya-udvartól a Deák-Ferencz térig, a másodikban a Deák Ferencz-tértől a két pisztolyig, és a harmadikban a két pisztolytól az al-Dunáig terjedő útszakaszok fogván munkába vétetni. — A munkálatok az első útszakaszon 1872. év tavaszán lesznek megindítandók. — Hogy e munkálatok kellő időben megindíthatassanak, és akadálytalanul folytathassanak, az anyagok szállítására és az egyes munkálatok átvételére nyilvános pályázat lett hirdetve, melynek folytán 1871. augusztus 24-én összesen 18 ajánlat érkezett be. — Ez ajánlatok egy e célra kiküldött bizottság és külön e célra meghívott szakértők által megvizsgáltatván, a következő anyagszállításokra és munka-átvállalásokra lettek szerződések megkötve, és ugyan:

Gránit fedkövek, ségélykövek és koczkakövek szállítására Poschakker Antallal Mauthausenben.

Csödi trachyt kettős, kezdő és koczkaburkolat-kövek szállítására Nagy József és Wallenfeld Károlylyal Pesten.

Tört-kavics szállítására Mayer Józseffel Budán.

A föld és kövezési munkálatokra nézve anyag nélkül Hirsch Sebestyén pesti kövező-mesterrel.

A kőműves és kőfaragó munkálatokra nézve Dörschug Antal pesti kőműves mesterrel.

A fák szállítására, ültetésére, a szükséges föld előállítására, a fáknak megfelelő gödrök készítésére Frischer Sándor és Simkovits Jánossal Pesten.

Mind e vállalkozók az általuk elvállalt szállítás vagy munkálatoknak a szerződésekben minden egyes részletre kijelölt egységi árak összegeinek 10⁰/₀ százalékát tették le ovadékul.

A járdáknak mely anyagból leendő előállítására nézve hosszasabb tanácskozmányok folytattatván, mindeddig végleges megállapodás létre nem jött ugyan, miután azonban a műszaki bizottság az asphalt comprimé-nek használatát tartja célszerűnek s az illető társulat képviselői ajánlatot adtak be s a cautiót le is tették, valószínű, hogy a járdaburkolatra nézve asphalt comprimé fog elfogadtatni.

IV.

A k ü l s ő n a g y k ö r ú t.

Szem előtt tartva a III. fejezet elején jelezett kiindulási pontot, a fővárosi közmunkák tanácsa elkészítette a Pest város jövőjére oly nagy fontosságú külső vagy második körút és evvel kapcsolatban a három bárány-utczai kiágazás tervezetét is. — E terv

szerint a második körút a feldunától, az építendő felső hid irányában kiindulva, a Király-utczát a vakok intézete mögött metszve, az üllői laktanya mellett félkörben vezetend az aldunára.

Ha Pest városát gondosan megtekintjük, lehetetlen, hogy fel ne tűnjék, egy az egyes külvárosokat összekötő ily forgalmi út hiánya. — Elhagyva a Dunasort s később a vácz- és országutat, ezen kívül a vámsorompóig rendetlenül kiépített, egymásnak meg nem felelő, többnyire keskeny kereszt-utczákkal találkozunk, melyeken minden élnkebb forgalom fennakad. — Az ipar és kereskedés érdekei pedig sürgősen igénylik, miszerint mind a külsőbb városrészek egymás közt egy tágas forgalmi út által kényelmes és biztos összeköttetést nyerjenek, mind az országos áru- és teherforgalom részére a főközlekedési eszközökhöz — a Duna partján levő gőzhajózási állomáshelyekhez és az egyes vaspályaudvarokhoz — a hozzáférhetés könnyítették és biztosították.

Továbbá szomorú de való tapasztalás az, hogy a fejlődő Pest egy hosszú, keskeny szalagban húzódik végig a Duna mentében, míg a város zöme minden összefüggés nélkül szórványosan csak itt-ott mutatja az emelkedésnek némi jelét s nagyrészt elavult házakkal van megrakva. — Ezen a városra nézve úgy rendőrségi, mint kövezési, tisztántartási, világítási szempontból hátrányos fejlődésnek csak is azáltal lehet okszerűbb irányt adni, ha a város területének közepén egy ily szép, tágas s az egész városon keresztbe átvonuló út nyittatik, mely által egyrészt felébresztetik a kedv annak mentén díszesebben építkezni, s másrészt, ez út, mintegy határvonalat képezvén, legalább a városnak ezen belül eső részében czélszerűbb tömörülés fog előidézteni.

De különös fontosságot kölcsönöz a körút vonalának az egész városra kiható közegészségi szempont. — Mert eltekintve, hogy e lassanként kiépülendő városrészekbe ez úton fog bevezettetni a friss levegő, annak létesítése nélkül, helyes csatornázási rendszer nem is képzelhető.

Pestnek ugyanis, szemben a többi fővárosokkal, nagyobb halandóságát épen helytelen és rendszertelen csatornázási hálózata idézi elő. — A főpöczecsatornáknak a feldunától az aldunáig, épen a mélyebben fekvő vidékeken kell a városon végig vezetettnek, melyek csak is nagy körutak alatt vonulhatnak el. És épen ezen oknál fogva lett a szóban álló nagy körút vonala a legmélyebben fekvő vidékre tervezve, mely így természetesen medrét képezendi a főpöczecsatornának s az új csatornázási rendszernek nélkülözhetlen feltétele.

A 3 bárány-utczai kiágazást az álamvaspályaudvar körül csoportosuló nagy forgalom teszi szükségessé, mely igen rövid és magában véve ma még igen kevés költségbe kerülő kiszélesítés által örökre biztosított az indóház körüli forgalom kényelme.

Ezen indokokkal szemben a nagy körút czélszerűsége sőt szüksége iránt kétely nem támadhatott és ezen nézetével találkozott a közmunkák tanácsa az egész város közvéleményével, mely annak létesítését mind hangosabban követelte. De kiviteli módjának megállapítása annál több tanulmányt igényelt, annál több gondot okozott.

Ugyanazon módot, mely a sugárútnál alkalmaztatott, azaz a törvényes kisajátítás és minél gyorsabban eszközöndő tömeges felépítés módját a körútnál nem vélte alkalmazhatónak, két oknál fogva, mert:

1-ször. Ismerte az állam pénzügyi viszonyait, de különösen az 1870. X. t. cz. alapján felvett kölcsön állapotát, feltételeznie sem volt szabad, hogy a törvényhozás ezen 20 öl széles és 2378 öl hosszú óriási út rögtöni létesítésére ujabban 15—16 millió forintot szavazzon meg, s így nem rendelkezhetett az ily kivitelre szükséges pénzerőkkel; de

2-szor. Ha ez anyagi erővel bírt volna is, még sem látható czélszerűnek e kiviteli módozatot, mert két ily roppant vállalatnak, mint a sugárút és a körút egyszerre való foganatba vétele esetében egyik a másiknak ártott volna, mindenesetre pedig kizárólag e két vonalon teljesen absorbeálta volna Budapest egész építkezési tőkáját, pénzerejét és építési hajlamát, mi a városnak kívánatos természetszerű s mert általános, egyedül áldásos fejlődését nem csak gátolta, de egyenesen megakasztotta volna.

Más kiviteli módról kelle tehát a közmunkák tanácsának gondoskodnia s ez két főelvben öszpontosult. — Egy részt szüksége volt, hogy a terület, mely a körút vonalához igényeltetik, minden további építkezéstől menten tartassék, azaz, a körútnak annak idejébeni kinyitása ne lehetetleníttessék, vagy legalább szerfelett meg ne drágíttassék. — Másrészt szükséges volt a körút mentében fekvő telkek tulajdonosainak ingert nyújtani, mely őket az építésre bírja, hogy így a körút, ha nem is tömegesen és egyszerre, de legalább idővel biztosan és mégis lehető gyorsan beépíttessék.

Az első czél elérésére, hogy t. i. az útterület biztosíttassék, mindenesetre pénzre volt szüksége, de csak kisebb mértékben, mert ez csak oly telkek megvételére leendett fordítandó, melyeken egyébként építeni egyáltalán nem lehetett.

A másik czélt, t. i. a körút oldalainak beépítésére szükséges ingert, a többi európai fővárosok példájára, az adómentességben vélte feltalálhatni, mert a tapasztalás tanúsítja, hogy ez varázsszövegnek bizonyult, melynek érintésére pusztán vidéken, rövid idő alatt egész új városrészek keletkeztek.

Mindkettőnek eléréséhez azonban a törvényhozás gyámolítására és támogatására volt szüksége.

Ennélfogva a fentebb előadott indokok alapján felterjesztés intéztetett a kormányhoz és annak útján a törvényhozáshoz, melyben a körút szükségessége igazoltatván, kéretett, miszerint annak létesítésére: *a)* a nélkülözhetlenül szükségelt összegeket megszavazni és *b)* az adómentességet kimondani méltóztassék.

A törvényhozáshoz intézett kettős kérelmét azon tántorithatlan meggyőződésére alapítá a fővárosi közmunkák tanácsa, hogy minden állam, de különösen a magyar állam, miként ezt az 1870. X. t. cz. meghozatala fényesen igazolja, egyik kiváló czéljának ismeri, hogy fővárosa, mely az egész országot, szemben a külfölddel képviseli, kereskedelmi, forgalmi, közegészségi és szépművészeti szempontokból fejlesztessek és annak haladása és felvirágzása lehetőleg előmozdíttassék. Különösen az adómentességet illetőleg kiemelés, hogy ez nem pozitív áldozat az államkincstár részéről, hanem inkább csak ideiglenes lemondás oly reménybeli adótárgyak jövedelmeiről, melyek legnagyobb részben éppen ezen kedvezmény következtében állanak elő.

De nem kizárólag az állam segélyét vélte a fővárosi közmunkák tanácsa igénybe veendőnek a kitűzött czél elérésére, hanem azon nézetből indulván ki, hogy annak

létesítéséhez minden fél járuljon, melyre létesüléséből később haszon háromlik — ily érdekelt feleknek Pest városát és a körút mentében levő telektulajdonosokat is tekintvén, igazságos és méltányos alapon ezeket sem kívánta feloldani a közreműködés terhe alól.

S ugyanazért Pest város támogatására bizton vélt számithatni, mert ha egyáltalában van egyén vagy testület, melynek a szóban álló út valószínűsítését ohajtania és előmozdítania kell, úgy bizonyára első sorban Pest városa az. — Tudta ugyan a fővárosi közmunkák tanácsa, hogy Pest városa, mely különösen az utóbbi időben valóban óriási pénzáldozatokat hozott fővárosi jellegének kedvéért és nemes példával járt elő minden hazafias cél és vállalat elősegítésében, újabb pénzáldozatokat nem hozhat, és ezért tőle is csak indirect kedvezményt, azaz adómentességet kívánt.

A harmadik érdekelt felet azon polgárok összesége képezi, kik a létesítendő körút mentében telkekkel bírnak, kiknek a körút vonalába eső telekrészleteik megfizetnek s kik azon valóban nagyszerű előnybe jutnak, hogy telkeik, melyek előbb félre-eső, keskeny, csatornázatlan, egészségtelen utcákban értékesítés nélkül, legnagyobb részben építésre alkalmatlanul heverték, a közel jövőben Pest városának legszebb, leghatalmasabb, legegészségesebb forgalmi erére, legfőbb közlekedési vonalára nyilandnak.

Méltányosan és jogosan vélt tehát cselekedni a közmunkák tanácsa, midőn ezen felek hozzájárulási kötelezettségére nézve magára vállalá a kezdeményezést és annak mérvére nézve javaslatba hozá, hogy az út területe kisajátítási költségeinek $\frac{1}{4}$ része ezek által viseltessék.

Ezen ekként reájok rótt terhet nemcsak ellensúlyozzák, de mindenesetre felülmulják az érintett előnyökön kívül azon kedvezmények, hogy telkük birtokában megmaradnak és így annak értékemelkedését élvezik, és hogy az ezen telkekre kimondandó nagyobb adómentességben részesülnek.

A törvényhozás, melyhez a fővárosi közmunkák tanácsának most jelzett előterjesztése a kormány által beterjesztetett, méltányolván az abban foglalt indokokat, megalkotá az 1871. XLII. t. cikket.

A most idézett törvényzikk megállapítván a nagy körútnak 6 önálló és pedig *a)* a Dunától a váczai-útig, *b)* a váczai-úttól az új sugárútig, *c)* a sugárúttól a kerepesi útig, *d)* a kerepesi-úttól az üllői-útig, *e)* az üllői-úttól a Dunáig terjedő, valamint *f)* a három bárány-utczai kiágazásból álló útszakaszok által körülírt vonalát, kimondván az adómentességet úgy az állami mint községi adóra nézve és megállapítván végre a közúton homlokzattal álló házak és telkek tulajdonosainak a kisajátítási költségekhez $\frac{1}{4}$ részbeni hozzájárulási kötelezettségét, a körútnak és ez által Pest város jövő felvirágzása és szépülése leghatalmasabb tényezőjének létesülését biztosítá.

Hogy pedig e létesítés újabb akadályok által ne nehezítettessék, hogy újabb építkezések által annak kivitele meg ne drágítottassék, ugyanazon törvényzikkal 900,000 forint lett a közmunkák tanácsának kölcsönképen engedélyezve.

Működését és kezdeményezését ily szép siker koszorúzván, a közmunkák tanácsa mindenekelőtt azon újabb akadályokat vélte elhárítandóknak, melyek a körutat úgyszólván naponként fenyegették. — Azon telkekre nézve ugyanis, melyek a körút vonalába esnek, még 1870. évben kérettek már egyes építési engedélyek, melyek az év le-

forgásával mind tekintélyesebb számra növekedtek. Ezeket visszatartá eddig a közmunkák tanácsa, mert nem tudott lemondani a reményről, hogy ezen Pest városára nézve oly főfontosságú út létesítésére az eszközöket sikerülend megnyernie s mert a magánérdeket legalább bizonyos időre a közérdeknek alárendelni igazolhatónak tartotta, de ezen engedélyeknek most, ez eszközök birtokában még továbbra is visszatartását a magán jogokon ejtendő legnagyobb sérelem nélkül mi által sem vélte indokolhatni.

Ugyanazért még 1871. július havában egy, három tanácstagból, Höffler és Wassel pesti becsmesterek és a műszaki és számvevő osztályok egy-egy tisztviselőjéből álló bizottságot küldött ki, melynek feladata volt telkenként és részletenként becslést eszközölni *a)* azon telkekre nézve, melyek vagy egészen vagy oly mértékben esnek a körút vonalába, hogy a fenmaradó területen önálló ház nem építhetők, *b)* azon telekrészletekre nézve, melyek a körút vonalába esnek, de mely telkek fenmaradó részén egy önálló ház építhető lesz, és *c)* azon telekrészletekre nézve, melyek az *a)* pontban érintett telkekből a körút létesítése után még fenmaradandnak és a szomszéd telkekhez csatoltatván, ismét értékesíthetőkkelé válnak.

E becslés befejezése után elvileg mondá ki a közmunkák tanácsa, hogy csak azon ingatlanságokat fogja kiegyezkedés vagy kisajátítás útján azonnal birtokába venni, melyek vagy egészen vagy oly mértékben esnek a körút vonalába, hogy a fenmaradó részleten önálló építkezés már nem eszközölhető; a többi telkek pedig csak akkor lesznek átveendő, illetőleg megváltandók, midőn az időközben eszközöndett építkezések folytán a fentebb jelzett útszakaszok egyike vagy másika tényleg ki fog nyitattni, mely alkalommal azután az illetőknek nyújtandó kárpótlási összegekbe, a törvény értelmében őket terhelő $\frac{1}{4}$ -beni hozzájárulási kötelezettségből származó összegek be lesznek számítandók.

Ez elvnek szem előtt tartása mellett a kölcsönképen engedélyezett 900,000 forint erejéig összesen 16 ingatlanság vétetett meg, s ezen eljárás folytatathatása céljából az 1872. évre újabb 500,000 forintnyi kölcsön kéretett a törvényhozástól.

A körút létesítése jelenlegi állapotának jellemzésére szükségesnek látjuk még megjegyezni, hogy a körútra homlokzattal birandó telkekre kért építési engedélyek száma naponként növekedik s hogy nem távol van már az idő, midőn e nagy fontosságú közlekedési ér egyik vagy másik szakasza kinyitathatni és a közlekedésnek átadhatni fog.

V.

Ideiglenes építkezési utasítás.

Az 1870. évi X. t. cz. 22. és 23. §§-ai a közmunkák tanácsára ruházzák azon kötelezettséget, miszerint a fővárosi építkezési ügyeknek törvény által leendő szabályozására javaslatot készítsen; addig is azonban, míg e javaslat el nem készül s illetőleg törvény még nem alkottatik, ideiglenes utasításokat adjon, melyek a középítési bizottságok által szem előtt lesznek tartandók.

A fővárosi közmunkák tanácsa mindjárt életbelépése első óráiban átlátta a törvény által reá bízott ezen feladat nagyságát, fontosságát és horderejét, de épen ezen oknál fogva nem kívánta egy ily fontos javaslat elkészítését elhamarkodni, nehogy a siker és üdvös eredmény a rögtönzés- és elhamarkodásnak essék áldozatul.

Elhatározá ennél fogva, hogy az anyag gyűjtessék, — szereztessenek meg az európai nagy városokban dívó rendszabályok, — tanulmányoztassanak a fővárosban fenforgó és az építkezés ügyével bármely összeköttetésben álló körülmények és viszonyok, — állapíttassanak meg az elvek és vezéreszmék — és ezekhez képest az egyes részletekre nézve történjenek előbb megállapodások, — hogy az annak idejében a törvényhozás elébe terjesztendő törvényjavaslat megfeleljen ugyan a mai kor igényeinek és kívánalmainak, de egyszersmind tekintettel legyen a fennálló körülményekre és viszonyokra és az annak alapján alkotandó törvény a főváros jövő fejlődésének, — különös tekintettel a közegészségi és kereskedelmi szempontokra — biztos alapul, minden kétes kérdésekben pedig biztos kalauzul szolgálhasson.

Az anyag már készen áll, annak feldolgozása már folyamatban van s így remélhető, hogy a nagy, az egész építési ügyet magában felölelő munkálat még 1872-ben a törvényhozásnak be fog mutattatni.

Másrészt azonban a fővárosi közmunkák tanácsa nem kívánta az építkezés ügyét, addig is, míg az törvény által szabályozva leend, azon állapotban hagyni, melyben azt találta.

Még 1870. Augustus havában felkérte Buda és Pest városokat, miszerint az építés ügye körül eddig fennálló szabályokat, utasításokat és rendeleteket, melyek az építési ügyek tárgyalásánál irányadóknak fogadtattak el, bemutatni sziveskedjenek.

Ezek áttekintésénél azon meggyőződésre jutott a fővárosi közmunkák tanácsa, hogy némi módosítások, némely hiányok pótlása a jogok és kötelezettségek szabatosabb körülírása és az eljárás szabályozása okvetlenül szükséges.

E változtatások elveinek megállapítására albizottság küldetett ki, melynek munkálata utóbb a műszaki bizottság által tárgyalatván és a teljes tanácsban is elfogadtatván, még 1870. October havában, mint „Ideiglenes utasítás Buda és Pest városok középítészeti bizottmányai számára, az építkezés ügyében“ Buda és Pest városok közönségeivel közöltetett is.

Ezen ideiglenes utasítás 4 szakaszból áll, melyek elseje a hatósági birálat alá bocsátandó építkezési tervek készítéséről, a 2-ik az utcák lejtészini magasságáról, földszinti padozatról, kapuküszöb magasságáról, járda-, lépcsők-, földalatti helyiségekről és régi épületek lényeges átalakításáról, a 3-ik a kiszökellésekről és lábazatokról és a 4-ik a házak magasságáról, könnyebbszerű építkezésekről és járdákról szól.

Ez ideiglenes utasítás azonnal életbe is lépttetett s ugy a középítési bizottságok és városi tanács, mint a közmunkák tanácsa részéről minden előforduló ügyek megbirálásánál vezérfonalul szolgál.

Az eljárást illetőleg megjegyzendőnek tartjuk még, hogy habár az 1870. X. t. cz. 23. §-a értelmében a magánépítkezési engedélyek a középítési bizottság véleménye alapján a városi tanács által adatnak ki; azok mégis a városok és a közmunkák tanácsa

között létrejött megállapodás értelmében kiadás előtt a szabályozási szempont megóvása tekintetéből addig is, míg Budapest általános szabályozási terve véglegesen megállapítatik, a közmunkatanácsnak mutattatnak be s így ennek alkalmá nyílik minden egyes esetet a megállapított szabályozási elvekkel öszhangzásba hozni, mi eddig a városok előzékeny és erélyes közreműködése folytán mindig sikerült is.

VI.

Kövezési rendszer.

Nem kerülhette ki a fővárosi közmunkák tanácsának figyelmét azon valóban szomorú, egy fővároshoz egyáltalán nem méltó állapot, melyben utaink és utcáink kövezete létezik.

A közmunkák tanácsa készségesen elismeri ugyan, hogy Buda és Pest városok, különösen az utóbbi években, jövedelmeik- és bevételeikkel szemben, valóban nagy áldozatokat hoztak és elismerést érdemlő buzgalmat tanusítottak a baj enyhítésére; a gyökeres orvoslás azonban mindeddig nem sikerült. A közmunkák tanácsa ezen, kereskedelmi és közlekedési szempontból oly fontos ügyet beható tanulmányozás tárgyává tevén, azon meggyőződésre jutott, hogy a baj nem is annyira a kövezet előállítására fordított összegek elégtelenségében keresendő, mint inkább a követett kövezési rendszernek eredménye.

E tanulmányozás kideríté, hogy Budapest mint az ország középpontjának forgalmi viszonyait tekintve, a fővárosi utak és utcák 3 osztályba sorozhatók:

1-szor: oly utak és utcák, melyek az országos közlekedést és forgalmat közvetítik és melyek a nagyvárosi sűrű forgalmon kívül, legnagyobbbrészt nehéz, terhes szekerek által vétetnek igénybe;

2-szor: oly utak és utcák, melyek kiválóan csak a fővárosi közlekedés- és forgalomnak szolgálnak; és

3-szor: oly utcák, melyek rendszerint csak a helyi, vagyis az egyik és másik utca közti forgalmat közvetítik.

Ezen osztályzathoz képest az abba tartozó utcák, tekintve a czélt, melynek megfelelni hivatvák, a következőképen volnának kövezendők és fentartandók.

Az 1-ső osztályba tartozó és a terhes szekerek sűrű forgalma által igénybe vett utak és utcáknál szükséges, hogy a reájok ható rontó erőknek minél nagyobb mértékben ellent álljanak s mind a kopás, mind a behorpadás elől lehetőleg megóvassanak.

Ily közlekedési vonalokon gránit-kövezet alkalmazandó, a következő szerkezeti móddal. Mindenekelőtt egy szilárd macadam-féle alépitmény szükségeltetik, mely 7"—9" magas alapkövezetből és 3" vastag tört kavicsból áll és az utca keresztszelvénye szerint jól behengereztetik. Erre 1"—2" vastagságban tiszta dunakavics teritendő és kellő öntözés mellett újra behengerezendő. — Ezen alépitményre rakandók fel egymáshoz illesztve a szorgosan kiválasztott gránitkoczkák, a hézagok finom homokkal kitöltendő

és cementlével mindaddig beöntendők, míg annyira ki vannak töltve, hogy vizet többé be nem eresztenek. — E mód kétségenkívül drága, de aránylag igen csekély fentartási költséget igényel.

A második osztályba tartozó, a fővárosi sűrű, de inkább könnyű járművek által előidézett forgalomnak szolgáló utcák 6"—12" magas törtkavics rétegből álló alapzatot igényelnek, melyre 1"—1 1/2" vastag tiszta dunakavics rakatván, az ismételten és kellő öntözés mellett a keresztaszelvény alakjában behengereztetik. — Erre tételnek a trachyt kockák, szinte lehető szorosán egymás mellé, a hézagok finom homokkal kitöltetnek s az út vízzel mindaddig öntöztetik, míg az út vizet többé be nem fogad.

A 3-ik osztályba sorozott utcáknál, melyek csak a helyi forgalom közvetítésére szolgálnak, szinte legalább 3"—4" vastag tiszta dunakavics lesz aláagyazandó, a burkolat különben a 2-od osztályú utcáknál érintett mód szerint rakandó.

Általában az alépitmény csak is ily kisebb forgalmi utcákban s csak is ott nélkülözhető, hol a kövezet mindjárt termő földre tétethetik és ennél fogva oda kell hatni, hogy a városok külső részében eddig ganajjal, szeméttel stb. dívott feltöltés megszüntessék, mi eltekintve a kövezési szemponttól, közegészségi szempontból is felette veszélyes s mire nézve mindkét város a szükséges erélyes óvintézkedések megtételére fel is szólított.

A fenneb érintett és külön-külön rendszer szerint kövezendő 3 osztályba például a következő utak és utcák tartoznak :

Az 1-ső osztályba Pesten :

A vácz- és ország-út, kerepesi-út, státió-utcza, fürdő-utcza stb.

Budán: a fő-utcza a lánczhidtól felfelé a felső margitszigeti hidig és lefelé az alsó hidig, a lánczhidtól az alag-útig, az alagút nyugoti torkolatától, a templom mellett, a mézárosúton által a teherpályaudvarig, a margitszigeti hidtól a felső országúton végig a Krisztinavárosba a pályaudvarig és a pályaudvartól a mézáros-útig.

A II. osztályba Pesten :

A nádor, két sas, három korona, Deák Ferencz, vácz- úri, lipót, hatvani, kecskeméti, Mária Valeria, király-utcza, felső- és alsó dunapart stb.

Budán: a Ferencz József kaputól a várpalotáig vezető út, a Ferencz József kaputól a dísztéren és országház-utczán a Nádor-térig vezető vonal, az úri- és bécsikapu-utczák, a krisztinavárosi főutcza, templomutcza, Attila-utcza, a bécsi kaputól a Laszlovszkyhoz vezető út, a vizivárosi 3 szerecsen, bécsi kapu, hattyú- és retekutczák, főutcza a felső hidtól Ó-Budáig, a királyhegy-utcza, az országúton a barátoktól a Lukács-fürdőig vezető út.

A III. osztályba tartoznak mindazon utak és utcák, melyek sem az országos, sem a fővárosi forgalmat, hanem csakis a helyi forgalmat közvetítik s ennél fogva sem az 1-ső, sem a 2-ik osztályba nem soroztathatnak.

Úgy Pest mint Buda városa szívesen fogadták ez irányelveket s kijelenték, hogy azokat már az 1872. évben eszközöndő kövezéseknél szem előtt is tartandják, miért is a városok buzgósága és áldozatkészségénél bizton reményelhetni, hogy a főváros kövezete lassanként jobb állapotba fog helyeztetni.

VII.

A d ó m e n t e s s é g.

A fővárosi közmunkák tanácsa, mely Budapest szépítése, szabályozása és fejlesztése czéljából hivatott életbe, kötelességének ismerte és ismeri minden eszközt megragadni, minden irányban indítványozni és kezdeményezni, hogy e czél minél gyorsabban, minél biztosabban eléressék.

Budapestnek az utolsó években tapasztalt emelkedése és felvirágzása biztos jele ugyan a fejlődésnek és haladásnak, szükséges azonban, hogy az fokoztassék és előmozdittassék, mert csak így lesznek a lefolyt idők szomorú mulasztásai legalább részben pótolhatók.

A főváros emelkedése és naponként szaporodó lakossága szükségessé tesz ennél fogva, hogy az építési kedv ébresztessék és emeltessék.

Végig tekintve Europa fővárosain s különösen szem előtt tartva legközelebbi szomszédunkat, Bécs városát, tapasztaljuk, hogy az építési kedv leghatalmasabb ébresztőjének, a bizonyos időre engedett adómentesség bizonyult.

Bécs városában például, hol a város terjedése alkalmából az 1859. évi május 14-én kelt legfelsőbb elhatározással egy 18 és 30 évre terjedő adómentesség volt engedve, a kiszabott 10 évi határidő alatt nemcsak számos épület, de egész utcák és városrészek keletkeztek.

A közmunkák tanácsa ezeknél fogva kötelességének tartotta a kormány figyelmét ezen, Budapest jövő felvirágzásának oly hatalmas tényezőjére irányozni, s hivatkozva a népesség gyors szaporodására és a fennálló lakhiányra, kérni, miszerint a törvényhozás elébe törvényjavaslatot terjeszteni méltóztassék, mely szerint a legközelebbi 10 év alatt Budapesten emelendő épületekre rendkívüli adómentesség engedélyeztessék, és pedig:

- 1) Minden új- és átépítés után 20 évi adómentesség.
- 2) Minden oly új- vagy átépítés után, mely által a város sűrűbben lakott részein, ha nem is rozzant, de szépészi vagy közlekedési szempontból gátló épület eltávolítottatik, 25 évi adómentesség; és
- 3) Minden a fővárosi közmunkák tanácsa által a szépség és forgalom érdekében kezdeményezett és annak tervei és utasítása szerint emelkedő új, át- és pót-építkezések után 30 évi adómentesség.

Ez adómentesség engedélyezése folytán nemcsak honi, de külföldi tőkepenzesek is nagy számban fognak itt tőküket bizton elhelyezni — szebb és nagyobb házak emelkednének és ezáltal ébredne és nemesbülne az aesthetikai érzék, — új utcák nyitthatnak, mi által könnyítették a közlekedés, — újabb házak emelésével szüenedeznék a tűzveszély és emelkednék a tulajdon biztonsága, és tágas, világos lakások keletkezése folytán apadna a Budapesten oly nagy mérvű halálozás.

Ugyanezen, itt röviden jelzett indokokból Buda és Pest városokhoz is fordult a közmunkák tanácsa a póttadó elengedése végett és javasolta, hogy a legközelebbi 10 évre rendkívüli póttadómentesség engedélyeztessék, és pedig:

a) minden oly új vagy átépítés után, mely által a város sűrűbben lakott részein álló régi, szépművészeti vagy közlekedési szempontból gátló épület eltávolíttatik, 10 évi községi adómentesség;

b) minden a fővárosi közmunkák tanácsa által a szépség és forgalom érdekében kezdeményezett és annak utasítása szerint emelendő új és póttépitkezések után — 15 évi községi adómentesség.

A kormányhoz intézett fennebbi kérelmének támogatásul felhozandónak vélte a közmunkák tanácsa, hogy az adómentesség nézete szerint az államháztartás érdekével összeütközésbe nem jöhet, mert eltekintve attól, hogy az egész ország adó- és egyéb jövedelmeinek egy igen tetemes részét a főváros fizeti, s így közvetve az ennek nyújtott engedmények és könnyítések magának az egész államnak válnak javára, maga a kért kedvezmény is semmiféle pozitív áldozat vagy elengedést nem foglal magában, hanem inkább csak oly jövedelmekről való lemondásból áll, melyek tényleg nem is léteznek, de a kért kedvezmény nélkül legalább a reményelt mértékben létezni nem is fognának. — A mennyiben pedig az adómentesség csak is bizonyos időre van szorítva, az államkincstár érdeke — melynél néhány év vajmi keveset számít — épen kívánja, hogy az adótárgyak száma szaporíttassék s így bizonyos idő lefolyása után magának az adóalapnak emelkedése biztosíttassék.

A közmunkák tanácsának ezen általános és fokozatos adómentességre irányzott kérelme mindeddig a maga teljességében a törvényhozás által nem tárgyalatott ugyan, de a jelenleg fenálló kisebb mérvű adómentességen kívül az 1871. XLII. t. cikkben a körút és sugárút mentében homlokzattal bíró épületekre mégis kimondatott, hogy azok, a mennyiben 10 év leforgása alatt emeltetnek és teljesen lakható állapotba helyeztetnek, 1-szor 15 éven által mentesek úgy az állami, mint az államadó után kivettetni szokott minden községi adótól; 2-szor ezen felül a 15 év letelte után az építményekért még tizenöt évig állami adó fejében a házbér-jövedelmi adó helyett csak egyszerű jövedelmi adó fizettetik, még pedig a ház tiszta jövedelmének 10 százaléka, ugyszintén a községi adópótlék is csak ezen jövedelmi adó után fog kivettetni.

VIII.

Megállapított szabályozások.

Az előbbi szakaszokban a fővárosi közmunkák tanácsa eddigi működésének azon kiváló főbb mozzanatairól tettünk említést, melyek nagy fontosságuknál fogva az egész fővárosra, annak egész jövő alakulására bírnak befolyással; most áttérünk azon egyes szabályozásokra, melyek úgy Budán mint Pesten megállapítottak s melyek, habár az

illető városrészre nagy fontossággal bírnak és az egész város keretének kiegészítő részeit képezik, mégis első sorban inkább a helyi közlekedés, szépség és kényelem igényeiből veszik származásukat.

A) Szabályozások Budán.

a) Buda városának legszebb és legértékesebb része a lánczhid környezete levén, természetes, hogy a fővárosi közmunkák tanácsa mindenekelőtt a lánczhid és alagút közti tér és környezetének szabályozására és rendezésére fordítá figyelmét. — Kívánatosnak tartotta ugyan a közmunkák tanácsa, hogy a lánczhid előtt Budán is nagy szabad tér állíttassék elő, de ez eszmét el kellett ejtenie a kivitel nagy költségénél fogva. A takarékpénztár tehát jelen helyzetében megmarad ugyan, de felszólított, miszerint épületére, arányban a szemben építendő házzal, egy 3-ik emeletet építsen, mihez nevezett intézet készségét ki is nyilatkoztatá. Másrészt oda fog hatni a közmunkák tanácsa, hogy az úgynevezett népszínházi telken az északkeleti vaspályatársaság által emelendő ház styl és külső tekintetében a már fennálló takarékpénztári épülettel lehető öszhangzásba hozassék.

b) E térrel szoros kapcsolatban állanak a lánczhidfőt jobbra és balra környező üres területek, melyek az egyik oldalon a lánczhid-épület, másik oldalon a Klusemann-féle házig terjednek. E két terület parkirozandó lesz s mindegyik közepében egy-egy szökőkút lesz elhelyezendő. — A munkálatok a jövő év őszén fognak valószínűleg megindíttatni, mert a közlekedési miniszter úr kijelentése szerint a dunaszabályozási és rakpart-építési munkálatok e ponton addig be lesznek már fejezve.

c) Az alagút előtti térnek főhomlokzati vonalát képezi a lánczhiddal szemben levő hegyoldal. — Ennek méltó középpontja az alagút nagyszerű kapuzata, jobbra és balra azonban a hegység sivár alsó része terül el. Ennek megszüntetése végett a fővárosi közmunkák tanácsa az illető telkek átengedését sürgette a katonai hatóságnál és e sürgetésnek kedvező eredménye volt, mert e telkek a kincstárnak átadattak, illetőleg annak képviselője a pénzügyminiszter úr által át is vétettek. E telkeken a közmunkatanács terve szerint az alagút homlokzatával öszhangzásban álló 3 emeletes házak volnának építendőek, hogy eként az egész környezet egyöntetű jelleget nyerjen.

d) E rendezésnek mintegy folytatását képezi a várba vezető Albrecht főherceg út szabályozása. — A tapasztalás bizonyítja, hogy a várba vezető ezen egyedüli főközlekedési út nem elég tágas s ennél fogva annak 8 öltre leendő szélesbitése lett nemcsak elhatározva, hanem a Lónyay-féle nagy ház építési vonalának visszahelyezése által tényleg meg is indítva. — E szélesbités eszközlésére a törvényhozás által az 1871. évi költségvetésben 35.000 frt lett engedélyezve a szükséges kisajátításokra és az út szélesbitésének módozatai iránt a tárgyalások már folyamatban is vannak.

e) Az Albrecht út folytatása a halászáros felé s evvel kapcsolatban a népszínházi telkek rendezésének kérdése a városi hatóság tervei alapján szintén elhatározottat s az új utcának kinyitása már csak azon alkudozásoktól van feltételezve, melyek a város és a szükségelt telkek eddigi tulajdonosai között folyamatban vannak.

f) Az alagút krisztinavárosi nyílásánál a közlekedés az útba szegelt Koronay-féle ház által szerfelett megakadályoztatván, a fővárosi közmunkák tanácsa e házat 16,000 frton megvette, leromboltatá és ez által a közlekedést a kellő szélességben előállította. — A telek ujbóli eladása azonban mindeddig nem sikerült, mert az ajánlott összegek elfogadhatók nem voltak.

g) A Lónyay-féle háznak az Albrecht-út szélesbitése céljából történt visszahelyezése folytán szükséges volt az e mellett a várba vezető, de csaknem járhatlanná vált lépcső helyreállításáról is gondoskodni. — E lépcső újra helyreállításának szüksége 3 főindokból támadt: egyik az útszélesbités, mi által egész helyzete megváltozik s melyet a fővárosi közmunkák tanácsának szabályozása idézett elő; másik a lépcső rossz állapota, melyet a városnak mindenesetre jó karba kellett volna helyeznie, és a harmadik a Lónyay által épített nagy bérház. Méltányosnak látszott ennélfogva, hogy az új lépcső helyreállításának költségei is mindhárom érdekelt fél által viseltessenek. A hozzájárulás arányának megállapítása a közmunkatanács kezdeményezése folytán sikerült is, a mennyiben a földmunkálatokat a fővárosi pénzalap, az új lépcsőfokokat a városi közönség, az egyéb a házra nézve szükséges óvmunkálatokat pedig gróf Lónyay Menyhért úr fogja előállítani. — A munkálatok már folyamatban vannak s remélhetőleg a jövő év tavaszán be is fognak fejeztetni.

h) A városi közönség által beterjesztett és legnagyobb részben elfogadott tervek alapján szabályozások eszközöltettek még: a vizivárosi főutcza, a felső dunapart, az alsó dunapart, a vad-ember mellett elvezető út, a vizivárosi királyhegy-utcza, az ujlaki főutcza, a tabáni főutcza, a szent Gellérthegy-utcza, a bécsi kapu utcza, az országúti szénatér, a krisztinavárosi kék-golyó utcza, a vizivárosi fazekas-, három kapas-, horvát- és János-utcza és a krisztinavárosi városmajor-utczára nézve.

Budát illetőleg még két ügyről kell említést tennünk. Az egyik Buda vári jellegének megszüntetése, melynek kieszközlése iránt a fővárosi közmunkák tanácsa, egyetértve Buda város közönségével, egy folyamodással járultak Ő felségéhez. — Ezen folyamodás nyomán a közös cs. k. hadügyminiszterium által felhivatván a kérelem részletezésére, az eziránt teendő további lépések megállapítása céljából a fővárosi közmunkák tanácsa és Buda város közönsége részéről egy vegyes bizottság küldetett ki, melynek javaslata alapján fogja a közmunkák tanácsa az ügy elintézését sürgetni.

A másik az ördög-árok beboltoztatásának kérdése. — A fővárosi közmunkák tanácsa át van hatva azon meggyőződéstől, hogy ezen nagyszerű munkálat minél hamarábbi keresztülvitele Budára nézve életkérdés. — A többféle tervezet tanulmányozása huzamosabb időt vett ugyan igénybe, mindazonáltal a kivitel módja és költségekhez való hozzájárulások megállapítása, a legközelebb jövőben fogván eszközöltetni, magának a munkálatnak megindítása sem fog tovább elhalasztathatni.

B) Szabályozások Pesten.

a) Pest város háztengerében különös fontossággal bírván a szabad terek, melyek a fővárosi lakosságnak, különösen a nyár tikkasztó hevében üdülési helyül szolgálnak,

a fővárosi közmunkák tanácsa figyelmét a város lelakottabb részében fekvő szabályos alakú két térre, az Erzsébet és József terekre irányozá és ezek díszítése s illetőleg szabályozására nézve terveket is készítettett, melyek a városi közönség tetszésével is találkoztak.

E tervek szerint, e két, egymástól alakban és nagyságban különböző térnek belső berendezése különbözőleg volna eszközrendő s így a két tér kellemes és meglepő változatosságot nyujtana.

A nagy terjedelmű Erzsébettér, melynek nyugati oldalán kioszk volna emelendő, nagyobb parksoportozatokat és sétahelyeket nyerne s csak közepén volna virágokkal ékesített pázsitterület fentartandó, hogy eként a kilátás a két sas és miatyánk utcák felé mindkét oldalról szabadon tartathassék.

A sokkal kisebb Józseftér azonban, melynek középpontját József nádor emléksoborra képezi, inkább a francia, egészen határozott irányú divat szerint volna rendezendő, például a párisi „Passy“-tér mintája szerint. E terv szerint az egész tér, kivéve az utakat, pázsittal volna ellátandó, melyen jobbra és balra a szobortól 12—12 fa volna szabályos rendben elhelyezendő. — Az út szélein néhány láb magasságú növényzet fogná a belső keretet képezni.

Mindkét tér emelt járdával és a városi hatóság által beterjesztett csinos vasrácsozattal volna bekerítendő, mely a nagyobb Erzsébettérnél gránitalapzaton nyugodnék, ellenben a kisebb József-téren már a rácsozat könnyebb szerüségénél fogva ily alapzat elmaradna.

A járdák külső részein lesznek elhelyezendő a vasrácsozatal öszhangzásban állandó lámpaoszlopok.

b) A városi hatóság által a vigarda régi épülete lebontatván, a régi színháztér szabályozásának kérdése is felmerült. Több terv készítettett, melyek előnyei és hátrányai felett élénk levelezés folyt a városi hatóság és e közmunkák tanácsa között, s miután közös megállapodás létre nem jött, magának az egész térnek miként leendő rendezése, az általános szabályozási és beosztási terv készüléséig elhalasztatott. A régi színház területének azonban azonnal kellett szabályoztatnia, mert Pest város hatósága azt mihamarább ismét felépíteni szándékozott. E szabályozás pedig igen könnyű volt, mert mind a városi hatóság, mind e közmunkatanács, támogatva a hangosan nyilatkozó közvélemény által, a térnek, miként az előbb létezett, ismét beépítését egyaránt lehetetlenek ismerték fel, minek az volt természetes következménye, hogy az ujonnan emelendő épület homlokzati vonala a Dorottya-utca vonalának folytatását képezze.

c) Úgy Pest hatósága, mint e fővárosi közmunkák tanácsa egyaránt érezték az úgynevezett alsó dunasor, azaz a Stein-féle háztól a Heinrich-féle házig elterjedő duna-part szabályozásának és díszítésének szükségét, mert egyaránt meg vannak győződve, hogy ez új, izlésteljes és szép házsor a hatalmas folyó partján elterülve, kilátással az élénk hajóforgalomra, a szembes Budára és a távolban kéklő hegyekre, nemcsak Pest városának egyik legszebb, legkiválóbb része, hanem bármely európai városnak díszére válnék. E meggyőződést legnagyobb mértékben osztja a nagy közönség is, mely már a házak építésének idejében is, most pedig fokozott mértékben látogatja e partot, s azt kedvencz sétahelyként használja.

A megállapított terv szerint a házsor melletti járda 12', a rakpart melletti járda pedig 15' szélességgel bírna, úgy hogy az itt várható kocsiközlekedésre még elegendő 20'-nyi kocsút maradjon. — A járdák magasabbra fektetendők és a fák ezek területén aként lesznek ültetendők, hogy azok a házsortól legalább 10', a rakpart-rácsozattól pedig legalább 12'-nyi távolságban álljanak. — A beültetésre már erősebb és idősebb, legalább 2" átmeretű és 12' törzsmagasságú fák lesznek választandók, lehetőleg kemény levelekkel. — Ily célra a fővárosi közmunkák a *celtis ailanthus*, *jugulans nigra americana* vagy akáczfát javasolta, kivételével a gömbakácznak, mert ez, a színében és alakjában gyakran előforduló különbségénél fogva egy fasorra alkalmasnak nem látszik. — A fák egymástól $2\frac{1}{2}$ —3 ölnyi távolságba ültetendők s ha azok koronái majd egymáshoz közelednek, minden második fa kivethető.

Magával a dunapart rendezésével a fővárosi közmunkák tanácsa azonban kapcsolatba vélte hozandónak a redoute előtti, a Stein-ház előtti és Heinrich-ház előtti 3 tér rendezését is, mert e vonalt e három térrel együtt egy egésznek kívánja tekintetni, melyben az egyes részletek egymással harmoniába hozandók.

A redoute előtti téren emelendő kioszokra nézve véleménykülönbség létezett a városi hatóság és a fővárosi közmunkák tanácsa között, mert ez utóbbi azon meggyőződésben volt, hogy e terület, mely a szomszédos telkek áraihoz képest körülbelül 500,000 frtnyi értéket képvisel, csak azért hagyatott beépítetlenül, hogy a vigarda hatalmas épülete el ne temetessék és a dunaparti házsor vonalán elfutó szemnek kellemes hatását nyugpontul szolgáljon. — E tért, mely jelenleg a Thonet-féle és a magyar biztosító társaság díszes épületei által becsében még emeltetett, s egy szép egésznek képez, nem kívánta volna a közmunkák tanácsa harmoniájában megzavarni. — Miután azonban azt a városi hatóság maga is csak néhány évre és ideiglenesen kívánta engedélyezni, beleegyezésével hozzájárult.

A kioszk tehát és előtte egy szökőkút a redoute homlokzatára vont függőleges középvonal irányába lesz állítandó, mert ekként a symmetria megtartatván, a tér kellemes benyomása nem fogna nagyon megrontatni. — Magát a tért illetőleg köröskörül árnyékos helyek, a szökőkút körül virágos gyep és az elipsis két gyúpontjában virágok lesznek előállítandók.

A Stein- és Heinrich-házak előtti terek, a redoute előtti térrel harmoniában lesznek rendezendők, mindhárom tér pedig csinos rácsozattal és emelt járdával lesz környezendő, melyen a kellő számú légszeszlámpatartók fognak elhelyeztetni.

d) A Servita-convent építési engedélyérti kérelme alkalmából felmerült egy igen fontos szépészeti szempont. — Az építési engedély kiadása ellen a fővárosi közmunkák tanácsa nem tehetett ugyan észrevételt, mert a bemutatott terv egyrészt a fennálló építési szabályoknak minden tekintetben megfelelt, másrészt pedig magának a Servita-tér szabályozásának kérdése az általános szabályozási és beosztási terv által volt megoldandó, — de mégis át volt hatva, hogy ez épület ha felemeltetik úgy, miként eleinte tervezve volt, a fehér hajón át nyitandó utca által becsében még növekedő Servita-teret szépségi szempontból örökre megöli. — Kivánta ennél fogva, hogy a convent épületének homlokzata, a templom homlokzatával harmoniába hozassék és e végett fel-

kérte a városi közönséget, miszerint e cél elérésére segédkezet nyújtani s az illetőkkel tárgyalásba bocsájtkozni sziveskedjék. — Pest város hatósága szinte felfogta a kérdés fontosságát s azt melegen felölelve, tetemes községi adómentesség engedélyezése s így egyenesen anyagi áldozat hozatal által a conventet egy új terv készítésére bírta, mely a szépségi igényeknek megfelel s mi által a Servita-tér harmoniája megmentetett.

e) Pest város hatósága, azon ohaj által vezéreltetve, hogy a magyarosodás s a nemzeti közszellem terjesztése, valamint az izlést nemesítő magyar szinirodalom fejlesztése és ápolása tekintetéből a fővárosnak mihamarább egy népszínháza legyen, elhatározá, hogy e célra egy telket ingyen fog átengedni.

Miután pedig a népszínház építésére a kiküldött bizottság javaslata szerint az új sugárút mentében fekvő Hermina-tér tartatott legalkalmasabbnak, a fővárosi közmunkák tanácsa, melynek e tér épen a sugárút kiépítése céljából átengedett, a legnagyobb készséggel kívánván járulni e magasztos eszme létesítéséhez, a népszínháznak e helyen leendő építéséhez beleegyezését haladéktalanul megadta. — Ugyszintén elfogadván a Petőfi-szobor felállítása iránt kiküldött bizottság véleményét, e szobornak a népszínház előtt leendő felállítását is helyeselte.

f) A fővárosi közmunkák tanácsa mindenkor kötelességének ismervén az ipar és kereskedés érdekeit előmozdítani, örömmel bocsájtkozott Sigl György bécsi gyártulajdonos azon kérelmének tárgyalásába, hogy Pest város éjszaki részében az Ullmann-féle házat környező telkeken silosokat állíthasson fel. — Másrészt azonban a tapasztalás tanusítván, hogy Pest városa épen az északi irányban épül és fejlődik, szintugy kötelességének ismeri mindazon akadályok elhárításáról gondoskodni, melyek a terjedésre gátló hatással lehetnének. — E két ellentétes, de egyaránt fontos szempont ki volt tehát egyenlítendő, mihez tökéletesen megfelelő alapot nyújtott Sigl azon nyilatkozata, hogy kész a silosokat felállítani, ha azok felállíthatására legalább 10 esztendei határidő engedélyeztetik. Ez által a kereskedés mai igényeinek megfelelően, másrészt pedig a város jövő fejlődése is megóvatván, a fővárosi közmunkák tanácsa ily értelemben az engedélyt meg is adta, s a silosok felállítása rövid idő múlva meg is indított.

g) Egyes építési engedélyek tárgyalása alkalmából, vagy Pest város hatóságának kezdeményezése folytán határozatilag megállapítottak még: az aradi- és király-utcák közt egy új utca nyitása; az aradi- és Szondi-utcák összeköttetése; Conti-utca csatornázása és szabályozása; Duna-utca, Damjanich-utca, státió-utca, szerecsen-utca, temető-utca, erdősor-utca, molnár-utca, zöldfa-utca és alsó Lipót-utca szabályozása; a gyár-utca meghosszabbítása, a rózsa-utca megnyitása.

Megjegyezzük még, hogy a Ferencz József-tér szabályozása és a városliget új berendezése és nagyobbitása iránt már több tervezet van készen, melyek tanulmányozása és tárgyalása után a végmegállapodás a legközelebb jövőben fog egyetértőleg Pest várossal létre jönni.

IX.

P é n z ü g y.

A fővárosi közmunkák tanácsa által különböző című alapok és pénzösszegek kezeltetnek, melyek részletes bevételei és kiadásai az idezárt zárszámadás által tüntetnek ki.

Itt csak röviden kívánjuk ez alapok természetét, forrásait s a bevételek és kiadások főösszegeit jelezni :

A) A fővárosi pénzalap.

Ezen alap az 1870. X. t. cz. 7. §-a alapján a kölcsönből eszközölt kisajátítások és szabályozás által nyerendő telkek eladási árából alkottatik, mely címen azonban 1871. évi december végeig bevételei nem voltak.

De ugyanezen alap növelésére fordítandók az 1870. X. t. cz. 8. §-ának értelmében :

a) A kölcsön végleges törlesztése előtt ugyanazon törvény 4-ik szakaszában kijelölt források azon jövedelmei, melyeket a kölcsön évjáradékai igénybe nem vesznek.

b) A kölcsön törlesztése után pedig az érintett források összes jövedelmei azon vám- és adótételek szerint, melyek törvényhozásilag időről időre megállapítatnak.

c) A két városnak „közmunka“ címe alatt nyert összes bevételei és váltság-dijai s a városi háztelkek, utcák és terek szabályozásánál magán háztelkekhez csatolandó területek eladásából beveendő jövedelmek.

A b) alatti forrásokból bevétele nem lehetett még a fővárosi pénzalapnak, mert a kölcsön törlesztve nincsen.

A c) alatti forrásokból, azaz a „közmunkaváltságok“ és „terjedékek“ címe alatt szintén nem volt még bevétele a fővárosi pénzalapnak, mert a terjedékek vételárainak ellenében, a szabályozások folytán egyeseknek adandó kártalanításoknak mely alap által leendő viselése iránt a fővárosi közmunkák tanácsa és a testvér-fővárosok hatóságai között nézetkülönbség fejlődvén ki, a városok az e című jövedelmeket e kérdés elintézéséig be nem szállították. Miután azonban a közmunkatanács és Pest város hatósága közt ez ügyre nézve egyesség jött létre, mely a m. k. miniszterium által is helybenhagyatott, s miután Buda város hatósága ezen egyezkedéshez a maga részéről valószínűleg szintén hozzájáruland, az e című jövedelmek ez egyesség értelmében a lefolyt 1870. és 1871. évekre nézve is utólag be fognak szállíttatni.

A mai napig e szerint csak is az a) alatti pont értelmében voltak bevételei ez alapnak, melyek a kölcsön évi számadásainak 1870. december 31-én történt lezárása után, a nagyméltóságú magyar királyi pénzügyminiszterium kimutatása szerint 381,281 frt 61¹/₂ kr-ra rugnak.

Ez alapból fedeztettek a fővárosi közmunkák tanácsa belkezelési költségei, hivatalnokok és szolgák fizetési, butorzat, házbér, író- és rajzátalányok, továbbá a budai

háromszögellési és lejtmerési munkálatok eddigi költségei és a Pest városa háromszögellésének befejezésére engedélyezett pótlék, végre a Koronay-féle ház megvétele összesen 173,450 frt 85 kr.

Ugyanez alap növelésére fordított továbbá azon 86,619 frt 65 krnyi összeg, mely néhány évvel ezelőtt ö Felsége által a budai rakpart építésének megindítására adományoztatott. Miután azonban a dunaszabályozás és rakpartépítés egész kiterjedésében az 1870. X. t. cz. alapján felvett kölcsönből, ugyane törvény értelmében a nagyméltóságú m. k. közlekedési miniszterium által hajtatik végre, ez összeg a fővárosi alaphoz rendeltetett áttétetni, oly világos kikötéssel azonban, hogy az kizárólag csak valamely budai közczélra lesz fordítandó. — Ez összeg kamataival együtt immár 97,143 frt és 44 kr-ra rug.

B) Sugárúti alap.

Ezen alap az 1870. LX. t. cikkben a sugárút létesítése céljából engedélyezett 8.199,721 frtból áll, melyből az út építésére és az úttá válandó területek és azokon levő épületek megvásárlására véglegesen 3.335,909 frt.
az út készíthetése céljából szükséges, de ismét értékesíthető területek és azokon álló épületek megvásárlására pedig $5\frac{1}{10}$ kamatok ellenében, kölcsönképen 4.863,812 frt.
lett engedélyezve.

Ezen alaphól 1871. deczember végeig a teljesített nagymérvű munkálatokra, tervekészítésekre, egyezségek útján megvett házak vételáaira, átíratási és bélyegköltségekre, ügyvédi díjakra, megvett ingatlanságok fentartási költségeire stb. összesen 2.692,564 ft 50 kr. adatott ki.

C) Nagy körúti alap.

Ez alap az 1871. XLII. t. czikkal a nagy körút vonalának építésektől menten tartása céljából kölcsönképen engedélyezett 900,000 frtból áll, melyből az egyességek útján eddig megvett ingatlanságokért 757,525 frt 97 kr. adatott ki.

D) Albrecht főherczeg és Ilona-úti alap.

A fővárosi közmunkák tanácsa az Albrecht főherczeg út 8 öltre kiszélesítését, ugyanannak folytatását a bécsi kapu felé, végre az Ilona-út kiépítését czélozván, az ezen szabályozások, szélesítések és útépitések előmunkálataira szükséges költségeket az 1870. X. t. cz. 13. §-a értelmében a miniszteriumhoz terjeszté fel azon kérelemmel, miszerint azok fedezése az 1871. évi államköltségvetésbe felvétessék.

A miniszterium e költségeket a törvényhozás elébe terjesztvén, az 1871. évi állam-költségelőirányzatról szóló 1871. X. t. cz. V. fejezete 5. pontja értelmében az Albrecht-út kiszélesítésére . . .	35,000 frt.
a 6. pont értelmében pedig az Albrecht-útnak a bécsi kapuig folytatása és az Ilona-út szabályozásának tervezési költségeire . . .	4,500 frt.
összesen tehát . . .	<u>39,500 frt.</u>

lett engedélyezve, mely összegből eddig 2914 frt 16 kr. lett kiadva.

E) Budai körúti alap.

Ezen alap a fővárosi közmunkák tanácsa előterjesztése alapján a most idézett 1871. X. t. cz. V. fejezete 6-ik pontja értelmében a felső hidtól a budai országúton végig a déli vaspályatársaság indóházáig vezető út tervezési költségeire engedélyezett 5900 frtból áll. — Mely összegből eddig 1476 frt 10 kr. adatott ki.

A fővárosi alapot illető pénzek a magyar általános földhitelintézetnél vannak gyümölcsözőleg elhelyezve, mely a közmunkák tanácsa elnökségének utalványaira a fizetéseket is teljesíti.

A többi alapok, illetőleg a bizonyos célokra törvényhozásilag engedélyezett összegek erejéig a nagyméltóságú magy. kir. pénzügyminiszter úr által a magyar általános hitelbanknál hitel nyitattott, mely azonban az illető törvénycikkeben foglalt világos kikötés értelmében csak az illető munkálatok tetteles foganatosításához képest vétethetik esetről-esetre szinte az elnökség utalványára igénybe.

X.

S z e m é l y e s ü g y e k .

A fővárosi közmunkák tanácsának első alelnöke Tisza Lajos, ki a tanácsot szervezte, azt fennállása első évében vezérelte és ki a működési alap és kiindulási pontok meghatározása körül általánosan elismert érdemeket szerzett, ő Felsege által 1871. június havában magy. kir. közmunka és közlekedési miniszternek neveztetvén ki, a közmunkák tanácsánál viselt alelnöki hivataláról ugyanakkor lemondott és székét az újonnan kinevezett alelnök gróf Szápáry Gézának engedé át.

A kormány részéről kinevezett és Buda s Pest városok részéről választott 18 tanácstag közül egyet, a Buda városa által küldött Liedemann Emil városi képviselőt s nyug. építészeti igazgatót a halál ragadá ki társai sorából, kiből a tanács egy munkakész, kitűnő szakférfiút veszített. — Helyébe Buda városa részéről utóbb Hofhauser Lajos építész és városi képviselő választatott meg.

A Pest városa részéről küldött 6 tanácstag közül Széher Mihály és Szentkirályi Móricz urak leköszönvén, a megüresedett helyekbe Haris Sándor és Simon Florent urak választattak meg.

A kormány által kinevezett tagok közül Reitter Ferencz a műszaki osztály vezetését vevén át, helyébe Fuchs Rudolf pesti nagykereskedő és a leköszönt Hollán Ernő honvédelmi miniszteri államtitkár és Mátyus Aristid országgyűlési képviselő urak helyébe pedig báró Podmaniczky Frigyes országgyűlési képviselő nevezettek ki; míg egy hely máig is betöltetlenül maradt.

A tanács tisztviselői sorában semmi változás nem történt.

XI.

S t a t i s t i k a i a d a t o k .

A fővárosi közmunkák tanácsánál

1870-ben	700
1871-ben	2309
összesen tehát	<u>3009 szám</u>

fordult elő

Ezek közt volt:

	Szabályozás vagy telekfelosztás	felfolyamodás	építési engedély	Összesen
1870	41	46	350	437
1871	80	57	954	1091
Összesen	121	103	1304	1523

Az itt ki nem mutatott többi számok részint az egyes nagyobb kérdésekre, p. o. körút, sugárút, stb., részint a belkezelésre, részint egyéb administrationalis folyó ügyekre vonatkoznak.

E számok elintézése czéljából tartatott

Év	teljes tanács ülés	b i z o t t s á g i						Összesen
		műszaki ülés	jogügyi ülés	pénzügyi ülés	becslési ülés	egyezkedési ülés	vegyes ülés	
1870	21	10	3	5	10	—	6	55
1871	35	16	10	13	14	43	14	145
Összesen	56	26	13	18	24	43	20	200

A fennebb kimutatott összesen 1304 építési engedélyi ügyből esik 1871-ben Budára 4, Pestre 346, mely utóbbi szám a fővárosi közmunkák tanácsának júliusban megindult működése folytán csak átlagban vétetett fel. — 1871-re azonban a következő kimutatás tünteti elő az építkezések számát és mineműségét, megjegyezvén, hogy ez csak egészen új építményekre vonatkozik:

V á r o s	IV. emeletes	III. emeletes	II. emeletes	I. emeletes	földszintes	gyári építkezés	Összesen
Pest	4	36	60	181	179	23	483
Buda	—	2	2	8	17	—	29
Összesen	4	38	62	189	196	23	512

Toldalék vagy ráépítkezések 1871-ben Pesten: 4 emeletesre — 2; 3 emeletesre — 14; 2 emeletesre — 38; 1 emeletesre — 67; földszintesre — 321, összesen: 442.

B e f e j e z é s.

Az ezen jelentésben előadottakból meggyőződni méltóztatik, hogy a fővárosi közmunkák tanácsa másfél évi fenállása óta a város jövő fejlődését és szabályozását érdeklő minden kérdésre terjesztette ki figyelmét és működését és megalkotá az alapot, melyen és a keretet, melyen belül lesz a nagy cél, Budapestnek az ország méltó fővárosává emelése, elérhető

Tiszteletteljesen belkérjük a magas kormányt, miszerint az 1870. X. t. cz. 27. §-a értelmében az általunk beterjesztett zárszámadás átvizsgálata iránt intézkedni, azt, szokott módon ezen jelentésünk kíséretében a magas törvényhozásnak bemutatni és e tanács nagy fontosságú működését ezután is kegyes pártfogásában részesíteni méltóztatásuk.

Budapest, 1871. december 31-én.

A fővárosi közmunkák Tanácsa nevében

Gróf Szápáry Géza s. k.,
alelnök.

Dr. Ország Sándor s. k.,
tanácsjegyző.

ZÁR - SZÁMADÁS.

Z Á R -
a fővárosi közmunka-alap pénzforgalmáról

Tétel	Bevételek	Összeg	
		forint	kr.
1	A magyar királyi központi állampénztárból	140000	—
2	A magyar általános hitelbanktól	459281	61 ¹ / ₂
3	Buda városi czélokra a m. kir. belügyminiszteriumtól	97143	44
4	Visszafizetett tőkepénzek a magyar földhitelintézettől	236761	51
5	Cselekvő kamatok	6340	72
6	Megtérítések	95809	76
7	Ideiglenes bevételek	7071	40
8	Ideiglenes kiadások megtérítése	194628	20
9	Koronay-féle épület anyagának elárverezésénél befolyt összeg	1002	—
10	Különféle bevételek	35356	99
Összesen		1.273,395	63¹/₂

A fővárosi közmunkák tanácsának pénzügyi bizottsága által megvizsgálatván, helyesnek találtatott.

Budán, 1872. február 23-án.

Csengery Antal s. k.

Ribáry József s. k.

Lukács Antal s. k.

Stangl János s. k.

Tavaszy Endre s. k.

Cserhalmay s. k.

140000
97143
236761

473904

SZÁMADÁS

1870. augusztus 1-től 1871. december 31-ig.

Tétel	Kiadások	Összeg	
		forint	kr.
1	Állandó tiszti és szolgai fizetésekre	64374	27
2	Jelenléti jegyekért	16390	—
3	Irodai és kezelési költségekre és butorzatra	16109	51
4	Hivatali helyiségekérti házbérekre	5552	—
5	Műszaki szerelvényekre	7393	20
6	Műszaki munkálatokra	8742	68
7	Buda városi háromszögelési és lejtmerési költségekre	21000	—
8	A catastralis felméréssel járó községi szolgáltatások fedezésére	18000	—
9	A három szögeléshez szükséges üvegtáblák és állópontok beszerzésére	69	—
10	A felmérések ellenőrzéséért járó díjakra	760	—
11	Pest városi háromszögelési és lejtmerési költségekre	12000	—
12	Szakértők díjazására	200	—
13	Segélyezések és jutalmazásokra	3780	—
14	Háromszögelési és felmérési térképek és apróbb tervek készítésére	11405	—
15	Buda krisztinavárosi alagut melletti „Koronay“-féle ház vételára	17080	75
16	A pesti belső körút költségeire	316	30
17	Általános szabályozási terv költségeire	25810	27
18	Különféle kiadásokra	35322	79
19	Ideiglenes kiadásokra	196235	50
20	Ideiglenes bevételek visszafizetésére	7071	40
21	A magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőkék	584726	38
22	A sugárúti kölcsön-alapnak, mint oda tartozó átszámítottot	218000	—
Összesen		1.270,339	05
Egyenleg az 1871. évi december hó végévi pénzmaradvány		3056	58 ¹ / ₂
Főösszeg		1.273,395	63¹/₂

Rozmanith Ferencz s. k.,
könyvvezető.

Z Á R -

az alant következő alapok pénzforgalmáról

Tétel	Bevételek	P e s t i				Albrecht fbg és Ilona-úti		Budai összköltő-úti	
		Sugárúti		Nagykörúti					
		a l a p							
		forint	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1	A magyar ált. hitelbankból (kölcsön)	2692564	50	751325	97				
2	" " " " (előmunkálatokra)			6200	—	4500	—	5300	—
3	Visszafizetett cselekvő tőkék a m. földhitelintézettől	25489	66	34	12	949	72	425	14
4	Visszafizetett letétemények a m. földhitelintézettől	79104	71 ^{1/2}						
5	Cselekvő kamatok			33	34	9	72	16	27
6	Ideiglenes bevételek	92463	70 ^{1/2}	990	—	401	60	117	40
7	Ideiglenes kiadások megtérítése	88020	43						
8	Különféle megtérítések	4922	58	446	80				
9	Házbér	78431	54	5152	24				
10	Különféle bevételek	538	81 ^{1/2}	4093	19	1930	24	1050	96
11	Épületi anyagokért befolyt összeg	1000	—						
12	Szenvedő tőkék	59440	—	9014	—				
	Összesen	3121975	94 ^{1/2}	777289	66	7791	28	6909	77

A fővárosi közmunkák tanácsának pénzügyi bizottsága által megvizsgálatván, helyesnek találtatott.

Budán, 1872. február 23-án.

Csengery Antal s. k.
Ribáry József s. k.
Lukács Antal s. k.
Stangl János s. k.
Tavaszy Endre s. k.
Cserhalmay s. k.

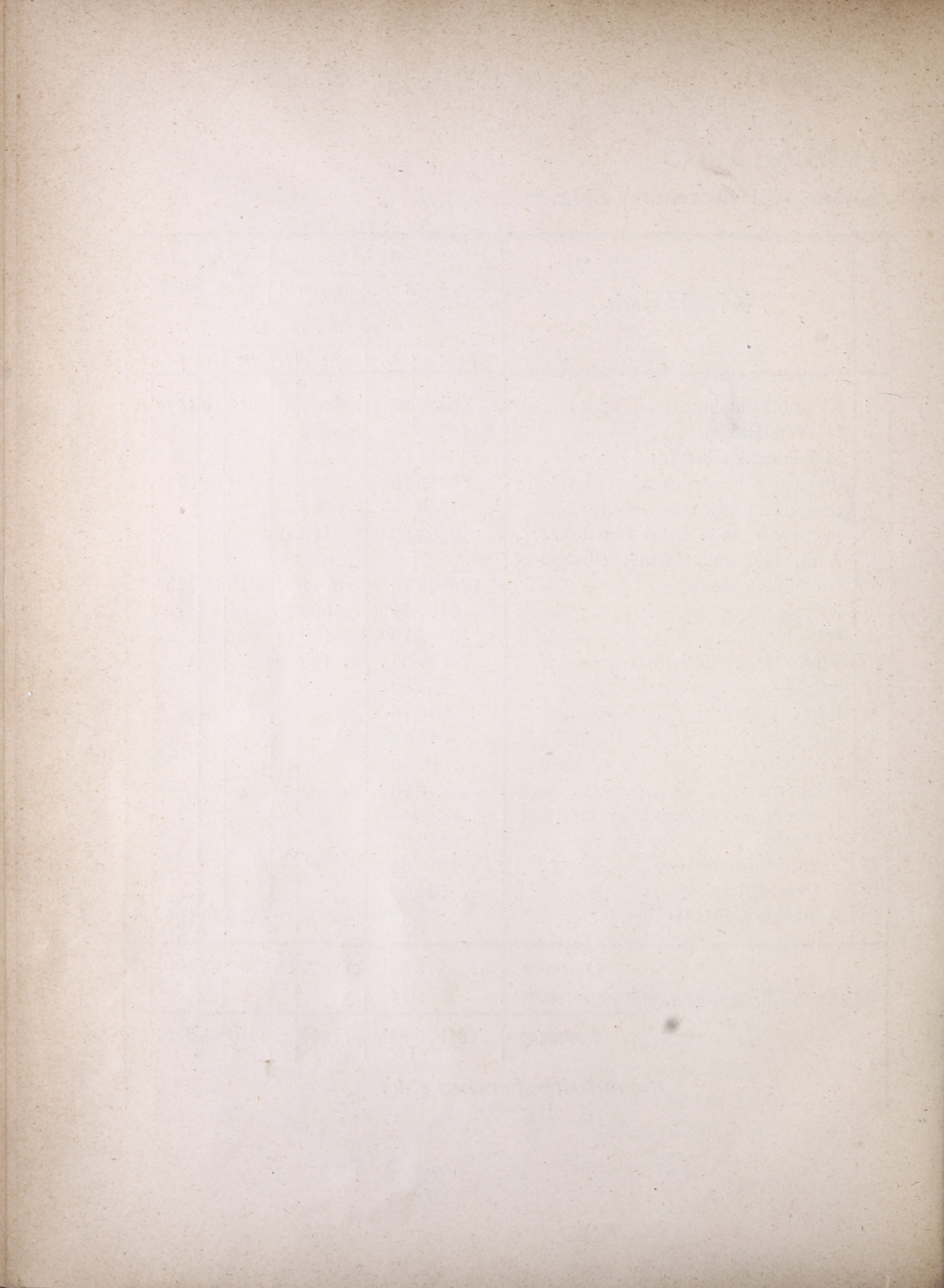
SZÁMADÁS

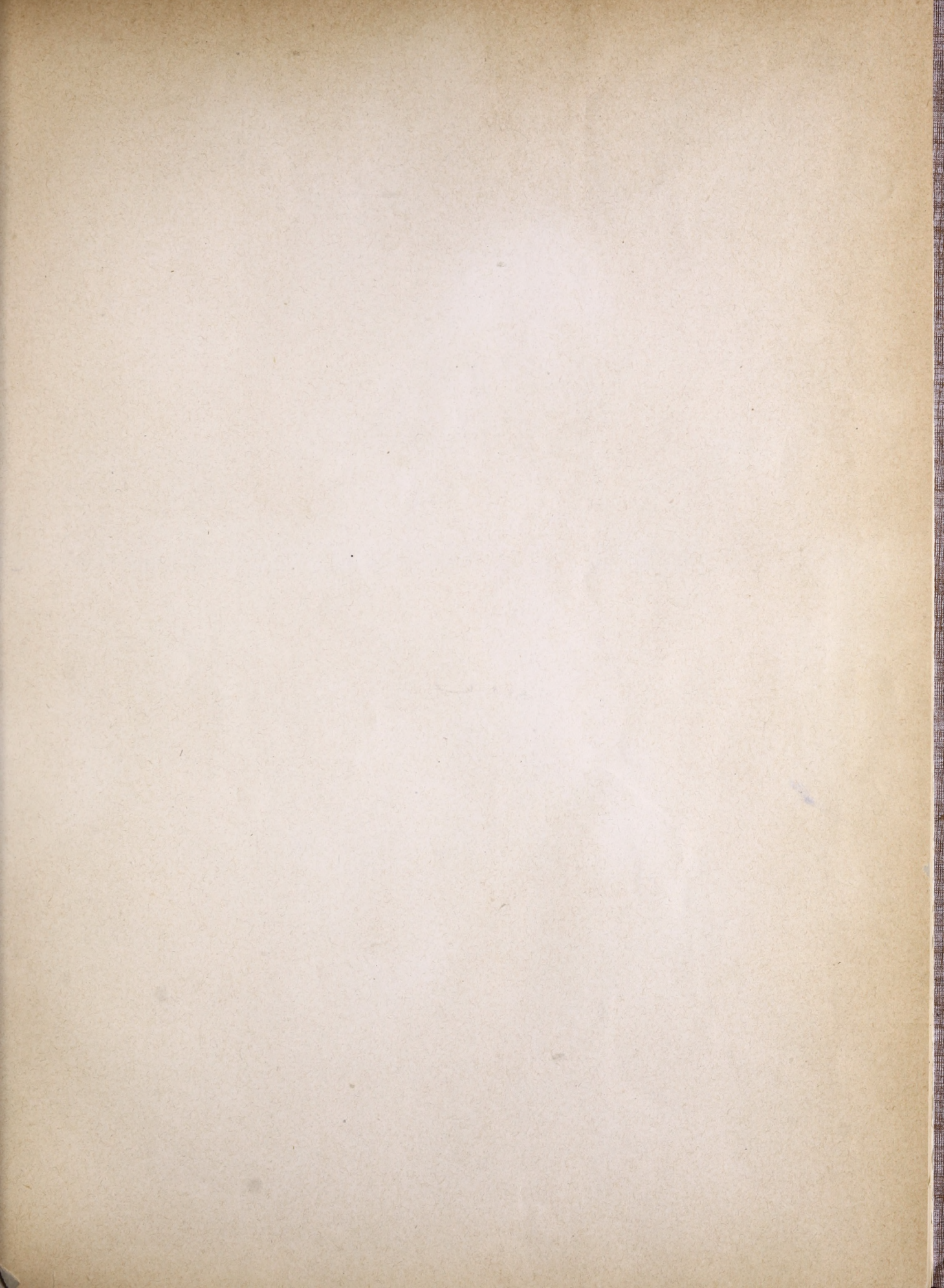
1871. január 1-től december 31-ig.

Tétel	Kiadások	Pesti				Albrecht fbg és Ilona-úti		Budai összekötő-úti	
		Sugárúti		Nagykörúti					
		a l a p							
		forint	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1	Előmunkálatokra	25495	34	4127	31	2914	16	1476	10
2	Házvételárak	2512064	—	750906	—				
3	Ideiglenes kiadásokra	255856	54						
4	Ideiglenes bevételek visszafizetésére	68865	70 ^{1/2}	460	—	401	60	117	40
5	Szenvedő tőkék törlesztésére	51440	—	9014	—				
6	Szenvedő tőkék utáni kamatokra . . .	3253	32	115	10				
7	A m. földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőkék	186045	78	6671	91	2545	28	4265	31
8	Bélyegekre	4157	44	1603	75				
9	Házadóra	3484	70	108	11				
10	Tűzkármentesítési díjakra	637	67	125	29				
11	Szemétfuvar	255	60						
12	Kéményseprő	278	76						
13	Vízvezetési	316	88						
14	Világításra	29	59						
15	Házbérre	8	48						
16	Különféle házvételi és közvetítési költ- ségekre	7654	57						
17	Épületek fentartására	1095	64	65	—				
18	Házkezelési költségekre	944	42						
19	Különféle kiadásokra	90	80	4093	19	1930	24	1050	96
	Összesen	3121975	23 ^{1/2}	777289	66	7791	28	6909	77
	Egyenleg az 1871. december végévi pénzmaradvány		71						
	Főösszeg	3121975	94 ^{1/2}	777289	66	7791	28	6909	77

Rozmanith Ferencz s. k.,

könyvezető.

Alföld

A FŐVÁROSI KÖZMUNKÁK TANÁCSÁNAK

HIVATALOS JELENTÉSE

1872. ÉVI

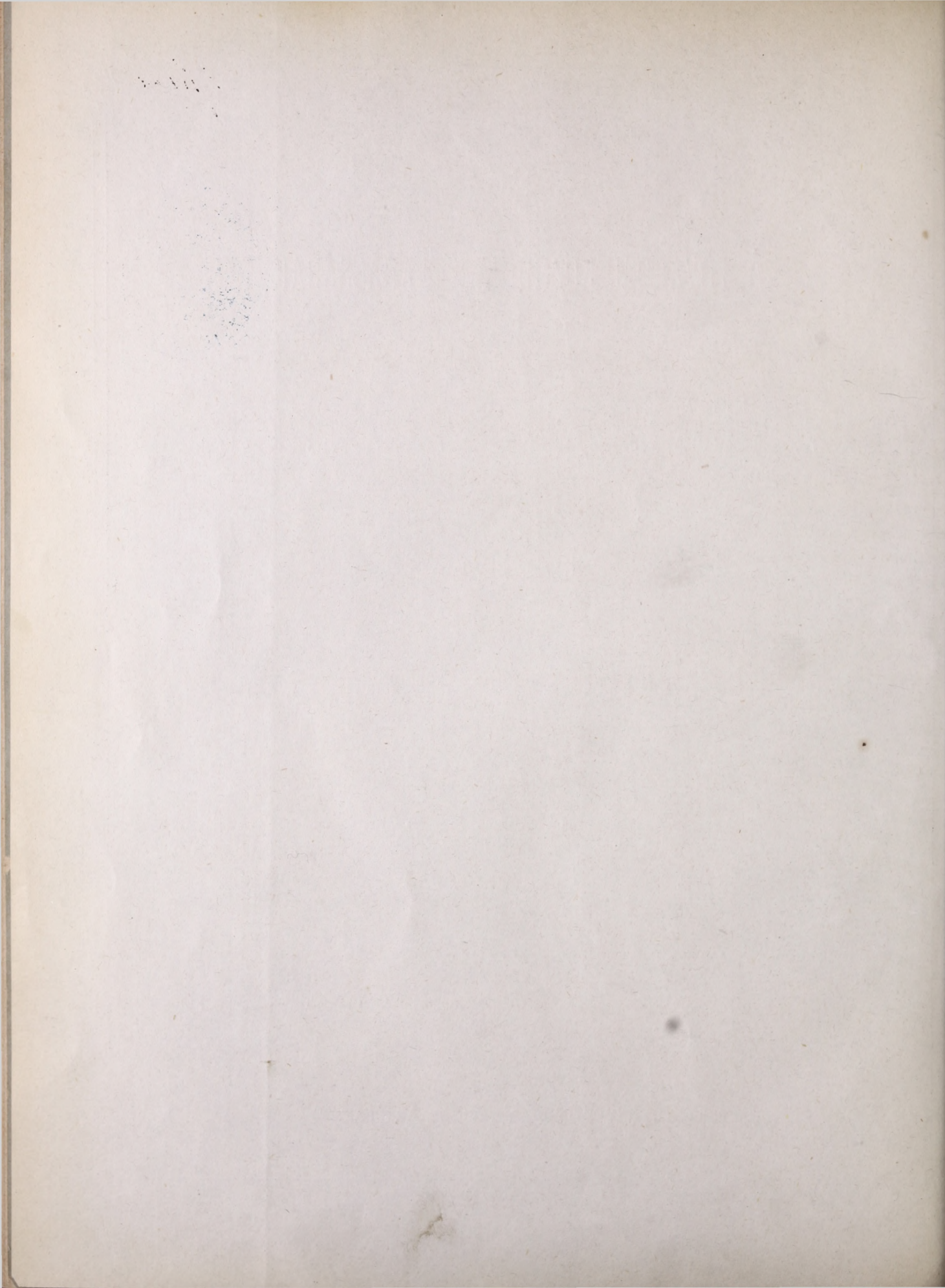
MŰKÖDÉSÉRŐL.

1873.

PESTI KÖNYVNYOMDA-RÉSZVÉNY-TÁRSULAT.

(HOLD-UTCZA 4. SZ.)

Apt. alon

Nagyméltóságú magyar királyi Ministerium!

Midőn az alólirott tanács az általa kezelt fővárosi pénzalapnak 1872-ik évről szóló zárszámadását az 1870. X. t. cz. 27. §. értelmében bemutatná, kötelességének tartja azt, ez évben lefolyt működéséről szóló következő jelentéssel kíséni:

Az 1870. X. t. cikkben körülírt hivatásunkhoz képest egész működésünknek csak egy célja lehetett, Budapest fővárosának emelése s e cél iránti törekvésünkben ugyanazon alapeszméket és vezérelveket tartottuk irányadóknak, melyeket már a mult évben voltunk kénytelenek, szemben a teendők tömegével, felállítani.

Kötelesek valánk egyrészt a reánk, mint felelősségi hatóságra bízott ügyeket, valamint minden egyes szabályozási, telekfelosztási, köz- és magánépítési ügyeket lehető gyorsasággal elintézni, a városi hatóságoknak a csatornázás, világítás, kövezés és egyéb a közjó előmozdítására irányzott közczélú intézkedéseit a reánk ruházott felügyeleti jognál fogva éber figyelemmel kíséni és észrevételeinket megtenni, de másrészt nem volt szabad sohasem szem előtt téveszteni azon nagy feladatokat, melyeknek, mint pl. o. az általános szabályozás, a sugárút, nagy körút, belső körútnak stb. létesítését, a főváros emelése érdekében közvetlen célok gyanánt tűztük ki magunknak.

Mindkét iránybani működésünknel figyelemmel kellett lennünk, hogy az egyes rögtöni intézkedések, a kitűzött általánosabb és nagyobb feladatokkal, valamint a többnyire sürgős magánügyek és kérdések, a közczélok követelményeivel kellőleg kiegyeztessenek és oda kelle hatnunk, hogy minden határozatainkat azon harmonia és rendszeresség lengje át, mely egyedül teszi lehetségessé az érdekek kiegyenlítését s egyedül biztosíthatja munkálkodásunk sikerét.

Természetes, hogy a főváros egész összeségét átölelő működésünknek több főrésze kellett oszolnia s midőn erről most jelentést teszünk, nem mellőzhetjük azon örvendetes megjegyzést, hogy mig munkálkodásunk 1870. és 1871-ben leginkább csak az elvek felállítására, tervek készítésére, főirányok megállapítására s a nagy czéla vezetendő ideiglenes intézkedésekre szorítkozott, a lefolyt évben, miként az alább következő egyes fejezetekből kivenni méltóztatik, a legtöbb esetben már a tett és alkotás mezejére léphettünk és az egyes tervezeteknek valóításához is foghattunk.

I.

Budapest általános szabályozásának és beosztásának tervezete.

Hogy az 1870. X. t. cz. 14. §-a a) pontjának értelmében az egész főváros jövő fejlődésének alapja, a főváros általános szabályozásának és beosztásának tervezete mihamarább elkészíttessék, ennek szükségéről, ugy e tanács, mint a fővárosok hatóságai és az egész közvélemény mélyen át voltak hatva és e tanács, miként azt mult évi jelentésünkben kifejtettük, lehető erélylyel szorgalmazta mindazon előintézkedések foganatosítását, melyek a cél elérésére szükségesek valának.

Ez előintézkedések az általános szabályozási és beosztási terv készítésére még 1871-ben kiirt pályázattal — legalább Pestet illetőleg — be voltak fejezve.

A Pest városa háromszögellési és lejtmerési felvételéből nyert adatok, valamint az érintett pályázati tervekből nyert eszmék bő és gazdag anyagot nyujtanak, melyek alapján a végleges szabályozás megállapításához foghatánk.

E nagy mű megállapításánál, mely egy-két századra nyujtja a keretet és alakot, melyen belül és mely szerint a főváros fejlődni fog, figyelemmel kellett ugyan lennünk a multból nyert örvendetes tapasztalás folytán, a népesség gyors szaporodására, az ipar és kereskedés nagymérvű fejlődésére, a közlekedés és forgalom fokozott igényeire s e célból különösen a határ még kevésbbé beépített részein, általánosabb, tágasabb felfogásból kiindulva, nagy vonásokban kellett mindez érdekek kielégítésére törekednünk, ha evvel nagyobb és tetemesebb anyagi áldozatok is össze vannak kapcsolva; de másrészt nem volt szabad a már tömören beépített várost eddigi, természet szerű fejlődés útján nyert jellegétől megfosztani, egyes utópiák vagy kedvencz eszmékért a már meglevőt rombolni és ledönteni, hanem a már létező város lehető kimélésével csak oda kellett iparkodni, hogy itt is a fennérintett igényeknek legalább a szükséghez képest elég tétessék s az azokat gátló, kirívó akadályok eltávolíttassanak.

Ily szempontokból kiindulva czélszerűnek tartottuk, e végleges szabályozásra vonatkozó minden egyes eszmét, döntő határozat hozatala előtt Pest városával közölni s meglegedéssel jegyezzük meg, hogy az immár készen levő szabályozási tervnek nem csak fővonalai és irányeszméi, hanem annak csaknem minden egyes részletei is a városi hatósággal, az év folyamán által folytatott tárgyalások nyomán, közmegegyezéssel lettek elfogadva és megállapítva.

Ez általános szabályozási és beosztási terv két főrésze oszlik: a) a Duna folyama és nagy körút közötti, vagyis belső részre és b) a nagy körúton kívül eső és Pest város egész határát átölelő, külső részre.

A megállapított főbb szabályozások a következők, és ugyan:
az A) alatti belső részben:

a) a hatvani-utcának 8 ölre szélesítése, a Sebestyén- és Duna-utcák rendezése, a barátok-, Sebestyén- és rózsateretek, valamint a Lipót- és zöldfa-utcák torkolatainak szabályozása.

E szabályozásnál az uralkodó főeszme a kerepesi-útnak a Duna-parttal lehetőleg legrövidebb összeköttetése volt. — E cél már jelenleg is kívánatos, de tekintve a kerepesi-út melléki városrészek naponkénti emelkedését, mindinkább sürgős szükséggé váland. — Hogy e közlekedés a forgalom igényeihez mért arányokban biztosíttassék, szükséges volt a hatvani- és Sebestyén-utcák bővítése és a Duna-utca rendezése. Ez utcák rendezésével kapcsolatos volt a Sebestyén- és rózsateretek szabályozása. — A második főeszme oda irányult, hogy a jelenlegi úri-, kigyó-, Sebestyén-utcák és a barátok terének összefolyási pontján létező életveszélyes állapot megszüntetessék és evvel kapcsolatban a barátok tere is, mint a régi belváros egyik legszebb helye, úgy a forgalom mint a szépség igényeinek megfelelő szabályos alakot nyerjen.

b) A Deák Ferencz- és szervita-terek és az úri-utcának szabályozása és ennek a bécsi-utcáig leendő folytatása.

A Deák Ferencz- és szerviták terének szabályos alakba hozatala indokolásra alig szorul. — A szervita-tér a belváros egy kiváló pontja, a Deák-tér pedig a tetemes költséggel boulevarddá alakítandó vácsi- és ország-utak összefolyási helye s így mindkettőnek már a környezet szépészeti igényeihez kell simulnia.

Az úri-utcának a fehér hajó telken keresztül a bécsi-utcáig leendő folytatásának eszméje végtelen horderejű, mert nemcsak elhárítja a mostanig volt forgalmi akadályokat és egyenes összeköttetésbe hozza a külső Lipótvárost a belvároson keresztül a József- és Terézvárossal, hanem egyszersmind a szépészeti igényeket is nem csekély mértékben elősegíti. — Csak örömmel constatáljuk, hogy Pest város hatósága ez eszmét nemcsak felkarolta már évekkal ezelőtt, hanem hogy a fehér hajó rozzant épületének az év utolsó részében megindított lerombolása folytán, az eszme a valósuláshoz is közel áll.

c) Az aranykéz-utcának egyrészt a Deák Ferencz-utcáig, másrészt a városház-térig hasonszerű folytatását, a városház-utcának szintén bazárszerű gyalogjárda általi szélesbítését, a galamb-, kötő-, zsidó-utcák szabályozását, a vármegyeház-utcának az újvilág-utcával bazár által leendő összeköttetését, a gránátos-utcának szélesbítését, a zöldfa-, lövész-, szerb- és tél-utcák szabályozását és ez utóbbinak a Dunára kivitelét elegendőnek tartjuk csak felemlíteni, mert ezek nem valami újabb eszme kivételére célzó gyökeres intézkedéseknek, hanem inkább csak a tényleg meglévő állapot megtartása mellett a szépség igényei és a forgalomkönnyebbítés követelményeinek megfelelő rendezésnek tekintendők.

d) A lipót-utcai városház előtti tér létesítése.

Miután Pestváros hatósága a Lipót-utczában tetemes pénzáldozatokkal egy második közigazgatási épületet emelt, melynek egyrészt hivatalos céljai igénylik, másrészt az építésében kitüntetett szépészeti érdekek kívánatossá teszik, hogy előtte szabad

tér létesíttessék, a tanács e tért szabályozási tervébe felveendőnek vélte s nagyságát illetőleg annyival inkább engedett Pest városa óhajának, mert az a térnek egész a molnár-utczáig leendő kiterjesztéséből eredő költségtöbbletet saját kisajátítási alapjából határozza pótolni.

e) A régi német színháztér szabályozása.

E tér szabályozása a most épülő Haas-féle palotával megfelelő házcsoport által volna eszközöndő, mi által egy szabályos 58⁰ hosszú és 22⁰ széles tér, vagyis tágított utcza volna előállítandó. — Az új házcsoport mögött a Józseftérnek a Deák-utczával leendő összeköttetése céljából egy 6⁰ széles utcza alakíttatnék, a színháztér az északi részben rézsut környező házak pedig egyenes vonalba helyezendők.

Ez utóbbi vonalt illetőleg a városi hatóság is egyetért e tanács célzataival, de az új házcsoport előállítását, illetőleg a tér részbeni beépítését mellőzendőnek tartja. — Miután azonban a fővárosi közmunkák tanácsa eredeti nézeténél megmaradt, ez az egyetlen lényegesebb szabályozás, melyre nézve közmegegyezés nem jött eddig létre.

f) Az „ujépületi telkek“ rendezése.

Az „ujépületnek“ nevezett katonai laktanya egyik rozszant emléke azon korszaknak, midőn Pest városa északi határát a mai lánczhidtéren elterült mocsárok képezték.

Midőn építették, nagyságánál fogva Pestnek büszkesége és később, igen sokáig, a város terjedésének mintegy útmutatója volt; ma nem egyéb, mint a fokozott izlésnek és szépségi igényeknek többlet meg nem felelő köhalmaz és végtelen akadálya a város fejlődésének, melynek ma, egy rövid század mulva, úgyszólván már szívében áll.

A ki csak egy tekintetet vet Pest város térképére, átlátandja annak szükségét, hogy ez épületnek legalább részben le kell romboltatnia és azon által útnak kell nyitattania a már felépült és most épülő új városrészek között.

Az újépület a katonai kincstár tulajdona levén és laktanyául szolgálván, annak polgári birtokká tétele, valamint a katonai érdekeknek más, alkalmas módon leendő kielégítése céljából a tárgyalások a m. kir. pénzügyminister úr által már megindítottak s habár az ügy — nagy hordereje és fontosságának és az igen számos előzetes kérdések megoldását gátló nehézségek miatt — mindeddig tisztába nem hozatott, mégis kötelességünknek tartottuk már jelenleg is kitűzni azon forgalmi vonalakat, melyek az újépületi telkeket átszelendik, meg levén győződve, hogy e telkek felszabadítása csak időkérdés lehet, melynek előbb-utóbb meg kell oldatnia.

g) A Tüköry-védgát, Duna és vácz-út közti városrész szabályozása.

E rendezésnél irányadó volt, hogy egyrészt a lipót-városi utcák a védgátig, illetőleg nagy körútig folytatást találjanak, s másrészt a Duna és a vácz-út közt egyenes és kényelmes közlekedési vonalak állíttassanak elő, mi által az ipar és kereskedés két forgalmi főiránya kielégíttetik.

h) A Dávid-, háromsziv-, új- és ó-utczáknak a nagy körútig való meghosszabbí-

tása, a király-utcza szélesbítése, a kertész-utczának kinyitása a király-utczára, a kerepesi-út, öt pacsirta- és ősz-utczák rendezése és a stáció-utcza kiszélesítése.

E szabályozásokat szintén csak megemlítjük, mert legnagyobbbrészt a jelenlegi irányok és állapotok megtartása mellett, inkább csak a fokozott igényeknek megfelelő rendezéseknek tekintendők.

i) A sótér rendezése, a csillag-utczának 6 öltre, a Kinizsi-utczának 8 öltre szélesítése és a nagy körútnak a Duna-partra eső részén egy szabad tér előállítás, különös tekintettel azon körülményre lettek megállapítva, mert az általános beosztás szerint a Ferenczváros levén hivatva a fővárosi gyár-, ipar- és őstermény-kereskedés gyúpont-jává lenni, itt tágas forgalmi vonalakról kellett gondoskodni.

B) A nagy körúton kívül eső terület szabályozása.

Ez ismét két részre oszlik, és ugyan: I. Az osztrák államvaspálya vonalától délre eső, a terézvárosi, józsefvárosi és ferenczvárosi kültereket magában foglaló és az aldu-náig terjedő kültereket által képezett területre, és II. az államvaspálya vonalától északra eső, a Tüköry-védgát, az uj-pesti határ és a felduna által szegélyezett vagyis külső lipót-városi területre.

I. Az államvaspályától délre eső teréz-, ferencz- és józsefvárosi területeken a következő fontosabb szabályozások állapították meg:

a) Két újabb körívalakú közlekedési út, melyek a város középpontjából kifelé vezető sugárutakat összekötendik és ezekkel együtt fogják a közlekedési hálózat főereit képezni.

Ez utak közt a belső, a felső Dunaparton a Margitszigeten alól vevén kezdetét, innen az osztrák államvaspálya udvarának tart, ezen a két sziv-utczai áthidalás útján áthalad s két ágra szakadván, a lövölde-térig, innen pedig az árokvonallal mentében a köztemetőig irányul, a temető-út mentében az északi pályaudvar előtt elhalad és végre az árokvonallal és ferenczvárosi védgát vonalán, a nagy körút és övpálya között az aldu-nára szakad.

A másik, vagyis legkülsőbb ívút a Margitsziget felső csúcsával szemben kezdődik, a külső váci-utat átmetszi, köralakban a kerepesi-út és állam-vaspálya találkozási pontja felé halad s onnan irányát folytatva, az aldu-nán tervezett második kikötőnél találja végét. — Ez út, eltekintve a közlekedési céloktól arra volna hivatva, hogy az ujpesti szigeten létesítendő fővizek csövezetét felvevén, azt a kerepesi-út és államvaspálya találkozási pontjáiig vezesse, honnét ez egyenesen a Kőbányának, illetőleg az ottani víztartókhoz vitetnék.

b) A városból kivezető főközlekedési sugárutakat illetőleg a fővárosi közmunkatanács azon nézetben van, hogy a már fennálló váci, kerepesi, kőbányai, üllői és soroksári főutakon kívül, több elsőrendű sugárirányú út előállítása még a legtávolabb jövőre terjesztett gondoskodás által sem indokoltathatnék, miért is a szabályozási tervbe felvett másod- és harmadrendű jelentőséggel bíró és sugárirányú utak létesítése csupán csak az illető telekbirtokokhoz való hozzájuthatás és a helyi közlekedés érdekében állapított meg, de ott, hol azok iránya valamely fontosabb érdekekkel összeütközésbe jön vagy jöhetne, azonnal felhagyandók. — Az érintett két körívalakú út, valamint a sugár-

irányú főutak u. m. a váczi, kerepesi, kőbányai, üllői és soroksári utak külső részei 18 öl szélességben állapították meg, melyhez mindkét oldalon még, előkerteknek fenntartandó 3—3 ölnyi terület járuland.

c) A Kőbánya szabályozása.

E fontos, inkább ipar mint nyaralói terület szabályozásánál két vezérelv volt irányadó. — Az egyik, melyet a városi hatóság is különösen hangsúlyozott, a Kőbányának ugy a várossal, mint a közelfekvő helységekkel való helyes és czélszerű összeköttetése. — A második pedig, hogy a városra nagy fontosságú s itt összpontosuló sertéskereskedés kellő figyelemben részesüljön.

Az úthálózat, eltekintve a már létező és a városba vezető főúttól, a következő újabb utak által egészítettet ki, u. m.: 1) egy összekötő út, a jászberényi útnak a Drasche-féle téglavetők melletti része — és Kis-Pest között, a gyömöri út átmetszésével; 2) egy összekötés a gubacsi határ meghosszabbításában; 3) egy összekötés az üllői útról a sertésszállásokon által a gyömri útra; 4) egy átkelés az állami és északi vaspálya átmetsző pontjánál; 5) egy a fehér útnál; 6) egy út a Drasche-féle téglavetőtől nyugatra; 7) végre kimondatott, hogy a vaspályák mentében jobbra-balra 8—8 öl széles utak maradjanak.

A Kőbányán és környékén összpontosuló sertéskereskedés a főváros, de az egész ország érdekében is a legnagyobb gyámolítást érdemli. Ennélfogva nem csak megállapított, de a magyar államvasutak igazgatóságának kezdeményezése folytán ténynyé is vált, hogy egy külön szárnyvonal vezetessék a szállásokhoz. E szárnyvonal folytán a sertések sokkal olcsóbb és rövidebb uton fognak Éjszaknémetország piacaira szállíthatni. A szállások elhelyezését, a szükséges földterületeknek jutányos áron való átengedése által kell elősegíteni, hogy a pesti Kőbánya az egész sertéskereskedésnek mintegy központjává legyen. Miután azonban nem kívánatos, hogy a sertésszállások a Kőbánya közvetlen szomszédságában és az odavezető főút szegélyén létezzenek, oda kellend hatni, hogy azok lassanként a sz.-lőrinczi határ irányába tereltesse, az ekként felszabadított területek pedig idővel lakházakra szolgáljanak. Ez elterelés semmi veszélylyel nem jár, mert az összekötő vaspályától szárnyvonalak fognak a szükséghez képest a sertésszállások telepére vezetetni s így a sertéskereskedés, daczára a számba sem jöhető csekély távolságnak, csak új lendületet fog venni.

d) A városliget szabályozása.

Pest városának ezen, úgyszólván egyedüli, üdülő helyének a változott viszonyokhoz képest leendő rendezése és bővítése iránt, — különös tekintettel a kinyitandó sugárútra s annak a városligetben leendő folytatására, — a tárgyalások ugyan megindítottak, de mindeddig be nem fejeztettek. Miután azonban több mint valószínű, hogy a közmunkák tanácsa által készült szabályozási tervhez Pest városa is hozzájáruland, vagy esetleges észrevételeit a legközelebbi jövőben megteendő, magának a szabályozásnak fogantatba vétele is már 1873-ban fog eszközöltheteni.

e) Közraktárak (entrepôts és silo-k) elhelyezése.

A közraktárak és silo-k építésére és szerkezetére nézve azon időre tartja fenn a közmunkák tanácsa a törvény értelmében őt illető hozzászólási jogot, midőn azok épi-

tése napirenden leend. Addig is azonban szükségesnek tartotta és az általános beosztás egy főfontosságú részének tekintette azon hely kijelölését, hol e raktárak fel lesznek állítandók. E kérdés megoldásánál tekintetbe voltak veendőek a vámház, a nagy körút mint az árúk szállítására rendelt fő közlekedési út és az összekötő vasut fekvése, valamint azon körülmény, hogy az ipar és kereskedés, különösen pedig a gyáripar részére már korábban is a Ferenczváros és külső Ferenczváros jelöltettek ki. Ezen tényezők figyelembe vételével a közraktárak az aldunaparton* a fővámház és a nagy körút között, a silo-k pedig és a szükséghez képest egyéb nyerstermék-közraktárak is a nagy körúton alul a kikötőn végig lesznek emelendők.

f) Köztemető.

A kerepesi-út melletti köztemető bővitendő lesz azon területtel, mely a személyszállító-udvart az éjszaki vaspálya-udvarral összekötő pályáig és a jelenlegi temető közt fekszik. E temetőhez kívülről egy nagy katonai gyakorlóhely fog csatlakozni.

g) A Terézváros, Józsefváros és Ferenczváros külső részének szabályozása.

E szabályozásnál irányadó volt egyrészt, hogy a nagy körúton belül létező vagy ujonan megállapított utcák kellő folytatást nyerjenek, egyes utcák és utak a forgalom igényeihez képest bővítessenek, de a tényleges állapot, hol csak fontos érdekek nem kívánják, a szükséges rendezés által javítva, — megtartassék.

E szabályozás keretéből felemlítendőnek tartjuk a következőket:

1) a külső aradi-utcza áthelyezése; 2) a szeg-utcza folytatása a király-utczáig; 3) a lövölde-tér rendezése; 4) a király-utcza és kerepesi-út közti terület rendezése, mi egyébiránt már az általános szabályozási terv elkészülte előtt külön lett megállapítva; 5) a Wesselényi-utcza folytatása; 6) egy új utca nyitása a dohány- és Wesselényi-utcák között; 7) egy új tér alakítása a hajtsár-út és István-út találkozási pontján; 8) egy vásár-csarnoktér; 9) A Zsivora-féle telkeknek a várossal leendő összeköttetése, illetőleg ez irányban több út nyitása; 10) a kerepesi-útnak a tót evang. templomtól a vámig 13 ölre való szélesítése; 11) a sertéskereskedő-utcza folytatása a Teleki-téren át az éjszaki vaspályaudvarig; 12) a Teleki-tér beépítése; 13) egy új tér alakítása, mely a köztemetőt egészségi szempontból a város lakott részéről elkülönítse; 14) a József- és tavaszmező-utcák meghosszabbítása; 15) új utca nyitása a kalvária-tértől a vaspályaudvarig; 16) a nap-utcza folytatása a kalvária-térig és innen az árokvo. 1alig; 17) a horgony-utcza folytatása a stáció-utczáig; 18) az üllői-út rendezése a vámvonalig 14 ölre, azon kívül 18 öl szélességben és 3—3 ölnyi előkertekkel; 19) köralakú tér előállítás a Ludoviceum előtt; 20) nyolczszögű tér alakítása a vámvonalnál; 21) a soroksári- és temető-utcák szélesítése; 22) új utca nyitása a Ludoviceum-térről az árokvonalg.

II. Az államvaspályától éjszakra eső vagyis a külső lipótvárosi területen a következő fontosabb szabályozások állapítottak meg.

A) Az államvaspálya és környéke.

A délkeleti államvaspálya-társaság indóháza jelenlegi állapotában a Teréz- és külső Lipótvárosok közti naponként emelkedő forgalomnak egy kiáltó akadálya és azért Pest város hatósága már évek óta sürgeté, sőt az utóbbi években per útján is követelte azon,

ugy gyalog- mint kocsiközlekedésre alkalmas átjárás előállítását, melyre a társaság még 1846-ban kiadott térítvény értelmében kötelezve volt. Ez átjárásnak a két sziv-utca irányában kell megnyitattnia. Miután azonban a társaság folytonosan vonakodott e kötelezettségének eleget tenni, a per pedig ítéletileg még befejezve nem volt, e bizonytalanság nem csekély akadályul szolgált a környék szabályozására nézve is.

Az év utolsó évnegyedében azonban a társaság egy ajánlattal lépett fel ugy Pest város hatósága, mint e tanács előtt, melyben a város jogos követeléseinek teljesítését s különösen a két sziv-utcai áthidalás eszközését igérvén, önmaga kérte minden, az indóházat és annak egész környezetét illető szabályozási kérdések végleges elintézését.

Ez ajánlat ez év folyamában véglegesen még nem tárgyalatott ugyan, tekintve azonban annak egyes részleteit, az abban jelenkező békülékeny szellemet s különösen a város jogos követeléseinek kielégítését, több mint valószínű, hogy az, ugy Pest város hatósága, mint e tanács által legalább főbb eszméiben el fog fogadtatni, mi által azután az egész környék végleges szabályozása is lehetővé fog tétetni *).

B) A külső váczi-út és a Dunafolyam közti rész szabályozásánál irányadó volt, hogy a belső Lipótvárosban létező utcák e külső részben is kellő folytatást nyerjenek, s másrészt, hogy a Dunafolyam és külső váczi-út között a forgalom igényeihez képest szinte kellő számú közlekedési erek nyitassanak.

C) Az új lóversenytér.

A közmunkák tanácsa egy régi közóhajnak kívánt eleget tenni, midőn a lóversenytér a városliget közelébe helyezte el. E közóhajt pedig jogosítottnak kelle elismernie, mert egyrészt a lóversenyek mindinkább népszerűvé válván és a fővárosi lakoságnak mind kedvesebb látványul szolgálván, azt közelebb kellett hozni a városhoz, másrészt pedig ezáltal a városliget szabad és üdülő területe mintegy természetes folytatást nyer, végre mert e lóversenytér azon befásítási övnek képezi egy részét, melyet Pest városának a portól való megmentése érdekében, a közvélemény mind sürgősebben hangoztatott. — Ez új lóversenytérhez 2 út vezetend: az egyik a sugár-úton és városligeten keresztül; a másik a külső váczi-úttól ide tervezett új széles út, mely a versenytér előtti kisebb szabad térnek tengelyébe folyik.

D) Második vagy felső temető.

Pest városának naponként tapasztalt emelkedésével kapcsolatos levén a város terjedése és a lakosság növekedése is, szükségesnek látszott egy második temetkezési helyről is gondoskodni. Erre alkalmas területet a közmunkák tanácsa a palotai határ irányában vélt találhatni. E temető magas fekvésénél fogva a különben is rendezés alá veendő Rákospatak kiöntéseinek nem leendő kitéve, azonkívül pedig oly távol van, és a várostól egy oly széles befásítási öv által van elválasztva, hogy a kigözellések, a mennyiben volnának is, az egészségre káros behatással egyaránt nem lehetnek.

E) Az egész terület beosztása, mely ma legnagyobbbrészt üres és igen nagy kiterjedésű telkekből áll, csak is a terv megtekintése után ítéltető meg, mert az egyes

*) Időközben megtörtént.

utak, utcák és házhelytömbök ma még tökéletesen rendezetlen állapotban vannak. — Itt csak megemlítendőnek tartjuk, hogy e nagy területnek, az egyes főutak által alakított részeiben úgy a nyilvános épületek, u. m. előjáróság, iskola, templom stb. részére szükséges telkekről, valamint vásárcsarnokokhoz szükséges területekről és szabad kisebb-nagyobb befásított terekről bőven van gondoskodva.

Pestváros általános szabályozási és beosztási tervének nagy munkálata ekként be levén fejezve, a közmunkák tanácsa az év végével egy hitelesítő bizottságot küldött ki, melynek feladata, ezen szabályozásoknak a műszaki osztály által úgy saját, valamint Pest városa tervpéldányaiba leendő pontos átvételét ellenőrizni.

Budaváros általános szabályozása és beosztásához a fővárosi közmunkák tanácsa mindeddig nem foghatott, mert habár a szükséges előintézkedések, miként ezt mult évi jelentésünkben volt szerencsénk előadni, mind megtétettek, a háromszögellési és lejtmerési adatok mindeddig kezeihez nem szolgáltattak.

Miután azonban a pénzügyminister úr kinyilatkoztatá, hogy az e munkának kivitelével megbízott catasteri osztály feladatát csaknem befejezte s hogy a szükségelt adatok és tervek legfeljebb 1873. márczius haváig a tanács rendelkezésére fognak szolgálatni, Budának szabályozási terve is még 1873-ban fog tárgyalás alá vétetni s így 1874-ben már az egész, időközben törvény útján egyesített Budapest fővárosra nézve meg leendő állapítva azon terv, mely nemcsak évek hosszú sorára határozza meg a főváros fejlődésének módját, de reményelhetőleg magának a fejlődésnek is egyik hatóságos tényezője fog lenni.

II.

A s u g á r ú t.

A m. k. közlekedési és igazságügyi ministeriumoknak még 1871. évi december havában egyetértőleg hozott határozataival, melyek által a kisajátítási jog ellen, 38 érdekelt tulajdonos által tett észrevételek másodfokulag is elvették, véglegesen meg volt állapítva a kisajátítási terv, s csak a kártalanítási ár mennyiségének újabb egyezségek útján vagy az 1868. LVI. t. cikk értelmében esküdszékileg leendő megállapításáról lehetett szó.

Mielőtt azonban ez eljárás eredményét s egyáltalában az összes sugárúti ingatlanok birtokba vételét tárgyalnók, szükségesnek tartjuk mindenekelőtt azon nagy horderejű szerződésről megemlékezni, mely az egész sugárút kivitelére nézve lett megkötve.

Miután ugyanis a sugárút létesítésére szükséges összegek a törvényhozás által megszavaztattak s a megindított egyezkedési kísérletek is már az 1871. év folyamában

oly kedvező sikert mutattak, hogy már az év végéig 107 egyezség jött létre s így a fővárosi közmunkák tanácsa azon reménynek engedhette át magát, hogy 1872. végéig már az összes ingatlanságok birtokában lesznek, még 1871-ben a sugárút tényleges kiépítésének módjáról kezdett gondoskodni.

Ennélfogva egyrészt a műszaki osztály előterjesztései alapján ki lettek jelölve a területek, melyeken az építkezések, ha lehetséges még 1872-ben, mindenesetre azonban 1873-ban megindíttassanak és e célra az egyes háztömbökre nézve Ybl Miklós és Linczbauer István építészek által egyenes fölhívás folytán, valamint a magyar mérnök-egylet szíves ajánlkozása alapján, annak fiatalabb tagjai által, ugymint Walser Frigyes, Petsch Ede, Ney Béla, Freund Vilmos, Bretska Adolf, Luksche-Fábry Béla, Punczmann Gyula, Lechner és Punczmann, Ray Rezső, Baumgarten Antal és Sauerwein Frigyes urak által már részletes építési tervek is kidolgoztattak; — megjegyzendő, hogy az utóbbiak által beterjesztett tervek közül, Luksche-Fábry Béla, Ney Béla és Ray Rezső munkálatai nyertek jutalmazást.

Másrészt a közmunkák tanácsának volt alelnöke Tisza Lajos ur több oly pénzügyintézetekkel és építő-társaságokkal is érintkezésbe lépett, melyektől működési körüknél és pénzbeli erejükénél fogva egyáltalában fel volt tételezhető, hogy ily nagyszerű vállalat kivitelére hajlandósággal és kellő képességgel is bírnak.

Egyebek mellőzésével ilyenek voltak: a Bécsben székelő „allgemeine oesterreichische Baugesellschaft“, a „Wiener Baugesellschaft“ és az Erlanger bankház, egyetemben a franco-magyar bank és a még csak alakulandó magyar általános municipalis hitelintézettel.

Ugy a most nevezetteknek, valamint később gróf Szápáry Géza alelnök által több másoknak is, kik jelentkeztek, a sugárút kiépítésére vonatkozó adatok ki lettek szolgáltatva. — Hónapok folytak le azonban s mindazok közül, kik az adatokat tanulmányozás végett átvették, csak az Erlanger bankház egyetemben a franco-magyar bankkal, nyújtott be egy határozottan formulázott ajánlatot, mely azonban bizományi alapra levén fektetve s így a vállalkozóknak biztos nyereségét helyezvén kilátásba, ellenben a kivitel egész terhét és felelősséget a közmunkák tanácsára ruháztatva, — az elnökség által tárgyalás alá sem vétethetett.

Ismét elmúlt néhány hónap, az adatok újabb jelentkezőknek is kiadattak, de ismét eredménytelenül, mert határozott ajánlat nem tétetett. — Végre 1872. évi január első napjaiban az Erlanger bankház egyetemben a franco-magyar bankkal és a megalakítandó általános magy. municipalis hitelintézet alapítóival magánuton egy pontozatot nyújtottak át az elnökségnek, mely a következő 7 pontot tartalmazá:

a) Vállalkozók megveszik a sugárút valamennyi kisajátított és kisajátítandó telkeit, melyek jövőben is háztelkeknek felhasználtathatnak, azon az áron a mint azokat a közmunkák tanácsa kisajátította.

b) Vállalkozók kötelezik magukat a sugárutat 5 év alatt, a mellékutczákat pedig 10 év alatt kiépíteni.

c) Azon telkek és házak kisajátítási költségei, melyek jövőben utat, teret vagy utcát képeznek, felerészben vállalkozók, felerészben a fővárosi pénzalap által viselendők.

d) A közmunkák tanácsa, 1.038,000 frtot fizet vállalkozóknak a sugárúti út kiépítéseért.

e) Vállalkozók 1.000,000 frtot fizetnek az alku megkötésénél, egy milliót az első év végén, a többit részletekben az építés tartama alatt.

f) Vállalkozók rendkívüli pénzválság vagy az építési anyagok rendkívüli felzökkenésénél a határidőnek megfelelő meghosszabbítását tartják fenn.

E pontozat átnyújtásánál azon kérelemmel fordultak vállalkozók alelnök urhoz, miszerint azt átvizsgálván, nyilatkozni sziveskedjék, vajjon hiszi-e, hogy az abban foglaltak a fővárosi közmunkák tanácsa részéről további tárgyalás alapjául elfognának-e fogadtatni? — E kérdés kizárólag magánjellegű volt ugyan s egyenesen csak az alelnök személyéhez volt intézve; az alelnök azonban ily fontos ügy megítélésében saját egyéni nézetét irányadóknak nem tarthatván, a fővárosi közmunkák tanácsa egyes tagjaival tanácskozmányokat tartott s csak miután ezek nagy része a pontozatot további tárgyalás alapjául szolgálhatónak jelentette ki, e nézetet, fenntartván természetesen az egyes részletekre nézve a tanács szabad elhatározási jogát, az ajánlkozókkal közölte. — Ennek alapján a többször nevezett vállalkozók 1872. január 14-én egy 17 pontból álló végleges ajánlatot adtak be, mely az általános municipalis hitelintézet alapítói nevében Horváth Boldizsár és Hodossy Imre urak, a franco-magyar bank részéről Lányi Jakab és Holländer urak és az Erlanger bankház részéről annak meghatalmazottja J. J. Kohén ur által volt aláírva s melyben ajánlattevők 1872. január 31-ig szóban állásukat kijelentették.

Ez ajánlat az elnökség által 1872. január 15-én a fővárosi közmunkák tanácsa teljes ülésében előterjesztetvén, a felmerült általános vita alkalmával azon előkérdés vetetett fel, vajjon a sugárút kiépítése, az egyes házhelyek eladása mellett maga a fővárosi közmunkák tanácsa által, vagy pedig általános vállalkozás útján eszközöltessék-e?

Erre nézve felhozott, hogy az esetben, ha a sugárút a fővárosi közmunkák tanácsa által egyes házhelyek elárúsítása mellett építtetnék fel, az 1870. LX. t. cikkben engedélyezett összeg a kivitelre elegendő nem leend, mert 1-ör: a kisajátítandó ingatlanok tulajdonosainak nagyobb fele ingatlanságát azon becsárért, mely a törvényhozás határozatának alapjául szolgált, átengedni nem hajlandó, s vagy felülfizetéseket vagy az esküdszéki megállapítást veendi igénybe, mely legalább is 1.000,000 frttal (tényleg miként alantabb ki fog mutattatni 1.800,000 frt) magasabb fog lenni; — 2-or, mert a közmunkák tanácsa, hogy a telkek értékét emelje és az építési kedvet fokozza, kénytelen volna az építkezést önmaga megindítani, mit legalább is 10—12 házzal kellett volna megkezdeni, e célra legalább is további 2.000,000-ra volna szüksége. E szerint mindezekelőtt újabb 3—4 millió forintnyi kölcsönt kellett volna kérni a törvényhozástól. — Már pedig eltekintve attól, hogy az állam pénzvizonyainál fogva ily kérelem nem a legkedvezőbbben fogadtatott volna, ha teljesítették, a sugárút létesítésére kölcsön adott összeg az eredeti 4.863,812 frtról kerekszámban 8 millióra rugott volna; mely 8 milliónyi kölcsön az 1870. LX. t. cikk 3. §-a értelmében levén visszafizetendő, ha a telkek időnként egyes magánosoknak fognának eladatni, 2 évtized alatt sem fogna az állam

pénztárába visszafolyni, mi annál nehezebb körülmény, mert e pénzek már más célok eszközésére lettek kormány és törvényhozás által kijelölve.

Felhozott továbbá, hogy a sugárút kiépítése, mennyire lehet, sürgetendő, ez pedig az egyesek építkezései után bizonyára el nem érettethetnék, vagy ha eléretik, csak tetemes pénzáldozatok után éretett volna el, és azon bizonyára sajnos körülményt idézte volna elő, hogy Pest városának építésre szánt tőkái, melyek amugy sem rendkívüliek, mind ez útban pontosultak volna össze, míg a többi városrészekben az egész építés ügye parlagon maradt volna.

A tanács ennél fogva, különösen szem előtt tartva az útnak gyors és a mennyire lehet, idegen pénzerőkkel leendő kiépítését a fenti kérdést akként dönté el, hogy elfogadható ajánlat esetében az útnak, egy általános vállalkozás után leendő kiépítését, célszerűbbnek tartja.

Áttérvén magára a pontozatra, azt a tanács további tárgyalás alapjául elfogadhatónak tartotta, különösen azért, mert 1-ör az útnak kiépítése meghatározott rövid időszakra mutatkozott biztosítottnak; 2-ör, mert újabb pénzbeli áldozatok nem igényeltetnek s 3-ör, mert az állam részéről nyert kölcsön nem csak rövid idő alatt vissza lesz fizethető, hanem az utcákká és térekké válандó telkek fele vételarából még tette-mesebb összeg is fog maradni, mely egyéb fővárosi célok előmozdítására lesz fordítható.

Ily szempontból kiindulva a tanács, az ajánlkozókval való érintkezés és tárgyalás és esetleg egy szerződési javaslat bemutatása végett kebeléből egy bizottságot küldött ki.

Nem tartozhatik e jelentés keretébe, mindazon értekezletek, tanácskozmányok és tárgyalások menetét és folyamát leírni, melyek a kiküldött bizottság és a vállalkozók képviselői közt tartattak, — de mégis felemlitendő, hogy a bizottság e tárgyalásoknál és pedig a legszebb sikerrel, oda működött, hogy a vállalkozók által elvállalt kötelezettségekre nézve, a lehető legnagyobb biztosítékok és garantiák nyujtassanak, a kötelezettségek maguk pedig, lehető világosan kifejeztessenek és megállapíttassanak.

Ily szempontból kiindulva a bizottság, határozottan követelte, hogy eltekintve a fizetési módozatoktól, vállalkozók által mindenekelőtt 1 millió frt óvadék tétessék le, mert e nélkül az ajánlat végleges tárgyalását sem fogná a teljes tanács előtt véleményezni.

Az ajánlattevők a bizottság követelményei legnagyobb részének megfelelővén s különösen a követelt 1 millió forint óvadékot a magyar földhitelintézetnél alkalmas értékpapirokban le is tevén, a bizottság véleményezése mellett bemutatott szerződési javaslat az 1872-ik évi január 20-án és 31-én tartott teljes ülésekben beható tárgyalás alá vétetett s csekélyebb módosítások mellett február 3-án véglegesen elfogadtatott.

Ennek alapján egy szerződési pontozat lett február 4-én aláírva, melynek nyomán — a szerződés kiegészítő részét képezendő tervek és kimutatások időközben elkészülvén — a végleges szerződés 1872. évi márczius 9-én ugy a közmunkatanácsnak e célra különösen kijelölt képviselői, valamint a vállalkozók képviselői által aláíratott.

E szerződés a tanács által kezdeményezett nagyszerű sugárúti vállalat kivitelét

biztosítván, ugy tárgyára és következményeire, különösen pedig a fővárosi pénzalapra nézve, oly rendkívüli fontossággal és horderővel bir, miszerint azt egész terjedelmében tartjuk e jelentésünkbe felveendőnek.

A szerződés szövege a következő:

S z e r z ö d é s

mely egy részről a közmunkák tanácsa, más részről a magyar általános municipalis hitelintézet, a franco-magyar bank és a frankfurti Erlanger és fiai bankház közt az 1872. évi február 4-én aláírt és \cdot / alatt idezárt szerződési pontozat alapján a következőben \cdot / köttetett meg:

1.

A magyar általános municipalis hitelintézet, a franco-magyar bank s az Erlanger bankház egyetemleges jog és kötelezettséggel megveszik a fővárosi közmunkák tanácsától, az általa a sugárút kiépítése céljából kisajátított, illetőleg megvett s ezentúl kisajátítandó Pest Terézvárosában fekvő az *A.* alatti a szerződő felek által aláírott, és a szerződési pontozathoz füzött tervben fekete szinnel irt, megfelelő telekkönyvi számokkal jelzett összes ingatlanoknak azon részeit, melyek ezentúl is háztelkeknek lesznek felhasználandók, (telkeket, épületeket, vagy az ezek lerombolásából származó anyagot), s mely részek az *A.* alatti tervben vörös szinnel kitüntetett utczaszabályozási vonalokkal meghatározva vannak, — megveszik pedig azon áron, melybe ezen tárgyak a közmunkák tanácsának kerültek, illetőleg kerülni fognak s azon jog és kötelezettségek átvállalásával, melyekkel azok az egyes adásvevési szerződések szerint a közmunkák tanácsa birtokába mentek át. — Ezen adásvevési szerződések, nevezetesen 95 darab részint eredeti példányok, részint hiteles másolatban *B.* alatt idezáratnak.

2.

Az 1-ső pontban érintett árnak kiszámításánál nemcsak a közmunkák tanácsa által, az előbbi tulajdonosoknak fizetett vagy fizetendő vételár, hanem az ezzel járó összes költségek (például: a kisajátítási eljárásból származó költségek, az ügyvédi díjak, bélyegkiadások, telekkönyv-átíratási illetékek, — a mennyiben a közmunkák tanácsa azok megfizetésére köteleztetnék stb.), nemkülönben mindazon költségek, melyek a tervekészítés és becslés eszközléséből felmerültek, és a felvétel napjától az átadási napig felmerült $5\frac{1}{10}$ % kamatok. Ellenben az ingatlanoknak a közmunkák tanácsa által beszédett vagy ezentúl leendő bárminemű jövedelmei leszámítandók.

3.

Az *A.* alatti tervben már kijelölt vagy jövendőben kijelölendő telkek s az azokon volt épületek megszerzési árát és költségeit, melyek az *A.* alatti terv szerint jövőben utczáknak vagy tereknek fognak használtatni, fele részben a közmunkák tanácsa, fele

részben a vállalkozók viselik. Ezen megtérítési költségek kiszámítása ugyanazon elvek szerint eszközlendő, melyek a 2-ik pontban a vételár és költségek kiszámítására nézve megállapítottak.

Oly telkek és épületeknél, melyek részben az útba, részben pedig az építési vonalba esnek, az útba eső telkek s az építményi részletek értékének az egész ingatlansággal szemben leendő meghatározásánál irányt adó lesz azon kimutatás, mely a fővárosi közmunkák tanácsa által annak idejében a ministeriumhoz felterjesztett s melynek alapján a törvényhozás az útba, valamint az építési vonalba eső területek s építmények költségeit megszavazta, s mely C. alatt idecsatoltatik.

Ha az ily ingatlanságok a becsünél drágábban jutandnak a fővárosi közmunkák tanácsának birtokába, akkor a megtérítendő ártöbblet az eredeti becsü illetőleg a most érintett kimutatás arányának alapján lesz megállapítandó.

4.

Oly területek, melyek ingyen jutottak a közmunkák tanácsának birtokába, ha azok az építési vonalon belül esnek, az eredeti a közmunkák tanácsa által felvett becsáron szállnak a vállalkozók tulajdonába, ha ellenben ily telkek utcákba esnek, akkor a vállalkozók a közmunkák tanácsának ezen telkek becsárának felét megfizetendik.

5.

Azon területekért, melyek eddig tér vagy utcáknak szolgáltak s az A. alatti terv szerint jövődöben is tereknek vagy utcáknak fognak használatni, semmi fizetés nem jár.

Ellenben olyan volt tér, vagy utcaterületek után, melyek ezentúl az építési vonalba esnek, a két szomszédos telek becsárának közép-ára lesz a vállalkozók által megfizetendő.

6.

Világosan kijelentetik, hogy a Hermina téren ujonnan alakított, az A. alatti tervben 27 és 29 vörös számbetűkkel jelölt két háztelek s az ujonnan nyitandó külső aradi-utca végén balról fenmaradó, szintén vörös számbetűkkel 228, 230, 232, 234 és 235 számokkal jelzett telekrészletek a vétel tárgyát nem képezik.

7.

Ha az A. alatti tervben 1, 3, 5, 7 és 9 vörös számbetűkkel jelzett telkeken operaszínház létesíttetni szándékoltnék, s ezen szándok a fővárosi közmunkák tanácsa részéről ezen szerződés aláírásától számítandó félév alatt a vállalkozókkal közöltetik, kötelesek ezek, az ezen telkeket a Loudon-utczáig terjedő csoportozat szerint kiszámítandó megszerzési áron minden nyereség nélkül kizárólag e célra a közmunkák tanácsa rendelkezésére bocsátani, mely esetben ezen telkekre nézve az adás-vevés nem léteültnek lesz tekintendő.

8.

Azon esetben, ha Pestváros közönsége a sugárút vonalán egy középületet építtetni szándékoznék és ezen szándokát a vállalkozókkal legfeljebb ezen szerződés alá-

írásától számítandó félév alatt közölné, a vállalkozók kötelesek lesznek egy 800 □⁰ térmértéket felül nem haladó területet egy tagban a vállalkozók által kifizetett megszerzési ár és költség és 10⁰/0 nyereségösszeg lefizetése mellett a fentebbi célra átengedni

9.

A vállalkozók az előbbi pontokban említett vételár, illetőleg megtérítések fejében mai napon ezen szerződés aláírásakor 1.000.000 forintot o. é. letettek, mely részfizetés a fővárosi közmunkák tanácsa részéről ezennel nyugtáztatik. — Azonkívül kötelezik magukat vállalkozók egyetemlegesen, hogy ugyanezen vételár és megtérítések fejében ezen szerződés aláírása napjától számítandó első év lejártával egy további milliót, — a maradékot pedig a most érintett második millió esedékességi napjától számítandó 4 év alatt egyenlő évi részletekben fizetik; a még le nem fizetett összeg után 5¹/₁₀ 0/0 kamat fog számíttatni.

10.

A vállalkozók egyetemlegesen kötelezik magukat a sugárút kijelölt vonalát 1872. évi május 1-től számítandó 3¹/₂ év alatt megnyitni és járhatóvá tenni; kötelesek továbbá a sugárutat ugyancsak 1872. évi május elsőjétől számítandó 5 év alatt, a mellékutczákat pedig 10 év alatt házakkal beépíteni.

Ezen építkezések biztosítása céljából kötelesek a vállalkozók az építkezést még 1872-ben megkezdeni akként, hogy 1872. évi május 1-től számítandó 3¹/₂ év lefolyása alatt a sugárút hosszában felállítandó új szabályszerű házaknak legalább fele készen kiépítve legyen.

A fővárosi közmunkák tanácsának joga van, a vállalkozók által a szerződésileg kötelezett építkezésekre nézve szükségelt előkészületek s előintézkedések fölötti felügyeletet s ellenőrzést gyakorolni, s a vállalkozók kötelesek e tárgyban az igazoló adatokat kívánatra előterjeszteni.

11.

Ezen építkezések a közmunkák tanácsa által megállapítandó általános, az egyes háztelkek területe és az utca arcz-hosszvonatok minimumának, az épületek magasságának, a szépizlést nem sértő alak és arányosságnak s a szembe épületek összhangzásának meghatározására vonatkozó építési szabályok szerint s erre vonatkozólag a közmunkák tanácsának a törvényben gyökerező felügyelete s ellenőrzése mellett fognak eszközöltetni.

12.

A közmunkák tanácsa az előbbi pontban említett szabályokat mielőbb, mindenestre pedig berekesztőleg 1872. május 1-éig s a birtokában levő a sugárútra vonatkozó terveket s adatokat a vállalkozóknak kiadni fogja.

Kötelesek a vállalkozók a tervekészítési s a becslési költségeket, miként azok a számvevő osztály által ki lesznek mutatandók, a fentebb érintett tervek és adatok kiszolgáltatása ellenében a közmunkák tanácsának készpénzben megtéríteni.

13.

A sugárút útvonalának a közmunkák tanácsánál létező terv és építési leírás szerinti kiépítését a vállalkozók egyetemlegesen magukra vállalják és azt a közmunkák tanácsa részéről saját költségvetése alapján a vállalkozóknak fizetendő 1.038,000 frt, azaz: egy millió harmincznyolczezer forintért o. é. 1872-ik évi május hó 1-től számítandó öt év alatt a közmunkák tanácsa felügyelete alatt kiépíteni s a sugárúti építkezések befejezése után jó karban átadni tartoznak.

D. E.

F.

A terv, az építési leírás s költségvetés *D.*, *E.* és *F.* alatt idezáratnak.

14.

Az útvonal kiépítéseért járó fizetési részletek arányban állandnak az útnak szabály szerinti tényleges elkészítésével, illetőleg kiépítésével, mely részletek kiszámításánál az *F.* alatti költségvetés lesz irányadó.

15.

Vállalkozók az előbbi pontokban megszabott határidők meghosszabbítását igényelhetik:

a) hogy ha a magyar vasuti kölcsön 120 ezüstbeni kötvénye 92 frt 40 kr. ezüstbeni kibocsájtási áron 10 0/0-kal és az osztrák ezüst Rente a mai árfolyamnak megfelelő ezüst értéke 10 0/0-kal lejobb szállana, mely árfolyamcsökkenéseknél azonban csak azoknak együttes egy napon történt lejobb szállásának átlaga lesz irányadó ;

b) ha az építkezési anyagok és a munkabérek átlaga e végleges szerződéshez

G. G. alá csatolt táblázatban foglalt összes jelenlegi árak átlagánál 60 0/0-al magasabb lenne ;

c) ha a monarchia tetteleg háborúba kevertetnék.

A meghosszabbítás a c) esetben a háborúnak tényleges tartamára, az a) és b) esetekben pedig két évre terjedend, a mely meghosszabbítás ugy az építési, valamint a hátralevő összegek fizetési határideire is értendő.

Világosan kikötetvén, miszerint a vállalkozók az a) és b) pontok eseteiben a két évi halasztásnak meghosszabbítását még akkor sem igényelhetik, ha ez a két eset, akár külön, akár együttesen állana be, vagy ha mindjárt ezen esetek ismétlődnének.

16.

Határidőmeghosszabbításnak akkor is van helye, ha a kisajátítási eljárás 1872. évi október 1-ig be nem fejeztetnék, mely meghosszabbítás azonban csak ugyanannyi időre terjedend, melylyel a kisajátítási eljárás e kitűzött határidőn túl huzódnék el.

17.

A jelen szerződés tárgyát képező azon ingatlanok használati birtokába, melyek már jelenleg a közmunkák tanácsa birtokában vannak, a vállalkozók mai napon azonnal belépnek. Azon ingatlanok hasonló birtokába pedig, melyeket a közmunkák tanácsa később fog megszerezni, ezen megszerzéssel egyidejűleg.

A vállalkozók ezen használati birtokukba átment ingatlanok jövedelmeit mai naptól fogva huzzák, de egyszersmind azok terheit és veszélyét is viselik. Megjegyzetik, hogy csak annyi terület lesz úttá átalakítható, s csak annyi épület lesz az útnyitás

széljából lebontható, mennyinek értéke a 3-ik pont értelmében lefizettetett. Ellenben kijelentetik, miszerint az építési vonalon belül eső házaknak lebontása s ismét épületté való felépíttetése azon körülménytől, hogy egészen kifizetve s a vállalkozókra átírva vannak-e vagy sem, függővé nem tétetik.

18.

A vállalkozók által megvett ingatlanok tulajdonjogának a vállalkozók által kijelölendő tulajdonos javára való telekkönyvi bekebeleztetéséhez az engedély, illetőleg beleegyezés a közmunkák tanácsa által csak a már lefizetett vételár és költség arányában fog kiadatni, még pedig azon világos és az illető ingatlanságra telekkönyvileg bekebelezendő kötelezettséggel, hogy a megvett telek ezen szerződés 10. pontjában kikötött határidő alatt a 11-ik pontban megemlített mód szerint beépíttessék, mely kötelezettség nem teljesítése eseteiben a telek a vállalkozók és netáni jogutódaik kára és veszélyére a közmunkák tanácsa által újra elárúsíttatik.

Ezen bekebelezett kötelezettség minden egyes ház telekkönyvi lapjáról, mihelyt a ház fedél alá jutott, kitörülendő.

A telekkönyvi rendezésre és a vállalkozók tulajdonjogának bekebeleztetésére szükséges lépések a közmunkák tanácsa és a vállalkozók által együttesen, de az utóbbiak költségén fognak tétetni.

19.

A vállalkozók elvállalt minden kötelezettségeik biztosítására külön elismervény mellett, már a szerződési pontozat aláírása előtt 1.000,000 frt, azaz egy millió forint o. é. óvadékot tettek le a közmunkák tanácsa kezeihez. Ha az óvadékul letett értékpapírok árfolyama 10 0/0-kal alább szállana, az óvadék megfelelőleg kiegészítendő. Ezen óvadék annyi része lesz a fővárosi pénzalap javára birságként visszatartandó, a mennyi a szerződésileg kiépitendő vonalból folyó öl szerint a be nem épített részre esik. Ily birságolás esetében az óvadék szintén kiegészítendő.

Magától értetődik, hogy ezen óvadéktól eltekintve, a közmunkák tanácsa jogosítva van a vele szerződő feleket szerződésbeli kötelezettségeiknek teljesítésére szorítani, valamint hogy a szerződési kötelezettségek véglebonyolítása után az óvadék vállalkozóknak visszaszolgáltatóni fog.

20.

A jelen szerződés tárgyát képező azon ingatlanokra nézve, melyek mai napig a közmunkák tanácsa birtokába még át nem mentek, az egyesség az eddigi tulajdonosokkal csak a közmunkák tanácsa s a vállalkozók közös beleegyezésével köttethetik. Ellenben az ily ingatlanokra nézve az esküdtszék által hozandó határozatok mindkét aláírt szerződő félre egyaránt kötelezők.

21.

Azon jelenleg fennálló beépített vagy üres házhelyekre nézve, melyek a megállapítandó új házhely-beosztás szerint más régi házhelyek igénybe vétele nélkül fognak új házhelyekké átalakíttatni, a vállalkozók az előbbi tulajdonosoknak azon kedvezményt nyújtandják, hogy a fentebbi módon alakított új házhelyek eladásánál az árat s fel-

tételeit belátásuk szerinti időpontokban megszabván, ama volt tulajdonosokat együttesen vagy külön vállalkozók által választandó időpontokban felszólítandják, miszerint 14 napra terjedő határidő alatt nyilatkozzanak, vajjon a fentebbi módon ujonnan megállapított házhelyet a megszabott áron s azon feltételek mellett megvenni hajlandók-e, vagy sem?

A nyilatkozatra kitűzendő határidő alatt a volt tulajdonosnak minden más vevő előtt elsőbbsége leend. Ezen határidőn túl a vállalkozóknak szabad rendelkezési joga semmi esetben nem lesz többé korlátozható.

22.

Kötelesek vállalkozók egy közös jogi megbizottat, illetőleg képviselőt kijelölni s annak személyét a közmunkák tanácsának bejelenteni, kivél ez érintkezésbe léphessen, s kinek valamennyi iratok jogérvényesen kézbesíthetők legyenek.

23.

A szerződő felek fizetéseinek teljesítésében a leszámolás félévenként történik, folyó számadás mellett.

24.

A pontozat, valamint a jelen végleges szerződéssel járó bélyeg-illeték s egyéb költségeket egyedül a vállalkozók viselik.

25.

A jelen szerződésből támadó peres kérdések eldöntésére a szerződő felek a Pestvárosi első folyamadású m. k. törvényszék biráskodásának vetik alá magukat.

Kelt Budán, 1872. márczius 9-én.

A vállalkozók:

Általános magyar municipalis hitelintézet

Lechner s. k.

Bartal s. k.

Máday s. k.

Franco-magyar bank

Lányi s. k.

Kohén s. k.

Hodossy Imre s. k.,

mint a b. Erlanger & Comp. bankház meghatalmazottja.

A fővárosi közmunkák tanácsa nevében:

Gr. Szápáry Géza s. k.

Dr. Ország Sándor s. k.

(P. H.)

E szerződés alapján vállalkozók egy külön sugárúti vállalatot alakítottak s működésüket tényleg meg is indították s a lefolyt 1872. évben a következő munkálatokat eszközöltették; és ugyan:

1-ör. A nagymező-utcza és városliget közti útrészben lebontatott 34 többnyire földszintes ház.

2-or. A sugárút középtengelye a váczi-úttól kezdve, egész a városligetig, trigonometriai számítások alapján, tüzetesen megállapított és 35 darab $2\frac{1}{2}$ láb hosszú s a földbe vert öntött vascsölöp által egyenes irányban kitüzetett.

3-or. Az egész útvonal hosszában a részletes lejt mérés befejeztetett, a pinczék, padolatok, régi csatornák, víz- és légszesz-csövek felvétettek és jegyzékbe foglaltattak.

4-er. A 2065 □ölet tartalmazó nyolcszög-tér, valamint a vas-utcza és Oetl-féle gyár között fekvő mély terület részben, körülbelül 2000 kubikölnyi földanyaggal feltöltetett és kiegyenlített.

A XI. ház csoportnál az út vonalába eső pinczék földdel betömettek, a régi csatornák kiszedettek, a pöczegödrök megszüntettek, a kutak betöltettek és beboltoztattak.

5-ör. A sugárút létesítése végett megszerzett ingatlanságok, valamint az utat környező új 230 házhelynek teriméje pontosan kiszámított, s a végleges tervek a fővárosi közmunkák tanácsa által adott általános szabályozási terv nyomán, elkészítettek és cotiroztattak.

6-or. A gyár- és nagymező-utczák közt fekvő X-ik csoportban 5 új 3—4 emeletes lakház építése megindítatott s részben az 1-ső emeletig be is fejeztetett.

7-er. A városliget közelében 4 egészen új emeletes nyárilak (villa) építettet s egészen a fedélzetig be is fejeztetett.

Mindezen munkálatok a fővárosi közmunkák tanácsának felügyelete és ellenörködése mellett vétettek foganatba s eddig a vállalkozók részéről a szerződésben elfogadott kötelezettségek teljesítve is lettek. — A fővárosi közmunkák tanácsa azonban a jövőre is kiterjesztvén figyelmét, a vállalkozók részéről megnyugtató felvilágosításokat nyert a jövőre nézve is.

A vállalkozók s illetőleg a sugárúti építővállalat ugyanis egy téglavetőt vett meg Kőbányán, s azt tetemes költségekkel berendezte, úgy hogy 1872-ben 3 millió téglát gyárthatott, s azon reményben van, hogy 1873-ban 10 millió téglát fog gyártani. — Rendelkezik továbbá egy fagyárral, melyben 400,000 frtnyi értékű fakészlettel bir és melyben évenként 40 nagy lakházhoz szükségelt ács, asztalos és lakatos munkákat véli eszközölköztethetni. Vas hordgerendázatokra nézve — előadása szerint — vannak kötései 10,000 mázsára. — A nyerskö szükségletet, előadása szerint, szintén legnagyobb részben már biztosítá, részben folyamatban vannak még a tárgyalások.

A jövő 1873-ik évben, a vállalkozók előterjesztése szerint a következő munkálatok lesznek foganatba veendőek:

1-ör. Ismét 35 ház fog lebontatni.

2-or. Új ház fog építettetni és pedig: 4 a nyolcszögtéren, 4 annak szomszédságában, 12 a nyolcszögtér és rózsa-utcza közti útvonalban, 6 a XI. számú telekcsoportban,

és 4 uj villa. — Összesen 30 ház, úgy hogy a fennebb említett 9 ház hozzáadásával a sugárút vonalában építendő 137 háznak több mint $\frac{1}{4}$ része tényleg építés alá kerül.

3-or. El fog készíttetni az Eötvös József-, azelőtt szeg-utca és városliget közti útrésznek új csatornázása s ugyanitt le fognak fektettetni az új víz- és légszerveszetéki csövek.

4-er. Maga a sugárút ki fog nyíttatni a gyár-utcától a városligetig s ugyan e részben az út közepe a közlekedésre alkalmassá fog tétetni.

5-ör. A néhai Andrássy-féle telkeken levő halmok leásása, ellenkezőleg pedig :

6-or. A rózsza- és gyár-utcák közötti mély területnek feltöltése fog eszközöltetni.

Ezek előadásával, úgy hiszszük, eléggé jeleztük egyrészt a szerződési viszonyt, melyet a sugárút létesítése céljából megkötendőnek tartottunk, s másrészt eléggé jeleztük azon stadiumot, melyben e létesítés — tekintettel a közel mult tapasztalataira s a közel jövő iránti reményeinkre — jelenleg létezik; s most áttérünk a sugárút létesítéséhez szükségelt ingatlanságok birtokba vételének ügyére.

A sugárút kisajátítási vonalába összesen 207 ingatlanság esik. — Ezek közül még 1871-ben 103-ra nézve történt meg az egyezkedés az eredetileg felvett becsáron. — Miután pedig egy ingatlanságot Pest városa engedett át, egy a kisajátítási tervből kitoröltetett és egy még folyamatban van, maradt még beváltandó: 101.

Ezek beváltására, illetőleg kártalanítási árának megállapítására nézve, két ut kínálkozott. Az egyik az újabban megkísérlendő egyezkedések útja volt, a másik az esküdtszék előtti tárgyalásokhoz vezetett. — A fővárosi közmunkák tanácsa mindketőre lépett.

Miután ugyanis a fentebbi egész terjedelmében előadott szerződés 1-ső pontja értelmében vállalkozók a sugárútba eső összes ingatlanokat, amennyiben azok ismét értékesíthetők, azon áron lesz köteles átvenni, a melyen azok a közmunkák tanácsa birtokába jutnak, a közmunkák tanácsa többé saját eredeti becsüjének összegéhez kötve nem volt, a mennyiben vállalkozók az eredeti becsünél nagyobb összegek engedélyezésébe szinte beleegyeznek. — Ennél fogva hivatkozással a szerződés 20. §-ára a fővárosi közmunkák tanácsa és a vállalkozók küldötteiből egy újabb egyezkedési bizottság alakított, mely úgy a közmunkák tanácsának, valamint a vállalkozók képviselőjében az általános magyar municipalis hitelintézetnek utóbb kinyilatkoztatott hozzájárulásával további 48 egyezséget létesített.

A még fenmaradó 53 ingatlanságra nézve azonban még a most érintett egyezségek folyama alatt megindított az 1868. LVI. törvényczikkben körülírt kisajátítási eljárás, illetőleg megkezdettek a kártalanítási áraknak megállapítása végett az egyes perek a kisajátítási esküdtszék előtt.

Ennek eszközzésére, a fővárosi közmunkák tanácsának előterjesztése nyomán a m. kir. közmunka és közlekedési minister ur részéről, mint ki az egész sugárúti kisajátítást annak idejében elhatározta, — Pordán Imre és Ghyczy Gyula hites ügyvédek lettek felhatalmazva, kik az egyes keresetleveleket beadván és a tárgyalásoknál megjelenvén, az egész ügyet a lefolyt év május-novemberi időszakában be is fejezték.

Meg kellett nyugodnunk azon kártalanítási árakban, melyeket a kisajátítási esküdszék megállapított, és a törvények pontos és szigorú megtartása mellett hozott ítéletek előtt mindenkor meghajoltunk, de mégis constatálnunk kell, hogy ez ítéletek reánk, s tulajdonképen első sorban a vállalkozókra nézve kedvezők nem valának, mert azon 53 ingatlanságnál, melyek kártalanítási árát az esküdszék állapította meg, az eredeti 2.242,829 ftnyi becsár és az esküdszékileg megállapított 3.048,542 ftnyi kártalanítási ár között 805,713 ftnyi különbség mutatkozott.

Ez esküdszéki megállapítás befejeztével a sugárút vonalába eső minden ingatlanságok birtokunkban valának, s ezek a megszerzés módját illetőleg 3 osztályba sorozhatók, és ugyan:

Az I. osztályba tartoznak azok, melyek a közmunkák tanácsa által még 1871-ben egyezségek útján és az eredeti becsáron szereztettek meg; ilyen volt 103 s ezek vételára rugott: 2.767,156 ftra.

A II. osztályba tartoznak azok, melyek 1872-ben a fővárosi közmunkák tanácsának és a vállalkozók közös beleegyezésével, de már a becsáron felül szinte egyezségek útján szereztettek meg; ilyen volt 48 s ezek vételára 2.921,174 forintra rugott.

A III. osztályba tartoznak végre azok, melyek iránt az egyezés, dacára többszöri kísérleteknek sem az egyik, sem a másik módon nem sikerült s melyek kártalanítási ára esküdszékileg lett megállapítva; ilyen volt 53 s ezek vételára 3.048,542 ftra rugott, s így az egész sugárúti vonal beváltási ára 8.736,872 ftba került.

Az ingatlanságokat, melyek a sugárút vonalába esnek, azok teriméjét, főalkatrészeit, azok becsárát, valamint egyezségileg vagy esküdszékileg megállapított vételárát az $\frac{1}{2}$ alatti kimutatás tünteti elő.

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		AZ INGATLANSÁG ALKATRÉSZEI																
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	főldszintes építmény	plince-építmény	kertlak	faépület és fészker	falkertés, folyó öl	palánk és léczkorlat, folyó öl	kertalkat	udvarburkolat □ öl	Jégverem	kút	vízvezeték	légszsz.-kandalfőber	
□ ö l e k b e n																					
1	1	Madarász Zsigmond Ede	váci-út	$\frac{1442}{61}$	652 $\frac{1}{2}$	—	—	516	—	—	—	—	—	—	—	—	158 $\frac{1}{2}$	—	1	—	1
2	200	Murathy Szilárd	két szerecsen	$\frac{1386}{2}$	253 $\frac{1}{2}$	—	—	189	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
3	127	Chewra Cadischa izrael. szent egy-let	könyök	$\frac{1345}{1}$	391	—	332	—	—	—	—	—	—	—	—	—	59	—	1	1	—
4	128	Szienel, szül. Boschán Zsófia	könyök	$\frac{1346}{2}$	84	—	—	65 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
5	129	Schmidt József és Kling Katalin	könyök	$\frac{1347}{1}$	128	—	—	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
6 és 197	130	gr. Festetich Dénes	könyök és két szerecsen	$\frac{1345}{5}$ és $\frac{1383}{8}$	486	—	—	117 $\frac{1}{2}$	59	—	—	1	20	—	—	—	—	—	2	1	—
7	2	Hofferné, szül. Zeiss Teréz	Révay és könyök	$\frac{1316}{1}$ és $\frac{1343}{6}$	253 $\frac{1}{2}$	—	220	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33 $\frac{1}{2}$	—	1	—	—
8	131	Springer Albert	könyök	$\frac{1349}{8}$	175	—	—	—	94	—	—	1	—	—	—	—	60	—	1	—	—
9	33	Vladicovjeovits Arcád	könyök	$\frac{1342}{7}$	93	—	—	80	—	—	—	—	—	—	—	—	13 $\frac{1}{2}$	—	1	—	—
10	32	Günther Károly	könyök	$\frac{1341}{9}$	236	—	—	—	186 $\frac{1}{2}$	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Átvitel					2752 $\frac{1}{2}$	—	552	1078	363 $\frac{1}{2}$	—	—	2	20	—	—	—	324 $\frac{1}{2}$	—	11	2	1

tatása

illetőleg kisajátított ingatlanságoknak.

Bizottságilag meg- állapított becsár	Az ingatlanság megszeresztetett												Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint					
	barátságos egyezés útján								esküdtszéki eljárás útján						forint			I.	II.	III.
	az általános m. municipális hitelintézetrel kötött szerződés																			
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében		esküdtszéki- leg megállá- pitott áron									
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr	frt	kr								
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr							
297710	—	—	—	—	—	—	—	—	—	451650	—	355000	—	355000	Pordán	—	—	1		
92909	—	—	—	—	—	—	—	—	—	200000	—	152400	—	152400	Pordán	—	—	2		
171167	—	—	—	—	276800	—	232216	—	—	—	—	—	—	232216	Pordán	—	1	—		
25389	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37900	—	35722	—	35722	Ghyezy	—	—	3		
65657	—	—	—	—	—	—	—	—	—	74300	—	60000	—	60000	Pordán	—	—	4		
92917	—	—	—	—	120000	—	105000	—	—	—	—	—	—	105000	Ghyezy	—	2	—		
113025	—	—	—	—	150000	—	140000	—	—	—	—	—	—	140000	Ghyezy	—	3	—		
34740	34740	—	34740	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34740	Pordán	1	—	—		
35087	35000	—	35000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35000	Ghyezy	2	—	—		
53226	—	—	—	—	—	—	—	—	—	81390	83	70485	—	70485	Pordán	—	—	5		
981827	69740	—	69740	—	546800	—	477216	—	—	845240	83	673607	—	1220563						

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei														
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pince-építmény	kertlak	faépület és fészer	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkorlát, folyó öli	kertlak	udvarburkolat ☐ öli	jégverem	kút	vízvezeték
		Áthozatal			2752 ¹ / ₂	552	1078	368 ¹ / ₂			2	20			324 ¹ / ₂	11	2	1	
11	132	Hirsch Sámuel	könyök	$\frac{1350}{10}$	214 ¹ / ₂	160	—	—	—	—	—	—	—	—	55	—	1	1	—
12	133	Arnstein Hermann és neje	könyök	$\frac{1351}{11}$	63 ¹ / ₂	61	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—	1	—	—
13	134	Meitner Lipót és Kereszty örökösök	Laudon	$\frac{1353}{6}$	212 ¹ / ₂	168	—	—	—	—	—	—	—	—	44 ¹ / ₂	—	1	—	—
14	4	Kaszás Istvánné és érdektársai	könyök és Révay	$\frac{1342}{12}$ és $\frac{1319}{3}$	227	—	182 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	44	—	1	—	—
15	5	Löw Karolina, Lipót és Teréz	könyök és Révay	$\frac{1339}{13}$ és $\frac{1320}{5}$	217	—	180	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
16	31	Simanovszky József	könyök	$\frac{1338}{14}$	81	—	—	68	—	—	—	—	—	—	13	—	1	—	—
17	135	Tuschek Jakab	könyök	$\frac{1354}{15}$	198	—	—	143 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
18	136	Fischer János	könyök és két szerezsen	$\frac{1355}{16}$ és $\frac{1378}{17}$	442	—	—	298	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
19	137	Weitzner Mór	könyök és két szerezsen	$\frac{1356}{17}$ és $\frac{1377}{9}$	360	—	—	244	—	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—
20	30	Maczanek Mátyás	könyök	$\frac{1336}{18}$	379	—	236 ¹ / ₂	106 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
		Átvitel			5147	—	1177 ¹ / ₂	1547	1122	—	1	3	20	—	485	—	21	3	1

Bizottságiilag meg- állapított becsár	Az ingatlanság megszerzettetett										Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint				
	barátságos egyezség útján						esküdtszéki eljárás útján						forint		I.	II.	III.
	az általános m. municipalis hitelintézzettel kötött szerződés																
	létrejötté előtt			létrejötté után			követelési ár ellenében		esküdtszéki- leg megállá- pitott áron								
	követelési ár	egyezségi ár		követelési ár	egyezségi ár		frt	kr	frt	kr							
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr								
981827	69740		69740		546800		477216		845240	83	673607		1220563				
86100	87571		87571		—		—		—		—		87571	Pordán	3	—	—
25299	—		—		52000		41000		—		—		41000	Ghyezy	—	4	—
69848	—		—		106756		104000		—		—		104000	Ghyezy	—	5	—
66274	—		—		—		—		87000		87000		87000	Ghyezy	—	—	6
62681	—		—		—		—		97000		93585		93585	Ghyezy	—	—	7
17064	17000		17000		—		—		—		—		17000	Ghyezy	4	—	—
35210	36000		36000		—		—		—		—		36000	Pordán	5	—	—
73839	79800		79800		—		—		—		—		79800	Pordán	6	—	—
60802	60800		60800		—		—		—		—		60800	Pordán	7	—	—
169125	—		—		—		—		300000		225000		225000	Pordán	—	—	8
1648069	350911		350911		705556		622216		1029240		1079192		2052319				

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pince-építmény	kertiak	faépület és fészker	falkerítés, folyó ö!	palánk és lézorkorlát, folyó ö!	kertalkat	udvarburkolat ☐ ö!	jégverem	kút	vízvezeték	légszsz.-kandalló
		Áthozatal			5147	—	1177 ¹ / ₂	1547	1117	—	1	3	20	—	—	485	—	21	3	1
21	29	Hornschall Alajos	könyök	$\frac{1335}{20}$	70	—	—	—	58 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
22	28	Kornfeld Salamon	könyök	1334	121	—	—	108	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
23	139	Stocker Zsófia és kiskoru gyermekei	Petőfi	$\frac{1359}{2}$	127 ¹ / ₂	—	114 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	12 ¹ / ₂	—	1	—	—
24	140	Sávits Sándor	Petőfi	$\frac{1360}{11}$	121 ¹ / ₂	—	—	112 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	8 ¹ / ₂	—	1	—	—
25	138	Kösztlér József, Agoston és János	könyök	$\frac{1358}{19}$	227	—	—	140	—	—	—	—	2	—	—	9 ¹ / ₂	—	1	—	—
26	27	Jurenák Mária	könyök	$\frac{1332}{23}$	126 ¹ / ₂	—	111 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
27	141	Rabel Klára	könyök	$\frac{1362}{26}$	215	—	—	82 ¹ / ₂	51	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—
28	187	Helper Jakab	könyök és két szerezsen	$\frac{1361}{24}$ és $\frac{1371}{29}$	780 ¹ / ₂	—	—	—	423	—	—	2	12 ¹ / ₂	—	—	—	—	2	—	—
29	3	Reitter örökösök	Révay	$\frac{1317}{2}$	107	—	—	—	91 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
30	6	Walla Ferenczné	Révay	$\frac{1321}{8}$	161 ¹ / ₂	—	116 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Átvitel					7204 ¹ / ₂	—	1520	1990	1741	—	1	6	34 ¹ / ₂	—	—	515 ¹ / ₂	—	32	4	1

Az ingatlanság megszerezettett												Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyószáma az egyezségeknek osztály szerint					
Bizottságilag megállapított becslés	barátságos egyezség útján						esküdtszéki eljárás útján				forint				I.	II.	III.		
	az általános m. municipális hitelintézettel kötött szerződés																		
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében									esküdtszéki leg megállapított áron	
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr								frt	kr
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr								
1648069	350911		350911	705556	622216	1029240	1079192	2052319											
13133	—		—	—	—	27000	20000	20000	Ghyeczy	—	—	9							
40705	—		—	78500	52500	—	—	52500	Pordán	—	6	—							
55575	—		—	—	—	72518	70000	70000	Ghyeczy	—	—	10							
40469	—		—	50000	48000	—	—	48000	Ghyeczy	—	7	—							
60628	—		—	76000	70000	—	—	70000	Ghyeczy	—	8	—							
53311	—		—	74000	69000	—	—	69000	Pordán	—	9	—							
38223	—		—	—	—	60190	33	60000	Ghyeczy	—	—	11							
109826	100000		100000	—	—	—	—	100000	Pordán	8	—	—							
23400	—		—	—	—	37580	83	32425	Ghyeczy	—	—	12							
57021	—		—	—	—	120000	80000	80000	Pordán	—	—	13							
2140360	450911		450911	984056	861716	1346528	1341617	2654244											

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pince-építmény	kertlak	faépület és fészter	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkorlát, folyó öli kertakát	udvarburkolat ☐ öli	jégverem	kút	vizvezeték	légsz. esz.-kandakáber	
																				□ ö l e k b e n
		Áthozatal			7204 ¹ / ₂	—	1520	1990	1741	—	1	6	34 ¹ / ₂	—	—	515 ¹ / ₂	—	32	4	1
31	7	Meitner Lipót	Révay	$\frac{1322}{7}$	246 ¹ / ₂	—	—	76 ¹ / ₂	130	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
32	9	Hatsek Miksa és neje	Révay	$\frac{1333}{22}$	135	—	—	—	136 ¹ / ₂	—	—	—	4 ¹ / ₂	—	—	—	—	1	—	—
33	8	Kanczler Anna	Révay	$\frac{1324}{14}$	68	—	—	—	58	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
34	10	Graf Károlyné és kiskorú gyermekei	Révay	$\frac{1328}{18}$	100 ¹ / ₂	—	—	—	71 ¹ / ₂	10	—	1	—	—	—	15	—	1	—	—
35	11	Argauer örökösök	Herminatér	$\frac{1329}{13}$	187 ¹ / ₂	—	101	66	11 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	8 ¹ / ₂	—	1	—	—
36	142	Argauer örökösök	Herminatér	$\frac{1363}{1}$	127	—	66	—	42	—	—	—	—	—	—	19	—	1	—	—
37	143	Heinrich Antal Manó	hajós	$\frac{1364}{16}$	351 ¹ / ₂	—	—	145 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
38	182	Földessy József	hajós	$\frac{1366}{14}$	104	—	—	—	35	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
39	183	Elek Istvánné	hajós	$\frac{1367}{12}$	202	—	156 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	45	—	1	—	—
40	184	Erdey Benedek, Antal és Róza	két szecsen	$\frac{1368}{35}$	203	—	—	—	130	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
Átvitel					8929 ¹ / ₂	—	1843 ¹ / ₂	2278	2355 ¹ / ₂	10	1	8	39	—	—	603	—	42	4	1

Bizottságilag meg- állapított becsár	Az ingatlanság megszerезített										Főösszeg forint	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint				
	barátságos egyezség útján												esküdtszéki eljárás útján		I.	II.	III.
	az általános m. municipális hitelintézettel kötött szerződés																
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében	esküdtszéki- leg megállá- pitott áron			forint	I.	II.	III.	
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár										
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr						
2140360	450911		450911	984056	861716	1346528	1341617			2654244							
55837	—		—	106756	57500	—	—			57500	Ghyezy	—	10	—			
24852	—		—	36249	31000	—	—			31000	Pordán	—	11	—			
12777	—		—	—	—	25000	25000			25000	Pordán	—	—	14			
17085	—		—	25000	23000	—	—			23000	Ghyezy	—	12	—			
72007	—		—	—	—	132800	113074			113074	Pordán	—	—	15			
43445	—		—	—	—	97500	60000			60000	Pordán	—	—	16			
67328	—		—	104664	101000	—	—			101000	Ghyezy	—	13	—			
10799	—		—	—	—	30387	50 18000			18000	Pordán	—	—	17			
81266	—		—	—	—	141100	135000			135000	Pordán	—	—	18			
24029	—		—	—	—	40233	1 31174			31174	Pordán	—	—	19			
2549785	450911		450911	1256725	1074216	1813548	6 1723865			3248992							

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pinceszé-építmény	kertilak	faépület és fészter	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkorlát, folyó öli	kertalkat	udvarburkolat ☐ öli	jégverem	kút	vízvezeték	légszusz.-kandelláber
					□ ö l e k b e n															
		Áthozatal			8929 ¹ / ₂	—	1843 ¹ / ₂	2278	2355 ¹ / ₂	10	1	8	39	—	—	603	—	42	4	1
41	185	Gebhardt Alajos	két szerezcsen	$\frac{1369}{33}$	199 ¹ / ₂	—	—	—	70	20	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
42	186	Doktor Albert	két szerezcsen	$\frac{1370}{31}$	235	—	—	—	86	26	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—
43	188	Weber János	Petőfi	$\frac{1372}{27}$	224	—	191 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	32	—	1	1	—
44	189	Jankovich Aurél és György	Petőfi	$\frac{1373 \text{ a}}{10}$	106 ¹ / ₂	98	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8 ¹ / ₂	—	1	1	—
45	190	Paintner Mária	két szerezcsen	$\frac{1374}{24}$	194 ¹ / ₂	—	—	—	107 ¹ / ₂	30	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—
46	191	Rathauer örökösök	két szerezcsen	$\frac{1374}{24}$	194 ¹ / ₂	—	—	—	167 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	27 ¹ / ₂	—	1	—	—
47	192	Ernyey örökösök	két szerezcsen és könyök	$\frac{1376}{21}$ és $\frac{1357}{1357}$	309 ¹ / ₂	—	—	142 ¹ / ₂	62	—	—	—	—	15	—	—	—	1	—	—
48	193	Reinitz Löwy	két szerezcsen	$\frac{1379}{15}$	243	—	147 ¹ / ₂	—	20	—	—	1	—	—	—	24	—	1	—	—
49	194	Peiffer örökösök	két szerezcsen	$\frac{1380}{13}$	215 ¹ / ₂	—	189	—	—	—	—	—	—	—	—	27	—	1	1	—
50	195	Baumgartner Ferdinand örökösei	két szerezcsen	$\frac{1381}{11}$	342 ¹ / ₂	—	274 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	67 ¹ / ₂	—	1	—	—
Átvitel					11194	98	2646	2420 ¹ / ₂	2868 ¹ / ₂	86	2	11	39	15	—	789 ¹ / ₂	—	51	8	1

Bizottságilag meg- állapított becslés	Az ingatlanság megszerzettetett											Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint				
	barátságos egyezség útján								esküdtszéki eljárás útján					forint	I.	II.	III.	
	az általános m. municipalis hitelintézettel kötött szerződés																	
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében		esküdtszéki- leg megállá- pitott áron							
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr	frt							kr
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr							
2549785	450911		450911	1256725		1074216		1813548	62	7723865		3248992						
18370	24000		20000									20000	Pordán	9				
24573								35000		32000		32000	Pordán		20			
87745				130000		120000						120000	Pordán		14			
70802				104126	60	104200						104200	Pordán		15			
25268	25095		25095									25095	Pordán	10				
39615	39600		39600									39600	Pordán	11				
56012								105603		64000		64000	Pordán		21			
71757				124000		100000						100000	Pordán		16			
91082				166500		138000						138000	Pordán		17			
138615								189966		189966		189966	Pordán		22			
3173624	539606		535606	1781351	60	1536416		2444119	62	2009831		4081853						

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pince-építmény	kertlak	faépület és fészer	falkerítés, folyó öli	palánk és lézorkorlát, folyó öli	kertakat	udvarburkolat ☐ öli	jégverem	kút	vívezeték	légszesz-kandelláber
		Áthozatal			11194	98	2646	2420 ¹ / ₂	2868 ¹ / ₂	86	2	11	39	15	—	789 ¹ / ₂	—	51	8	1
51	196	Auspitz Róbert	két szerecsen	$\frac{1382}{9}$	191 ¹ / ₂	—	—	—	138 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
52	198	Stern Bernát	két szerecsen	$\frac{1384}{7}$	256 ¹ / ₂	—	195	—	—	—	—	—	—	—	—	61 ¹ / ₂	—	1	—	—
53	199	Nitta János örökösei	két szerecsen	$\frac{1385}{4}$	288	—	178 ¹ / ₂	—	46 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
54	12	Czech Tivadar	Herminatér	$\frac{1215}{2}$	294	—	136	—	42	—	—	3	—	—	—	26	—	1	—	—
55	144	Gollovits Mihály	hajós	$\frac{1214}{17}$	253 ¹ / ₂	—	—	—	196	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
56	13	Lafrankó József	kőmives	$\frac{1184}{9}$	109	—	—	—	85	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
57	145	Ungeheuer örökösök	kőmives	$\frac{1185}{2}$	195 ¹ / ₂	—	—	—	182	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
58	14	Kummerer Keresztély	kőmives	$\frac{1183}{3}$	256	—	—	—	183 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	72	—	—	1	—
59	15	Bauer-Krumpholtz Teréz	kőmives	$\frac{1182}{4}$	135	—	—	—	92	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
60	16	Thurn Erzsébet	nagymező	$\frac{1181}{17}$	184 ¹ / ₂	—	170 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	14	—	1	1	—
Átvitel					13357 ¹ / ₂	98	3326	2420 ¹ / ₂	3834	86	2	14	39	15	—	963	—	60	11	2

Bizottságilag meg- állapított becsár	Az ingatlanság megszerzettetett										Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint					
	barátságos egyezség útján						esküdtszéki eljárás útján						követelési ár ellenében	esküdtszéki- leg megállá- pitott áron	forint	I.	II.	III.
	az általános m. municipalis hitelintézettel kötött s z e r z ő d é s																	
	létrejötte előtt				létrejötte után													
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár											
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr							
3173624	539606	—	535606	1781351	—	1536416	—	2444119	62	2009831	—	4081853						
40295	50000	—	43000	—	—	—	—	—	—	—	—	43000	Pordán	12	—	—		
95901	—	—	—	160000	—	135000	—	—	—	—	—	135000	Pordán	—	18	—		
97048	—	—	—	—	—	—	—	130000	—	120000	—	120000	Ghyezy	—	—	23		
80937	80000	—	80000	—	—	—	—	—	—	—	—	80000	Pordán	13	—	—		
53311	53300	—	53300	—	—	—	—	—	—	—	—	53300	Pordán	14	—	—		
22530	—	—	—	—	—	—	—	27900	—	26000	—	26000	Pordán	—	—	24		
27480	27480	—	27480	—	—	—	—	—	—	—	—	27480	Ghyezy	15	—	—		
43875	43875	—	43875	—	—	—	—	—	—	—	—	43875	Pordán	16	—	—		
14770	21100	—	21100	—	—	—	—	—	—	—	—	21100	Pordán	17	—	—		
88360	—	—	—	121350	—	115000	—	—	—	—	—	115000	Pordán	—	19	—		
3738131	815361	—	804361	2062701	—	1786416	—	2602019	62	2155831	—	4746608						

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pince-építmény	kerülak	faépület és fészer	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkorlát, folyó öli	kertalkat	udvarburkolat ☐ öli	jégverem	kút	vizvezeték	légszusz-kandeláber
		Athozatal			13357 ¹ / ₂	98	3326	2420 ¹ / ₂	3834	86	2	14	39	15	—	963	—	60	11	2
61	146	Grünzweig Adolf	nagy-mező	1186 15	486	—	—	—	233	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1
62	177	Mitterer Anzelm	nagy-mező	1187 13	395	—	—	—	189	—	1	2	—	18	—	—	—	—	1	—
63	178	Rémi Antal	két szerezcsen	1189 40	122 ¹ / ₂	—	—	—	69	—	—	2	7 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	1	—
64	179	Strassenreitter örökösök	két szerezcsen	1190 37	282	—	—	30	149	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1
65	180	Zimmermann József és neje	hajós	1212 13	194	—	—	—	121 ¹ / ₂	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—
66	181	Bayer Antal György	hajós	1213 15	181 ¹ / ₂	—	—	—	146	—	—	—	—	—	—	45	1	1	—	—
67	17	Bauer Károlyné	nagy-mező	1112 18	163 ¹ / ₂	—	—	—	71 ¹ / ₂	—	1	2	—	—	—	51	—	—	1	—
68	18	Schwindler örökösök	kőmives	1063 5	104	—	—	—	76	—	—	—	—	—	—	27 ¹ / ₂	—	—	1	—
69	147	Szigethy Pál	nagy-mező	1111 16	351	—	—	—	188	—	—	2	—	—	—	—	—	—	1	—
70	176	Steiger Mária	nagy-mező	1110 1109	150 ¹ / ₂	—	—	—	115	—	—	—	—	—	—	35	—	—	1	—
Átvitel					15787 ¹ / ₂	98	3326	2450 ¹ / ₂	5192	86	4	25	44 ¹ / ₂	33	—	112 ¹ / ₂	1	71	12	3

Bizottságilag meg- állapított becslés	Az ingatlanság megszerzését											Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint					
	barátságos egyezség útján								esküdtszéki eljárás útján					forint		I.	II.	III.	
	az általános m. municipalis hitelintézettel kötött szerződés																		
	létrejötte előtt				létrejötte után				követelési ár ellenében	esküdtszéki- leg megállá- pított áron									
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár												
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr								
3738131	815361		804361	2062701		1786416		2602019	62	2155831		4746608							
65549	67500		67500									67500	Pordán	18					
65794	65794		65794									65794	Ghyezy	19					
12790	14575		14575									14575	Pordán	20					
29778								42570		36000		36000	Ghyezy			25			
20832								37952		28000		28000	Ghyezy			26			
22185								35000		31125		31125	Ghyezy			27			
31077				34000		39000						39000	Pordán		20				
24725				31808	66	31808						31808	Pordán		21				
62450				127840	38	85000						85000	Pordán		22				
33783	33700		33700									33700	Pordán	21					
4107094	996930		985930	2256350	04	1942224		2717541	62	2250956		5179110							

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkotórészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pinceszé-építmény	kertlak	faépület és fészter	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkorlát, folyó öli	kertalkat	udvarburkolat ☐ öli	jégverem	kút	vízvezeték	légszenny-kandelláber
					□ ö l e k b e n															
		Áthozatal			15787 ¹ / ₂	98	3326	2450 ¹ / ₂	5192	86	4	25	46 ¹ / ₂	33	—	1121 ¹ / ₂	1	71	12	3
71	19	Szabó Alojzia	kőműves	$\frac{1062}{6}$	55 ¹ / ₂	—	—	39	9 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	6 ¹ / ₂	—	1	—	—
72	148	Miersch Venczel és érdektársai	kőműves	$\frac{1064}{7}$	144 ¹ / ₂	—	—	—	66	—	2	—	—	—	—	23	—	1	—	—
73	20	Oelmayer Antal	kőműves	$\frac{1061}{8}$	135	—	—	—	48	—	1	1	—	—	11 ¹ / ₂	36	—	1	—	—
74	21	Pisch Mátyás és neje	kőműves	$\frac{1060}{10}$	120	—	—	—	93	—	—	—	—	—	—	27	—	1	—	—
75	149	Terézvárosi kisdédóvó-egylet	kőműves	$\frac{1065}{9}$	143	—	—	—	97	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
76	150	Jaiser Erzsébet	kőműves	$\frac{1066}{11}$	147	—	—	—	71	33	—	1	—	—	—	21	—	1	—	—
77	22	Hutter Zemek Erzsébet	kőműves	$\frac{1059}{12}$	143	—	—	—	104	—	—	2	—	—	—	39	—	1	—	—
78	23	Zitterbarth Károly	kőműves	$\frac{1058}{14}$	131	—	—	—	104	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
79	151	Spandl Mihály	kőműves	$\frac{1067}{13}$	150	—	—	—	101 ¹ / ₂	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—
80	152	Friesen Erzsébet	kőműves	$\frac{1068}{15}$	149	—	—	—	85	—	1	1	—	—	10 ¹ / ₂	6	—	1	—	—
		Átvitel			17105 ¹ / ₂	98	3326	2489 ¹ / ₂	5971	119	8	32	46 ¹ / ₂	55	—	1280	1	81	12	3

Bizottságilag meg- állapított becsár	Az ingatlanság megszerезtetett											Főösszeg forint	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint			
	barátságos egyezség útján						esküdtszéki eljárás útján							I.	II.	III.	
	az általános m. municipalis hitelintézettel kötött szerződés																
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében		esküdtszéki- leg megállá- pított áron						
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr	frt			kr			
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr						
4107094	996930		985930		2256350	04	1942224		2717547	62	2250956		5179110				
14218					24000		20000						20000	Ghyeczy		23	
20226					22000		21250						21250	Pordán		24	
16333	16333		16333										16333	Pordán	22		
17925									37300		21000		21000	Ghyeczy			28
19148									31500		30996		30996	Pordán			29
17470	17470		17470										17470	Ghyeczy	23		
26681	26600		26600										26600	Pordán	24		
23195	23195		23195										23195	Ghyeczy	25		
24456	24000		24000										24000	Ghyeczy	26		
21297					28000		25000						25000	Pordán		25	
4308043	1104528		1093528		2330350	04	2008474		2786341	62	2302952		5404954				

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pince-építmény	kertlak	faépület és fészker	falkerítés, folyó ö!	palánk és lézorkorlát, folyó ö!	kertalkat	udvarburkolat ☐ ö!	jégverem	kút	vízvezeték	légszsz-kandalló
					☐	ö	l	e	k	b	e	n								
		Áthozatal			17105 ¹ / ₂	98	3326	2489 ¹ / ₂	5971	119	8	32	46 ¹ / ₂	55	—	1280	1	81	12	3
81	24	Stenger Mihály	kőműves	$\frac{1057}{16}$	168	—	—	—	128 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	14	—	1	1	—	—
82	25	Zimmer Katalin	kőműves	$\frac{1056}{17}$	99 ¹ / ₂	—	—	—	74	8	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
83	175	Glück Adolf	külső két szerezcsen	$\frac{1081}{44}$	133 ¹ / ₂	—	—	—	96	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—
84	174	Sperling Margit	külső két szerezcsen	$\frac{1080}{45}$	144	—	—	—	116	—	—	—	—	—	14	—	1	—	—	—
85	173	Dögler Julia	külső két szerezcsen	$\frac{1079}{47}$	140	—	—	—	101	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—
86	172	Köszeghy Károly	külső két szerezcsen	$\frac{1078}{48}$	144	—	—	—	93	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—
87	171	Wessele József	külső két szerezcsen	$\frac{1077}{49}$	139	—	—	—	101 ¹ / ₂	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—
88	170	Schwartz Antal és neje	külső két szerezcsen	$\frac{1076}{50}$	142 ¹ / ₂	—	—	—	31	—	—	—	—	9 ¹ / ₂	—	—	1	—	—	—
89	169	Weiss Józsefné	külső két szerezcsen	$\frac{1075}{51}$	138	—	—	43	9	—	—	1	32	—	—	—	1	—	—	—
90	168	Wahlbacher örökösök	külső két szerezcsen	$\frac{1074}{53}$	144 ¹ / ₂	—	—	—	65	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—
		Átvitel			18498 ¹ / ₂	98	3326	2532 ¹ / ₂	6786	127	8	37	78 ¹ / ₂	64 ¹ / ₂	—	1308	1	91	13	3

Bizottságiag meg- állapított becsár	Az ingatlanság megszerzettetett											Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint				
	barátságos egyezés útján						esküdtszéki eljárás útján							forint		I.	II.	III.
	az általános m. municipális hitelintézetrel kötött szerződés																	
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében	esküdtszéki- leg megállá- pitott áron								
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár											
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr							
4308043	1104528		1093528		2330350	04	2008474		2786341	62	2302952		5404954					
25717	25700		25700										25700	Ghyczy	27			
11569	11569		11569										11569	Pordán	28			
21830	21830		21830										21830	Ghyczy	29			
22586	22500		22500										22500	Pordán	30			
21931	21931		21931										21931	Ghyczy	31			
14780	14700		14700										14700	Pordán	32			
23909					35000		34000						34000	Ghyczy		26		
12355									21380		20000		20000	Ghyczy			30	
19683									35000		30820		30820	Ghyczy			31	
14893									25606		22885		22885	Ghyczy			32	
4497296	1222758		1211758		2365350	04	2042474		2868327	62	2376657		5630889					

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pinceszé-építmény	kertlak	faépület és fészer	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkorlát, folyó öli	kertalkat	udvarburkolat ☐ öli	jégyerem	kút	vízvezeték	légszusz.-kandalló
					ö l e k b e n															
		Athozatal			18498 ¹ / ₂	98	3326	2532	6786	127	8	37	78 ¹ / ₂	64 ¹ / ₂	—	1308	1	91	13	3
91	155	Csicsmanczay Pál	gyár	$\frac{1071}{10}$	210	—	—	—	163 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	47	—	1	1	1
92	154	Scholtz Károly	gyár	$\frac{1070}{11}$	168 ¹ / ₂	—	—	—	113	—	—	—	—	—	—	27	—	1	1	—
93	153	Danihel Katalin	gyár	$\frac{1069}{12}$	177	—	—	—	128 ¹ / ₂	15	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—
94	26	Stopitzer József	gyár	$\frac{1055}{14}$	202 ¹ / ₂	—	—	—	155	—	—	—	—	—	—	47	—	1	—	—
95	35	Dobos Ferencz	gyár	$\frac{927}{15}$	426 ¹ / ₂	—	—	—	283 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1
96	40	Weber János	vasuti	$\frac{879}{9}$	153 ¹ / ₂	—	—	59	34	—	—	—	10	—	—	—	—	1	—	—
97	41.b.	Kleiner János örökösei	külső aradi	$\frac{881}{6}$	155	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	25	—	—	—	—
98	34	Stoffer Márton	gyár	$\frac{926}{13}$	161 ¹ / ₂	—	—	67	—	—	—	—	19 ¹ / ₂	—	—	—	—	1	—	—
99	156 158	Haggenmacher Henrik	gyár és külső kőmives	$\frac{925}{1 a}$	764 ¹ / ₂	—	—	—	30	—	—	—	93	—	—	—	—	1	—	—
100	157 és 158 ¹ / ₂	Pozdech József és neje	gyár és külső kőmives	$\frac{925 a}{4}$	732	—	—	—	300 ¹ / ₂	—	—	—	66	—	—	—	—	1	—	—
Átvitel					21649 ¹ / ₂	98	3326	2658 ¹ / ₂	7994	142	8	38	78 ¹ / ₂	253	—	1454	1	100	16	5

Bizottságilag meg- állapított becslés	Az ingatlanság megszerzését										Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint				
	barátságos egyezség útján								esküdtszéki eljárás útján				I.	II.	III.		
	az általános m. municipalis hitelintézettel kötött szerződés																
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében							esküdtszéki- leg megállá- pitott áron	
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr						frt	kr
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	forint					
4497296	1222758	—	1211758	—	2365350	04	2042474	—	2868327	62	2376657	—	5630889				
50446	51000	—	51000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	51000	Ghyezy	33	—	
32575	32000	—	32000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32000	Pordán	34	—	
31702	29933	—	29933	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29933	Pordán	35	—	
41634	—	—	—	—	50000	—	46000	—	—	—	—	—	46000	Ghyezy	—	27	
76035	—	—	—	—	140479	—	115000	—	—	—	—	—	115000	Ghyezy	—	28	
19850	20000	—	20000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20000	Pordán	36	—	
4220	—	—	—	—	—	—	—	—	6522	—	5920	—	5920	Ghyezy	—	—	
34061	—	—	—	—	50000	—	35000	—	—	—	—	—	35000	Pordán	—	29	
76519	64846	—	64846	—	—	—	—	—	—	—	—	—	64846	Ghyezy	37	—	
106931	—	—	—	—	—	—	—	—	186608	—	132540	—	132540	Pordán	—	—	
4971269	1420537	—	1409537	—	2605829	04	2238474	—	3061457	62	2515117	—	6163128				

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei																
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyi- ség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pince-építmény	kertiak	faépület és fészker	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkor- lát, folyó öli	kertalkat	udvarburkolat ☐ öli	jégverem	kút	vívezeték	légszusz-kandáláber	
																					□ ö l e k b e n
		Áthozatal			21649 ¹ / ₂	98	3326	2658 ¹ / ₂	7994	142	8	38	78 ¹ / ₂	253	—	1454	1	100	16	5	
101	36	Markóczy Vincze	külső kőmíves	X. $\frac{926}{1}$	87	—	—	—	9 ¹ / ₂	—	—	—	—	18	—	—	—	—	—	—	—
102	37	Senger Ferencz	külső kőmíves	Y. $\frac{926}{2}$	145	—	—	—	23	—	—	—	—	24	—	—	—	—	1	—	—
103	38	Senger János	vasuti	$\frac{926}{3}$	130 ¹ / ₂	—	—	—	10 ¹ / ₂	—	—	—	—	10 ¹ / ₂	—	—	—	—	1	—	—
104	39	Pucher József	vasuti	$\frac{926}{a. b.}$	611	—	—	—	72	—	—	—	—	72 ¹ / ₂	—	—	—	—	1	—	—
105	41.a	Stadler József	külső aradi	880	152 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—
106	160	Fochs Antal	külső kőmíves	B. 12, 13, 14	840	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
107	159	Bürgermeister Antal	vasuti	A. 11	291	—	—	—	8	—	—	1	—	73 ¹ / ₂	—	—	—	—	1	—	—
108	161	Bürgermeister Antal	vasuti	B. 15	304	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—
109	42	Vogler József	szeg	$\frac{926}{d.}$	370	—	—	47 ¹ / ₂	11 ¹ / ₂	—	2	1	—	76 ¹ / ₂	—	—	—	—	1	1	—
110	43	Schmidt József	szeg	$\frac{926}{c.}$	302 ¹ / ₂	—	—	—	98 ¹ / ₂	—	—	1	—	13 ¹ / ₂	—	—	—	—	1	—	—
Átvitel					24883	98	3326	2706	8227	142	10	42	78 ¹ / ₂	566 ¹ / ₂	—	1454	1	106	17	5	

Bizottsági lag meg- állapított becslés	Az ingatlanság megszerzettetett											Főösszeg forint	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint			
	barátságos egyezség útján								esküdtszéki eljárás útján					I.	II.	III.	
	az általános m. municipalis hitelintézettel kötött szerződés																
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében		esküdtszéki- leg megállá- pitott áron						
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr	frt						kr
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr						
4971269	1420537		1409537		2605829	04	2238474		3061457	62	2515117		6163128				
5609	6300		6300										6300	Pordán	38		
11244	11200		11200										11200	Pordán	39		
7940	8217		8217										8217	Pordán	40		
46208	46000		46000										46000	Ghyczy	41		
3916	3900		3900										3900	Pordán	42		
47967	47900		47900										47900	Pordán	43		
14700	23000		23000										23000	Ghyczy	44		
12293														Ghyczy	45		
31805	31800		31800										31800	Ghyczy	46		
21688									43491		35000		35000	Pordán			35
5174639	1598854		1587854		2605829	04	2238474		3104948	62	2550117		6376445				

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		AZ ingatlanság alkatrészei																
			uteza	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pinceszé-építmény	kertlak	faépület és fészer	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkorlát, folyó öli	kertak	udvarburkolat ☐ öli	jégyerem	kút	vízvezeték	légszusz.-kandelláber	
					□ ö l e k b e n																
		Áthozatal			24883	98	3326	2706	8227	142	10	42	78 ^{1/2}	566 ^{1/2}	—	1454	1	106	17	5	
111	44	Krausz F. és neje	szeg	$\frac{926}{f.}$	272	—	—	84	67	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
112	45	Molinari Lajos	szeg	$\frac{926}{e.}$	327	—	—	—	172	—	—	1	—	23	—	—	—	—	1	1	—
113	162	Oeti János és Antal	külső kőmíves	C. 23	241	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
114	163	Hauer Jozefa és Antonia	külső kőmíves	$\frac{925}{24}$	221 ^{1/2}	—	—	109	—	—	—	1	—	40	—	—	—	—	1	—	—
115	164	Mocsonyi György	külső kőmíves	D. 25	238	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
116	46	Térey Pál	külső kőmíves	$\frac{926}{h.}$	335 ^{1/2}	—	—	—	123	—	—	1	—	32	—	—	—	—	1	—	—
117	47	Schnepp Fülöp	árok	$\frac{926}{g.}$	306 ^{1/2}	—	—	—	227	—	—	1	12	—	—	65	—	—	1	—	—
118	166	Felber János	külső kőmíves	F. 34	284	—	—	—	122	—	—	—	12 ^{1/2}	27	—	—	—	—	1	—	—
119	48	Oeti-féle részvénytársulati gyár	árok	$\frac{11}{882/4}$ $\frac{926}{i. k. l. m.}$	1751	—	—	117	830 ^{1/2}	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	1
120	50	Fürtinger Lipót	külső kőmíves	$\frac{926}{n. o. p. q.}$	1816 ^{1/2}	—	—	—	—	—	—	1	—	140	—	—	—	—	1	—	—
Átvitel					30676	98	3326	3016	9768 ^{1/2}	142	10	47	103	828 ^{1/2}	—	1519	1	115	19	6	—

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			uteza	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pince-építmény	kertlak	faépület és fészer	falkerítés, folyó ö!	palánk és lézorkorlát, folyó ö!	kertak	udvarburkolat ☐ ö!	jégverem	kút	vízvezeték	légszesz-kandelláber
		Áthozatal			30676	98	3326	3016	9768 ¹ / ₂	142	10	47	103	828 ¹ / ₂	1519	1	115	19	6	
121	167	Hirschl H. S.	külső kőműves	G. 35, 36	534	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
122	167b	Arányi Lajosné	külső kőműves	G. 45	236 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
123	167c	Arányi Lajos és neje és Balogh Tihamér	külső kőműves	G. 46	193 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
124	167d	Balogh Tihamér	külső kőműves	47	230 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
125	49	Fürtinger Lajos	rózsa	887 b. 6 887/11	459	—	—	—	27 ¹ / ₂	—	—	2	—	100	—	—	—	2	—	
126	51	Wagner András	rózsa	887, c 887, a 10	464	—	—	72	—	—	1	2	—	24	—	—	—	1	—	
127	52	Zách János és neje	rózsa	887 d, e g.	640 ¹ / ₂	—	—	—	77 ¹ / ₂	—	—	2	—	67 ¹ / ₂	18	—	—	1	—	
128	53	Hős Mihály	rózsa	824 12	242 ¹ / ₂	—	—	—	92	—	—	—	—	32	—	—	—	—	—	
129	55	Bethesda beteg- ápoló intézet	rózsa	822 8 283 8 787 788	1904	—	—	129 ¹ / ₂	—	—	1	—	39	54	1	—	—	2	—	
130	56	Karácsonyi hitve- sek	rózsa	821 6	195	—	—	—	—	—	—	1	—	28 ¹ / ₂	—	—	—	1	—	
Átvitel					35775 ¹ / ₂	98	3326	3217 ¹ / ₂	9965 ¹ / ₂	142	12	54	142	1134 ¹ / ₂	1	1537	1	122	19	6

Bizottságiilag meg- állapított becsár	Az ingatlanság megszerzettetett										Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint						
	barátságos egyezés útján						esküdtárszéki eljárás útján						forint		I.	II.	III.		
	az általános m. municipalis hitelintézettel kötött szerződés																		
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében									esküdtárszéki- leg megállá- pitott áron	
	követelési ár		egyezési ár		követelési ár		egyezési ár		frt	kr								frt	kr
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr								
5688959	1867939	—	1856939	—	3050338	04	2524474	—	3166948	62	2611017	—	6992430						
18694	—	—	—	—	—	—	—	—	53600	—	29480	—	29480	Ghyezy	—	—	37		
8269	—	—	—	11400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Ghyezy	—	31	—		
5812	—	—	—	9300	—	30000	—	—	—	—	—	—	30000	Ghyezy	—	32	—		
8067	—	—	—	11400	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Pordán	—	33	—		
17796	17600	—	17600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17600	Ghyezy	55	—	—		
31250	—	—	—	41586	—	38000	—	—	—	—	—	—	38000	Ghyezy	—	34	—		
40229	—	—	—	55175	34	50000	—	—	—	—	—	—	50000	Ghyezy	—	35	—		
9668	—	—	—	—	—	—	—	15364	50	13864	—	—	13864	Pordán	—	—	38		
86282	86300	—	86300	—	—	—	—	—	—	—	—	—	86300	Ghyezy	56	—	—		
7697	7700	—	7700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7700	Pordán	57	—	—		
5922723	1979539	—	1968539	—	3179199	38	2642474	—	3235913	12	2654361	—	7265374						

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyi- ség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pince-építmény	kertlak	faépület és fészer	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkor- lát, folyó öli	kertalkat	udvarburkolat ☐ öli	jégyerem	kút	vízvezeték	légszűrő-kandalló
					□ ö l e k b e n															
		Áthozatal			35775 ¹ / ₂	98	3326	3217 ¹ / ₂	9965 ¹ / ₂	142	12	54	142	1134 ¹ / ₂	1	1537	1	122	19	6
131	57	Piller Lipót	szegfű	$\frac{789}{1}$	164 ¹ / ₂	—	—	—	93 ¹ / ₂	—	—	1	—	12 ¹ / ₂	—	—	—	1	—	—
132	58	Láposy József	szegfű	$\frac{790}{3}$	156 ¹ / ₂	—	—	—	63	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—
133	59	Sedlmayer Ignác	két sziv	$\frac{791}{20}$	139	—	—	—	42	—	—	1	—	28	—	8	—	1	—	—
134	60	Porrák Erzsébet	két sziv	$\frac{792}{18}$	143	—	—	—	88	—	—	1	—	11	—	—	—	1	—	—
135	61	Braun Mátyás	két sziv	$\frac{720}{19}$	132 ¹ / ₂	—	—	—	46	—	—	2	—	15 ¹ / ₂	—	15	—	1	—	—
136	62	Pest, terézvárosi kisdédóvó-egylet	két sziv	$\frac{721}{21}$	376	—	—	—	84	—	—	—	3 ¹ / ₂	47	—	35	—	1	—	—
137	63	Tichy Manó	két sziv	$\frac{722}{22}$	186	—	—	—	60	—	—	1	—	16 ¹ / ₂	—	22	—	1	—	—
138	64	Zeidler János	két sziv	$\frac{723}{23}$	190	—	—	—	82	—	—	—	2 ¹ / ₂	17 ¹ / ₂	—	36	—	1	—	—
139	65 70	Layer János	két sziv	$\frac{724}{24}$	374 ¹ / ₂	—	—	—	99	—	—	2	—	50	—	20	—	1	—	—
140	66	Burger Jakab	két sziv	$\frac{725}{25}$	376	—	—	—	239	—	—	1	—	19 ¹ / ₂	—	26 ¹ / ₂	—	1	—	—
Átvitel					38013 ¹ / ₂	98	3326	3217 ¹ / ₂	10862	142	12	64	148	1352 ¹ / ₂	1	1699 ¹ / ₂	1	132	19	6

Bizottsági lag meg- állapított becslés	Az ingatlanság megszeroztetett										Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint				
	barátságos egyezés útján								esküdtszéki eljárás útján				I.	II.	III.		
	az általános m. municipalis hitelintézetettel kötött szerződés																
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében							esküdtszéki- leg megállá- pitott áron	
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr						frt	kr
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	forint							
5922723	1979539	—	1968539	—	3179199	38	2642474	—	3235913	12	2654361	—	7265374				
15374	15374	—	15374	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15374	Ghyezy	58	—	
10012	10000	—	10000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10000	Ghyezy	59	—	
11267	11500	—	11500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11500	Ghyezy	60	—	
10809	—	—	—	—	—	—	—	16000	—	—	16000	—	16000	Ghyezy	—	39	
7733	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			elintézés alatt van	
20138	—	—	—	—	—	—	—	28875	—	—	26870	—	26870	Pordán	—	40	
10444	—	—	—	—	—	—	—	15000	—	—	12500	—	12500	Pordán	—	41	
18483	18483	—	18483	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18483	Ghyezy	61	—	
22060	—	—	—	—	29500	—	25000	—	—	—	—	—	25000	Ghyezy	—	36	
29547	29500	—	29500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29500	Ghyezy	62	—	
6078590	2064396	—	2053396	—	3208699	38	2667474	—	3295788	12	2709731	—	7430601				

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			uteza	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pinceszé-építmény	kerüliak	faépület és fészer	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkorlát, folyó öli	kertalkat	udvarburkolat ☐ öli	jégverem	kút	vízvezeték	lécszes-kandalló
			□ ö l e k b e n																	
		Áthozatal			38013 ¹ / ₂	98	3326	3217 ¹ / ₂	10862	142	19	64	148	1352 ¹ / ₂	1	1699 ¹ / ₂	1	132	19	6
141	67	Fürtsch testvérek	két sziv	$\frac{726}{26}$	374 ¹ / ₂	—	—	—	133	—	—	2	—	27 ¹ / ₂	—	28	—	1	—	—
142	68	Wagner András	két sziv	$\frac{727}{27}$	373	—	—	—	128	—	—	2	—	21 ¹ / ₂	1	34	—	1	—	—
143	69	Haas Jakab és Stern Ignác	két sziv	$\frac{728}{23}$ 729	1114	—	—	—	125 ¹ / ₂	—	1	2	—	127	1	—	—	1	—	—
144	71	Reggele János	vámvonal	$\frac{723, a}{3}$	236	—	—	45	65	—	1	2	2 ¹ / ₂	24	—	—	—	1	—	—
145	54	Könyvessy Anna és kiskoru gyermekei	két sziv	$\frac{784}{30}$ 786	726	—	—	—	135	—	4	2	45	30	1	—	—	2	—	—
146	72	Turányi Erzsébet	vámvonal	$\frac{722}{4}$	195	—	—	—	110	—	1	1	—	14	—	—	—	1	—	—
147	73	Jamnitzky Lajos	vámvonal	720	235	—	—	—	—	—	—	1	—	26	—	—	—	1	—	—
148	74	Mannert János	vámvonal	$\frac{719, a}{17}$	247	—	—	—	91	—	—	2	—	14	—	—	—	1	—	—
149	75	Batizfalvy Samu	vámvonal	$\frac{5}{6}$ 7	983	—	—	—	—	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—	—
150	76	Brettschneider Ignác	vámvonal	4	362	—	—	—	118	—	—	1	—	66	—	—	—	1	—	—
Átvitel					42859	98	3326	3262 ¹ / ₂	11767 ¹ / ₂	142	19	79	195 ¹ / ₂	1762 ¹ / ₂	4	1761 ¹ / ₂	1	142	19	6

Bizottságilag meg- állapított becsár	Az ingatlanság megszerezettett												Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint		
	barátságos egyezség útján						esküdtszéki eljárás útján								I.	II.	III.
	az általános m. municipalis hitelintézettel kötött szerződés																
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében		esküdtszéki- leg megállá- pított áron						
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr	frt	kr					
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	forint					
6078590	2064396		2053396		3208699	38	2667474		3295788	12	2709731		7430601				
27575	—		—		—		—		34000		34000		34000	Ghyezy	—	42	
24605	24605		24605		—		—		—		—		24605	Ghyezy	63	—	
46371	—		—		—		—		77737		60368		60368	Pordán	—	43	
30525	—		—		—		—		55502		41420		41420	Ghyezy	—	44	
38314	—		—		—		—		61567	76	60000		60000	Pordán	—	45	
12559	12559		12559		—		—		—		—		12559	Ghyezy	64	—	
6092	6092		6092		—		—		—		—		6092	Pordán	65	—	
11298	11298		11298		—		—		—		—		11298	Ghyezy	66	—	
19894	20000		20000		—		—		—		—		20000	Pordán	67	—	
22365	20865		20865		—		—		—		—		20865	Pordán	68	—	
6318188	2159815		2148815		3208699	38	2667474		3524594	38	2905519		7721808				

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei																
			utca	teleknyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pinceszé-építmény	kertlak	faépület és fészker	falkerítés, folyó öli	palánk és léczkorlát, folyó öli	kertak	udvarburkolat ☐ öli	jégverem	kút	vízvezeték	légszusz-kandakber	
□ ö l e k b e n																					
		Áthozatal			42859	98	3326	3262 ¹ / ₂	1767 ¹ / ₂	142	19	79	195 ¹ / ₂	1762 ¹ / ₂	4	1761 ¹ / ₂	1	142	19	6	
151	77	Lohr Antal és neje	vámvonal	$\frac{1603}{3}$	370	—	—	—	79 ¹ / ₂	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
152	78	Mirsch Venczel	vámvonal	$\frac{190}{2}$	637 ¹ / ₂	—	—	—	27	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
153	79	Weinhardt Róza	vámvonal	$\frac{189}{1}$	634 ¹ / ₂	—	—	—	25 ¹ / ₂	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
154	80	Chewra Cadischa izrael. sz. egylet	vámvonal	189, b 1603	352	—	—	—	7 ¹ / ₂	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
155	81	Neugebauer	külső aradi	8	232 ¹ / ₂	—	—	—	103	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
156	82	Balog Ádám	külső aradi	$\frac{1608}{9}$	312 ¹ / ₂	—	—	—	100	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—
157	83	Chewra Cadischa izrael. sz. egylet	külső aradi	7	232	—	—	—	126	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—
158	84	Dümmerling Antal és neje	külső aradi	$\frac{6}{187, 188}$	227	—	—	—	110	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
159	85	Harti Antal	külső aradi	5	254 ¹ / ₂	—	—	—	26	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
160	86	Nusser Mária	külső aradi	4	300 ¹ / ₂	—	—	—	103 ¹ / ₂	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Átvitel					46412	98	3326	3262 ¹ / ₂	12475 ¹ / ₂	142	20	91	195 ¹ / ₂	2284	4	1773 ¹ / ₂	1	152	19	6	

Bizottsági lag meg- állapított becslés	Az ingatlanság megszerzését											Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint				
	barátságos egyezség útján								esküdtszéki eljárás útján					forint	I.	II.	III.	
	az általános m. municipális hitelintézettel kötött szerződés																	
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében		esküdtszéki- leg megállá- pitott áron							
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr	frt							kr
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr							
6318188	2159815	—	2148815	—	3208699	38	2667474	—	3524594	88	2905519	—	7721808					
9909	—	—	—	—	16000	—	14000	—	—	—	—	—	14000	Pordán	—	37	—	
12737	12737	—	12737	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12737	Ghyczy	69	—	—	
11740	11740	—	11740	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11740	Ghyczy	70	—	—	
5483	5483	—	5483	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5483	Ghyczy	71	—	157 folyó sz. a. vétellel egy szerző- désben	
23680	23600	—	23600	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23600	Pordán	72	—	—	
18685	18900	—	18900	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18900	Ghyczy	73	—	—	
19338	19338	—	19338	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19338	Ghyczy	74	—	154. folyó sz. a. vétellel egy szerző- désben	
26179	26179	—	26179	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26179	Pordán	75	—	—	
7128	7128	—	7128	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7128	Ghyczy	76	—	—	
24061	24000	—	24000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24000	Pordán	77	—	—	
6477128	2308920	—	2297920	—	3224699	38	2681474	—	3524594	88	2905519	—	7884913					

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyi- ség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pinceszé-építmény	kertlak	faépület és fészer	falkerítés, folyó ö!	palánk és léczkor- lát, folyó ö!	kertlak	udvarburkolat ☐ ö!	légyverem	kút	vízvezeték	légszusz.-kandallóber
					□ ö l e k b e n															
		Áthozatal		46412	98 3326	3262 ¹ / ₂	12475 ¹ / ₂	142	20	91	195 ¹ / ₂	2284	4 1773 ¹ / ₂	1 152	19	6				
161	87	Gammel Ferencz és neje	külső aradi	3	298	—	—	—	83 ¹ / ₂	—	—	1	—	31 ¹ / ₂	—	—	—	1	—	—
162	88	Schüller Teréz	külső aradi	2	153	—	—	46 ¹ / ₂	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—
163	89	Greslehner Antal	külső aradi	2, a	143 ¹ / ₂	—	—	—	14	—	1	—	—	—	—	12 ¹ / ₂	—	—	—	—
164	90	Zöchling Ferencz	külső aradi	$\frac{1604}{6}$	229 ¹ / ₂	—	—	—	38	9	—	2	—	—	—	49 ¹ / ₂	—	1	—	—
165	91	Hatos József	külső hajtsár	$\frac{187, 188}{1, a}$	112	—	—	—	14	—	—	2	—	—	—	7	—	1	—	—
166	91b	Landherr Gyula	külső hajtsár	$\frac{187, 188}{1, b}$	110 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	49	—	—	—	—
167	101	Rottenbiller Lipótné	külső hajtsár	$\frac{17}{18}$	1090	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
168	100	Schneider Ferencz	külső hajtsár	16	292	—	—	17 ¹ / ₂	41 ¹ / ₂	—	—	2	—	37 ¹ / ₂	1	—	—	1	—	—
169	99	Kasztner János	külső hajtsár	15	305 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	1	—	—	40	—	—	—	1	—	—
170	98	Frey Frigyes	külső hajtsár	14	371 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	1	—	—	77	—	—	—	1	—	—
Átvitel				49517 ¹ / ₂	98 3326	3326 ¹ / ₂	12666 ¹ / ₂	151	23	100	195 ¹ / ₂	2470	5 1891 ¹ / ₂	1 159	19	6				

Bizottsági lag meg- állapított becsár	Az ingatlanság megszerzettetett												Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint		
	barátságos egyezés útján						esküdtszéki eljárás útján								I.	II.	III.
	az általános m. municipalis hitelintézettel kötött szerződés																
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében		esküdtszéki- leg megállá- pitott áron						
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr	frt	kr					
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	fo: int					
6477128	2308920	—	2297920	—	3224699	38	2681474	—	3524594	88	2905519	—	7884913				
14121	20200	—	20200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20200	Pordán	78	—	
16035	16035	—	16035	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16035	Pordán	79	—	
3750	3750	—	3750	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3750	Ghyezy	80	—	
10795	10300	—	10800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10800	Ghyezy	81	—	
3473	—	—	—	6767	—	4600	—	—	—	—	—	—	4600	Ghyezy	—	38	
2075	2055	—	2055	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2055	Pordán	82	—	
15259	15200	—	15200	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15200	Pordán	83	—	
13077	13077	—	13077	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13077	Ghyezy	84	—	
5702	—	—	—	—	—	—	—	7625	—	7000	—	—	7000	Ghyezy	—	46	
6864	6800	—	6800	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6800	Ghyezy	85	—	
6568279	2396837	—	2385837	—	3231466	38	2686074	—	3532219	88	2912519	—	7984430				

Bizottságilag meg- állapított becsár	Az ingatlanság megszerezettett										Főösszeg	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint			
	barátságos egyezség útján					esküdszéki eljárás útján							I.	II.	III.	
	az általános m. municipális hitelintézettel kötött szerződés															
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében	esküdszéki- leg megállá- pitott áron						
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár									
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	fo. int				
6568279	2396837		2385837	3231466	38	2686074		3532219	88	2912519		7984430				
7035	—		—	—		—		—		—		—	—			kimaradt
14334	14334		14334	—		—		—		—		14334	Ghyezy	86		
14620	14000		14000	—		—		—		—		14000	Ghyezy	87		184. folyó sz. alatti vétellel egy szerző- désben
17862	17700		17700	—		—		—		—		17700	Ghyezy	88		
11874	11500		11500	—		—		—		—		11500	Pordán	89		
15691	—		—	33330		24877		—		—		24877	Ghyezy	—	39	
46529	—		—	78111		76113		—		—		76113	Ghyezy	—	40	
59361	59000		59000	—		—		—		—		59000	Pordán	90		
6242	7000		7000	—		—		—		—		7000	Pordán	91		
14515	—		—	20916		20500		—		—		20500	Pordán	—	41	
6776342	2520371		2509371	3363823	38	2807564		3532219	88	2912519		8229454				

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei																	
			uteza	telekkönyvi szám	telek-mennyi- ség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pinceszé-építmény	kertlak	faépület és fészer	falkerítés, folyó öl	palánk és léczkor- lát, folyó öl	kertalkat	udvarburkolat ☐ öl	jégverem	kút	vízvezeték	légsz. sz. kandalló		
					☐	ö	l	e	k	b	e	n										
		Áthozatal			61409 ¹ / ₂	98	3326		3326 ¹ / ₂	13228 ¹ / ₂	151	26	112	195 ¹ / ₃	3560 ¹ / ₂	7	1891 ¹ / ₂	1	169	19	6	
181	94	Schimmer György és neje	nagy János	10	660	—	—	—	32	—	—	1	—	73	—	—	—	2	—	—		
182	93	Schimmer Alojzia és kiskorú gyermekei	nagy János	9/2	682	—	—	—	47	—	—	1	—	78	—	—	—	1	—	—		
183	92	Rozner Adolf	nagy János	$\frac{189}{8}$	658 ¹ / ₂	—	—	—	18	—	—	1	3	46	—	—	1	1	—	—		
184	106	gróf Andrássy Gyula	névtelen	$\frac{122}{123}$ 126/A	9088	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—		
185	114	Fodor István és neje	külső aradi	$\frac{1634}{m, 120}$ 9, 10	346	—	—	—	47 ¹ / ₂	—	—	2	—	65	—	—	—	1	—	—		
186	113	Fodor István	külső aradi	$\frac{127}{10}$	225	—	—	—	—	—	—	—	—	43 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—		
187	112	Fischer Károly	külső aradi	$\frac{127}{9}$	225	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
188	111	Vághi Vilmos	külső aradi	$\frac{127}{8}$	225	—	—	—	47	—	—	2	—	43	—	—	—	1	—	—		
189	110	Zöllner Henrik	külső aradi	$\frac{127}{7}$	238 ¹ / ₂	—	—	—	6	—	—	2	—	56	—	—	—	1	—	—		
190	109	Stampfi Antal és János	külső aradi	$\frac{127}{6}$	223	—	—	—	19	—	—	1	1	34	—	—	—	1	—	—		
Atvitel					73980 ¹ / ₂	98	3326		3326 ¹ / ₂	13445	151	30	123	195 ¹ / ₃	3999		7	1891 ¹ / ₂	2	177	19	6

Bizottságilag meg- állapított becslés	Az ingatlanság megszerezettett												Főösszeg forint	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint		
	barátságos egyezés útján						esküdtszéki eljárás útján								I.	II.	III.
	az általános m. municipalis hitelintézettel kötött szerződés																
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében		esküdtszéki- leg megállá- pitott áron						
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr	frt	kr					
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr						
6776342	2520371		2509371		3363823	38	2807564		3532219	88	2912519		8229454				
14116					21389		20500						20500	Pordán		42	
15570					22857		21500						21500	Pordán		43	
11974									19310		18750		18750	Pordán			47
104568	101000		101000										101000	Ghyczy	92		1.73. folyó sz. alatti vétellel egy szerző- désben
13199									34000		21000		21000	Pordán			48
3857														Pordán			49
3371	3371		3371										3371	Ghyczy	93		
10862	10062		10062										10062	Pordán	94		
4471	4251		4251										4251	Pordán	95		
7000	6740		6740										6740	Pordán	96		
6965330	2645795		2634795		3408069	38	2849564		3585529	88	2952269		8436628				

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei																
			uteza	telekkönyvi szám	telek-mennyi- ség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pinceszé-építmény	kertházak	faépület és fészter	falkerítés, folyó öli	palánk és lézokor- lát, folyó öli	kertalkat	udvarburkolat ☐ öli	jégverem	kút	vízvezeték	légszusz.-kandallóber	
					☐	ö	l	e	k	b	e	n									
		Áthozatal			73980 ¹ / ₂	98	3326	3326 ¹ / ₂	13445	151	30	123	195 ¹ / ₂	3999	7	1891 ¹ / ₂	2	177	19	6	
191	$\frac{108}{d,e,f}$	Herzfelder Zsigmond	külső aradi	$\frac{127}{d-f}$	693	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
192	202	Schilling Magda és kisk. gyermekei	külső aradi	132	1038	—	—	—	10	—	—	9	—	28	—	—	—	2	—	—	—
193	201	Török Lószef és neje	külső aradi	131	1024	—	—	—	24	—	1	9	—	113	—	—	—	1	—	—	—
194	116	Travnyik Jánosné és kisk. gyermekei	külső aradi	$\frac{9}{10}$	451	—	—	—	26	—	—	1	—	55 ¹ / ₂	—	—	—	1	—	—	—
195	17	Kohlbacher Emilia, Johanna és Mari	külső aradi	$\frac{9-10}{30, a}$	335	—	—	—	136	—	—	1	—	45	—	—	—	1	—	—	—
196	118	Levkovits Mór	külső aradi	$\frac{9-10}{6}$ $\frac{16 \times 0}{10}$	337 ¹ / ₂	—	—	—	66	—	—	2	—	32	—	—	—	1	—	—	—
197	119	Kroskrepf Mihály	külső aradi	$\frac{1609}{29}$ $\frac{8}{8}$	193 ¹ / ₂	—	—	—	70	—	—	2	—	12	—	—	—	1	—	—	—
198	120	Osovszky Jozefa	külső aradi	$\frac{7}{28}$	194	—	—	—	124 ¹ / ₂	—	—	1	—	9 ¹ / ₂	—	—	—	1	—	—	—
199	121	Pörge Gergely	külső aradi	$\frac{7 a}{1610}$ $\frac{27}{27}$	195 ¹ / ₂	—	—	—	64	—	—	—	—	18	—	—	—	1	—	—	—
200	122	Szöry Katalin	külső aradi	6	384	—	—	—	—	—	—	2	—	35 ¹ / ₂	—	—	—	1	—	—	—
		Átvitel			78826	98	3326	3326 ¹ / ₂	13965 ¹ / ₂	151	31	136	195 ¹ / ₂	4347 ¹ / ₂	7	1891 ¹ / ₂	2	187	19	6	

Bizottságilag meg- állapított becslés	Az ingatlanság megszerezettett											Főösszeg forint	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyez- ségeknek osztály szerint			
	barátságos egyezség útján						esküdtszéki eljárás útján							I.	II.	III.	
	az általános m. municipális hitelintézettel kötött szerződés																
	létrejötté előtt			létrejötté után			követelési ár ellenében		esküdtszéki- leg megállá- pitott áron								
	követelési ár		egyezségi ár	követelési ár		egyezségi ár	frt	kr	frt	kr	frt						kr
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr						
6965330	2645795		2634795		3408069	38	2849564		3585529	88	2952269		8436628				
10395	—		—		15860		13860		—		—		13860	Pordán	—	44	—
12116	—		—		—		—		29950		20000		20000	Ghyeczy	—	—	50
13480	—		—		32057	18	26000		—		—		26000	Pordán	—	45	—
10770	—		—		—		—		23773		23773		23773	Pordán	—	—	51
22208	—		—		—		—		40000		30000		30000	Ghyeczy	—	—	52
10910	10378		10378		—		—		—		—		10378	Pordán	97	—	—
9090	9090		9090		—		—		—		—		9090	Pordán	98	—	—
11535	—		—		11671	50	10500		—		—		10500	Pordán	—	46	—
8178	—		—		10766		10250		—		—		10250	Ghyeczy	—	47	—
6491	6491		6491		—		—		—		—		6491	Pordán	99	—	—
7080503	2671754		2660754		3478424	06	2910174		3679252	88	3026042		8596970				

Folyó szám	A műszaki terv száma	A tulajdonos neve	Az ingatlanság fekvése		Az ingatlanság alkatrészei															
			utca	telekkönyvi szám	telek-mennyiség	III. em. építmény	II. emeletes építmény	I. emeletes építmény	földszintes építmény	pince-építmény	kertlak	faépület és fészer	falkerítés, folyó öl	palánk és lézorkorlát, folyó öl	kertlakat	udvarburkolat ☐ öl	jégverem	kút	vízvezeték	légszaz-kandeláber
		Áthozatal			78826	98 3326	3326 ¹ / ₂	13965 ¹ / ₂	151	31	136	195 ¹ / ₂	4347 ¹ / ₂	7	1891 ¹ / ₂	2	187	19	6	
201	123	Török József és neje	külső aradi	25 129 130	381	—	—	—	14 ¹ / ₂	—	—	2	—	30	—	—	—	1	—	
202	124	Rengl Antal	külső aradi	4 1613 129, 130	391 ¹ / ₂	—	—	—	47	—	—	1	—	52 ¹ / ₂	—	—	—	1	—	
203	125	Mokry Mátyás	külső aradi	3 1615 23	398	—	—	—	160	—	—	2	—	19	—	—	—	1	—	
204	126	Haberfeld Ignác	külső aradi	2, 1, 129, 130	930	—	—	—	156	—	2	—	—	97 ¹ / ₂	1	—	—	2	1	
205	203	Feiwel Lipót	arena	131 a	1090	—	—	—	161	10	2	1	—	92	1	—	—	2	1	
206	204	Kaszt Mátyásné	arena	132 a	1036	—	—	—	37	—	—	3	—	96 ¹ / ₂	—	—	—	2	—	
207	108 a,b,c	Pest város közön- sége	külső aradi	127 a, b, c,	812 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		Összesen			83865	98 3326	3326 ¹ / ₂	14541	161	35	145	195 ¹ / ₂	4735	9	1891 ¹ / ₂	2	196	21	6	

Bizottságilag meg- állapított becslés	Az ingatlanság megszerезtetett											Főösszeg forint	Eljáró ügyvéd	Folyó- száma az egyezségeknek osztály szerint			
	barátságos egyezség útján								esküdszéki eljárás útján					I.	II.	III.	
	az általános m. municipális hitelintézetrel kötött szerződés																
	létrejötté előtt				létrejötté után				követelési ár ellenében		esküdszéki- leg megállá- pitott áron						
	követelési ár		egyezségi ár		követelési ár		egyezségi ár		frt	kr	frt						kr
frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr	frt	kr						
7080503	2671754	—	2660754	—	3478424	06	2910174	—	3679252	88	3026042	—	8596970				
7393	—	—	—	—	20000	—	11000	—	—	—	—	—	11000	Pordán	—	48	—
12322	12322	—	12322	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12322	Ghyeczy	100	—	—
22380	22380	—	22380	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22380	Pordán	101	—	—
42280	42000	—	42000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	42000	Pordán	102	—	—
29056	29700	—	29700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	29700	Ghyeczy	103	—	—
18822	—	—	—	—	—	—	—	—	31622	—	22500	—	22500	Ghyeczy	—	—	53
13240	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				kárpótlás nélkül enged- tetett át.
7225996	2778156	—	2767156	—	3498424	06	2921174	—	3710874	88	3048542	—	8736872				

III.

A belső körút.

A délkeleti államvaspálya-társaság indóházától kiinduló, a vácsi- és országúton áthaladó és a mézáros-utcza mentén a Dunára vezető belső körút jövő berendezését illetőleg, már mult évi jelentésünkben volt szerencsénk a fölveket előadni s egyszersmind felsorolni mindazon előintézkedéseket, melyeket a rendezési munkáknak 1872. tavaszán tényleg leendő megindítása céljából szükségeseknek tartottunk.

Az út boulevardirozásához szükségelt anyagszállítások, valamint az egyes munkálatok legnagyobb részének átvétele iránt a szerződések szinte már 1871-ben kötettek meg, s mult évi jelentésünkben szinte felsoroltattak.

Ezek kiegészítéseül szükséges volt még gondoskodnunk a járdák helyreállításáról, a lámpaoszlopok és karokról, a lámpákról, fakosarokról és iszapszedőkről.

A 3—3 öl szélességben megállapított járdák előállítása vagy gránitkoczkákból vagy asphalburkolatból volt tervezve és miután az asphal készítő társasággal folyt tárgyalások és általa végleg tett ajánlat szerint, az asphalburkolat sem drágább a gránitburkolatnál, tekintetbe véve, hogy az asphal mégis simább, szebb és a sétányút természetének inkább megfelelőbb és könnyebben is tisztán tartható, — a járdákra nézve az asphalburkolat fogadtatott el és a szerződés az Anglo-Hungarian-Bituminous Rok-Paving Company Limited című társasággal megkötetett.

E szerződés szerint a járdaburkolat az egész belső körúton körülbelül 8—9000 □ ölnyi területtel 1 hüvelyk vastagságú asphal-comprimével és a kapubejáratok szinte az egész körúton körülbelül 900—1000 □ ölnyi területtel 1½ hüvelyk vastagságú asphal-comprimével fog a 3 építkezési év, t. i. 1872, 1873- és 1874-ben előállítatni. — Azonkívül köteles a társaság ez egész járdaterületet 15 éven át jó karban fentartani és 15 év lefolytával tökéletesen megfelelő és a szerződésben pontosan körülírt jó állapotban átadni. — Ennek ellenében az érintett járdaburkolat □ öleért 30 ft, a kapubejárások □ öleért pedig 40 ft fog a társaságnak fizettetni. — Az ekként kiérdemelt összegeknek azonban csak ¾ része fog készpénzben kiadatni, ¼ része pedig a földhitelintézet zálogleveleiben a társaság javára letéteményeztetvén, csak a fenti 15 év leforgása s minden elvállalt kötelezettségek pontos teljesítése után fog kiszolgáltatni.

A szükségelt lámpaoszlopok formájának megállapítása céljából a fővárosi köz-munkák tanácsa a külföld nagyobb városaiban dívó lámpaoszlopok rajzait és Párisból egy mintaoszlopot is hozatott és beható tárgyalások után az oszlopok magasságát, alakját és formáját meghatározá.

Ily lámpaoszlop a belső körúton 200, azon kívül ugyanannyi talapzat és ugyanannyi lámpakar lesz szükséges. — Ezek, valamint 400 lámpa üveggel együtt, továbbá 200 db iszapszedő és 1000 db fakosár szállítása iránt 1872. évi augusztus 29-re nyilvános ajánlati tárgyalás hirdettetett és annak alapján a legkedvezőbb ajánlatok elfogadása mellett a szerződések az illetőkkel megkötöttek.

A 200 lámpaoszlop, ugyanannyi talapzat és 200 lámpakar szállítására nézve elfogadtatott a Ganz és társa vasöntő és gépgyár című budai részvény-társaság ajánlata, mely egy oszlopot 78 ftért, egy talapzatot 28 ftért és egy lámpakart 22 ftért köteles szállítani.

A 400 lámpa szállítására elfogadtatott Mendl István ajánlata, ki a neki átszolgáltatott mintalámpához képest darabját 45 ftért köteles szállítani.

A 200 darab iszapszedő szállítását darabonként 11 ft 50 krért Held János lakatosmester és 1000 favédkosár szállítását darabonként szintén 11 ft 50 krért a párisi Societé des hautes Fourneaux című társaság nevében annak képviselője Grossmann J. vállalta el.

A lámpaoszlopok és lámpakarokra nézve ekként a szerződés megkötöttvén, épen a külföldről hozatott minták megtekintése után, de másrészt figyelembe véve, hogy a belső körút lesz Pest városának legszebb sétányútja, szükségesnek mutatkozott azok oly kiállításáról gondoskodni, hogy azok külsőleg is megfeleljenek a szépsézetű igényeknek és az egész út nagyszerűségének.

Ennélfogva abban állapodott meg a közmunkák tanácsa, hogy úgy a lámpaoszlopok, valamint a lámpakarok megrezesíttessenek s e célból szerződésre lépett Rosa Lajos Pesten levő vegyészeti termények gyárával, mely e rezesítést és pedig egy lámpaoszlopét darabonként 40 ftért, és egy lámpakarét darabonként 15 ftjával vállalta el. — E szerződés megkötésével, úgy mindennemű anyagok szállítása, valamint mindennemű munkálatok eszközlésére nézve biztosítva látta magát a közmunkák tanácsa s habár e biztosítási intézkedéseknél első sorban a költségek lehető megtakarítása által vezérelteté magát, mégis örömmel constatálja, hogy a csekély jelentőségű fakosarak kivételével minden szállítás hazai vállalkozó és minden munka hazai iparos által eszközöltetik.

Áttérünk most magára az út építésére. A munkálatok a tavali megállapított program szerint 1872. év tavaszán és pedig márczius 4-én a 45. sz. ház előtti kövezet és burkolat felszedésével indítottak meg és 1872. év december 24-én állítottak be.

Daczára azonban a kedvező időjárásnak, mely a munkálatok folytatását december 23-ig engedé kiterjesztetni s daczára annak, hogy az építési idény egyes hónapjaiban naponként 300—350 ember dolgozott és 30—35 kocsi alkalmaztatott, mégis lehetetlen volt az utat a vaspálya indóházától a Deák-térig tökéletesen előállítani, mert egyrészt oly roppant munkatömeeggel, annyi váratlan és ideiglenes, de sok időt rabló intézkedésekkel látta magát szemben az építési felügyelőség, s másrészt a munkálatok természete

is, melynél fogva az egyiknek eszközlése csak a másik befejezése után volt megindítható, annyira megnehezítették és hátráltatták a gyors haladást, hogy a történeknél többet, csak a munka jóságának és szilárdságának kockáztatásával lehetett volna eszközölni.

Annak megítélhetésére, mily sokoldalú és mily nagy tömegű volt az 1872-ben végzett munka, a következő adatokat eléggé érdekeseznek tartjuk a felsorolásra. — És ugyan eszközöltetett:

a) A kövezési munkálatok kapcsában:

kövezetfelszedés	10,541 o. o. □ ⁰
földhordás és ásás	2,671 o. o. köből
ideiglenes kövezés	830 o. o. □ ⁰
lővonatú pálya kövezése	2,409 o. o. □ ⁰
burkolat kiöntése (portland cement)	2,952 o. o. □ ⁰
alapépítése a mellékútnak	4,054 o. o. □ ⁰
kövezés (burkolat)	4,334 3. o. □ ⁰
kavicsolás	2,409 4. o. □ ⁰
$\frac{8}{12}$ " szegélykő-fektetés	6,558 folyó láb
$\frac{9}{12}$ " szegélykő-fektetés a járdáknál	6,924 folyó láb
el- és odaszállítása a gránit-kockaköveknek	240,967 darab
földtöltés	491 o. o. köből

b) Kőműves munkákkal kapcsolatban:

földkiásás és pázolás	1,084 5. 7. köből
földelhordás	815 3. 9. köből
régi falazat lebontása	36 1. o. köből
uj egyenes falazat téglából	57 5. 10. köből
uj téglaboltozat	119 5. 6. köből
uj téglaboltozat éktéglából	16 3. 5. köből
vakolat portland cementtel	569 3. 9. □
kőnemű csövek fektetése	2334 folyó láb
lámpaoszlop talap lerakása	68 darab
iszapveder befalazása	64 darab
földtöltés és döngölés	1,001 5. 7. köből
csatornaakna-fedél lerakása	34 darab
betöltés dunakavicscsal	163 3. 7. köből
a középút betonirozása	200 4. 8. köből

c) Asphalt-munkálatok:

járdaburkolat	4039 o. o. □
kapubejáratok és házak előtt	228 o. o. □
vastagabb beton	29 4. 3. □

d) Faültetésekkel kapcsolatban:

földkiásás	294 4. 11. köből
porhányosítás (Rigolirung)	76 2. o. köből

terményföld töltés	334 4. 11. köből
faültetés	382 darab
e) Vizvezetési munkálatok:	
régi főcsövezet eltávolítása	1,448 folyó öl
új főcsövezet fektetése	1,412 folyó öl
házakba vezető csövezet eltávolítása	66 o. o. folyó öl
házakba vezető új csövezet fektetése	270 o. o. folyó öl
házfedél-csővezet elkészítése összesen	64 darab
fő vízvezeték rovarok (Hauptshähne)	} összesen 62 darab
fecskendő rovarok (Spritzshähne)	
rovarok a város részére	
egy pissoir felállítása	
a vízvezeték elkészítésénél földmunka	1,078 köből
f) Légszuszvillágítási munkálatok:	
régi főcsövezet eltávolítása	1,448 o. o. folyó öl
új főcsövezet fektetése	1,360 o. o. " "
házi vezeték csövezet eltávolítása	172 o. o. " "
házi vezeték új csövezet fektetése	430 o. o. " "
régi lámpaoszlop-vezetések eltávolítása	126 o. o. " "
új lámpaoszlop-vezetések	447 o. o. " "
új lámpaoszlop öntetett	80 darab
új lámpa készült	80 darab
g) Lóvonatu vaspálya-munkálatok:	
régi pálya felszedetett	1,462 folyó öl
új pálya véglegesen fektetett	1,276 " "
ideiglenes főpálya fektetett	676 " "
ideiglenes összekötő pálya	145 " "
h) Különbéféle anyagok szállítottak, és ugyan: gránit-könműek:	
gránit $\frac{9}{12}$ szegélykövek	9,415 folyó láb
gránit $\frac{8}{12}$ szegélykövek	7,956 folyó láb
kettős kövek	9,400 darab
kezdő kövek (Spitzsteine)	18,800 "
$\frac{7}{7}$ kockakövek	30,000 "
Trachyt-könműek:	
$\frac{7}{7}$ kockakő	294,449 darab
$\frac{7}{10}$ dupla kö	64,104 "
kezdőkő	26,112 "
tört kavics	388 1. 6. köből
dunakavics	530 4. 10. köből
könmű csövek (a kömíves kimutatása szerint) összesen	2,334 folyó láb
fák körüli öntött vasrostély, kovácsolt vasrárával együtt	316 darab
fák körüli védkasok, kovácsolt vasból	400 "

eziideig felállítva	316 darab
iszapveder vaspléhből	80 „
iszapgyűjtő (Schlammkasten) vasból	39 „
iszapgyűjtő, könemű	39 „

Ezen munkálatok eszközlése, anyagok és műtárgyak szállításáért eddig kiadatott összesen 382,594 ft 75¹/₂ kr., mely összegből esik:

kömíves-munkákra	61,283 ft 13 kr.
kövezési munkákra	45,574 „ 48 „
asphalt-munkákra	65,493 „ 64 „
trachytkő szállításért	67,888 „ 04 „
törtkavics szállításért	15,296 „ 90 „
földhengerezésért	1,087 „ 80 „
faültetésekre	13,472 „ 61 „
légszeszcsövek át- és elhelyezésére	12,998 „ 31 „
vizvezeteki munkálatokra	8,998 „ 83 ¹ / ₂ kr.
napdíjakra	3,641 „ — kr.
napszámokra	2,190 „ 54 „
különféle kisebb kiadásokra	5,870 „ 76 „
öntött vastárgyakra	13,617 „ 64 „
duna-kavicsra	10,589 „ 63 „
könemű csövekre	4,015 „ 17 „
gránit-kövekre	43,244 „ 50 „
fa-védkosarakra	4,370 „ — „
iszapvedrekre	874 „ — „
kőfaragó-munkákra	2,087 „ 77 „

összesen tehát: 382,594 ft 75¹/₂ kr.

Az indóház és Deák-tér közötti legnagyobb útszakasz e munkálatok által csaknem befejeztetett s miután a munka az első kedvező tavaszi napokkal ismét fel fog vétetni, biztos kilátás van arra, hogy ezen útszakasz 1873. május 1-én, mely időre a bécsi világkiállítást látogató idegenek áramlata, legalább részben, fővárosunkat is érintendi, tökéletesen elkészülve fog a forgalomnak átadhatni.

Nehogy azonban a forgalom és közlekedés a munka beszüntetésének ideje, azaz a téli hónapokon át, megnehezíttessék, a fővárosi közmunkák tanácsa a munkának deczember 23-án történt beszüntetése után azonnal intézkedett, hogy az anyagok az útról elrakassanak és hogy maga az út tisztán tartassék, mely czélből elfogadtatott Hirsch vállalkozó ajánlata, ki az út tisztántartását az építési felügyelőség ellenőrzése mellett naponként 30 frtért el is vállalta.

A belső körútnak első és legnagyobb szakasza a fentiek szerint május hó 1-én elkészülvén, a munka azonnal meg fog indíttatni a 2-ik szakaszon és miután a még hátralevő két szakasz sokkal kisebb, nincs semmi kétség, hogy az egész út le a Dunáig, az eredeti munkaprogramm szerint legfeljebb 1874. őszéig véglegesen be leend fejezve.

IV.

A nagy körút.

A lefolyt év tapasztalatai egyrészt fényesen tanúsítják azon elvek és nézetek helyességét, melyekből a fővárosi közmunkák tanácsa a nagy körút vonalának megállapításánál kiindult, másrészt a fővárosi közönség legtágabb köreiből is méltán ébresztették az érdekeltséget, annyira, hogy habár a tanács a törvény értelmében csakis az út vonalának épentartására szorítkozhatott és korlátolt anyagi viszonyainál fogva az építési kedv és hajlam emelésére csak igen keveset tehetett, mégis mindinkább szaporodtak annak mentében a telkek adásvevései, szaporodtak az egyes építési engedélyek iránti kérvények, de különösen szaporodott azok száma, kik a körút fontosságát az egész város forgalmára nézve belátván, sietnek maguknak annak mentében telkeket és építési helyeket biztosítani.

A körút nem fog ugyan oly gyorsan emelkedni, mint a sugárút, mert már annak vonala is sokkal nagyobb és hosszabb és beépítése sokkal több tőkét és pénzerőt fog igénybe venni, s továbbá, mert az ország pénzügyeinek s különösen az 1870. X. törvényczikk alapján felvett kölcsön állapota minden tetteleges előmozdítást kizárnak, de mégis kétségtelen, hogy az aránylag rövid idő alatt lesz kiépítve, mert az egyes polgárok egyéni érdeke és a törvényileg biztosított adómentesség előnye leghatalmasabb rugói lesznek a beépítésnek.

A közmunkák tanácsa szem előtt tartva az 1871. XLII. törvényczikk szellemét és rendeletét, első sorban csak arra irányozhatá figyelmét, hogy a körút vonala épen tartassék, hogy azon újabb építkezések ne történjenek s hogy ezáltal az útnak vagy annak egyes szakaszainak kinyitása lehetetlenné ne tétessék vagy szerfelett meg ne drágíttassék.

E czélból összesen 158 ingatlanságnak kell kisajátíttatnia, melyek azonban ismét 3 osztályba sorozhatók, és ugyan: 1) olyanok, melyek egészen beesnek az út vonalába; 2) olyanok, melyeknél az út vonalán kívül fenmaradó rész egy önálló ház építésére nem elegendő, mely részek azután ismét értékesíthetők lesznek; és 3) olyanok, melyeknél a körút vonalán kívül fenmaradó rész egy önálló ház építésére tökéletesen elegendő, s melyek ennél fogva csak részben sajátítandók ki. — Ez ingatlanságok összesen 39,446 □ öl területtel birnak, melyből azonban a 2-ik pont szerintiék folytán 4340 □ öl ismét el lesz értékesíthető.

E telkeknek fekvését a törvény által megállapított egyes útszakaszokhoz képest, a következő kimutatás tünteti ki legjobban.

A pesti nagy körút vonalába esnek:

Az útszakasz		T e l k e k				Az összes terület tesz			Ebből értékesíthető			Jegyzet
Sz.	Megnevezése	melyek egészen az útvonalba esnek	melyek főnmaradó részein önálló ház nem építhető	melyek főnmaradó részein egy önálló ház építhető	Összesen	0	,	''	0	,	''	
I.	Dunától a váczi-útig	—	—	4	4	3402	0	3	—	—	—	
II.	Váci-úttól Sszögtérig	1	6	12	19	6648	0	3	598	0	10	
III.	Sszögtértől a kerepesi-útig	1	13	33	47	9718	4	10	1163	0	5	
IV.	Kerepesi-úttól üllői-útig	10	21	23	54	13112	4	4	1497	4	5	
V.	Üllői-úttól a Dunáig	—	6	19	25	4328	2	11	306	0	5	
VI.	Három bárány-utca	—	9	—	9	2236	0	1	775	0	1	
Mindössze		12	55	91	158	39446	0	8	4340	0	2	

E 158 ingatlanság megszerzésére a fővárosi közmunkák tanácsának kölcsönképen rendelkezésére adatott az 1871. XLII. törvénycikkkel 900,000 ft, és az 1872. évi VII. törvénycikkkel 500,000 ft, összesen tehát 1.400,000 ft o. é.

Ez összeg rovására megvétetett eddig 27 ingatlanság, melyeknek útszakaszonkénti fekvését és területtartalmát a következő kimutatás tünteti elő:

Az útszakasz		T e l k e k				Az összes terület tesz			Ebből értékesíthető			Jegyzet
Sz.	Megnevezése	melyek egészen az útvonalba esnek	melyek főnmaradó részein önálló ház nem építhető	melyek főnmaradó részein egy önálló ház építhető	Összesen	0	,	''	0	,	''	
I.	Dunától a váczi-útig	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
II.	Váci-úttól a Sszögtérig	1	2	1	4	1921	5	0	21	2	8	
III.	Sszögtértől a kerepesi-útig	1	8	1	10	3060	5	1	513	1	11	
IV.	Kerepesi-úttól az üllői-útig	4	6	—	10	5747	0	2	465	4	3	
V.	Kerepesi-úttól a Dunáig	—	2	1	3	578	5	6	103	1	6	
VI.	Három bárány-utca	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Mindössze		6	18	3	27	11308	3	9	1103	4	4	

Miután azonban újabb igen számosan jelentkeztek, kik részint a körút mentében építeni óhajtanak, részint pedig a körút vonalába eső telkek feletti szabad rendelkezési joguk gyakorlatában korlátoztatván, azok megváltását sürgetik, s miután ekként az előbbieknél a telkükhöz való hozzáférhetés, de egyáltalában a körút minél hamarábbi beépítése céljából, az utóbbiaknál — mert a beváltást, legalább a becsárak alapján méltányosan elhalasztani nem igen lehet, — a beváltást folytatni kell, s így a fenti alap alkalmasint az 1873-ik év első hónapjaiban tökéletesen ki fog meríttetni: újabb

folyamadunk a m. törvényhozáshoz legalább 500,000 ftnyi újabb kölcsön engedélyezéseért.

Ismerjük ugyan az ország pénzvizonyainak nem épen legkedvezőbb állapotát s tudjuk, hogy a m. törvényhozás, daczára a főváros iránt mindenkor tanúsított nagylelkű érzelmeinek, csak félve nyulhat mindazon kérdések megoldásához, melyek újabb pénz-áldozatokat igényelnek, de tiszteletteljes kérelmünk támogatására felhoztuk, hogy ez 500,000 forint engedélyezése nélkül a körútra már eddig hozott áldozatok egészen elenyészének, Pest város legnagyobb fontosságú, mindenki által üdvösnek és szükségesnek ismert forgalmi- és közlekedési főere elejtenék s később vagy egyáltalán nem vagy csak aránytalanul fokozottabb áldozatokkal volna előállítható; felhoztuk továbbá, hogy a szóban álló összeget csak kölcsönképen kérjük engedélyeztetni, melynek visszafizetését ép oly elodázhatlan kötelességünknek ismerendjük, mint a sugárútra kölcsönkép adott 4.800,000 ft visszafizetését, melyre nézve legyen szabad azt felemlítenünk, hogy 810,000 ftot az állam pénztárába már vissza is térítettünk.

Ez 500,000 ft engedélyezésével a körút biztosítva leend, mert miként eddig, ugy ezentúl is első sorban csak azon ingatlanságokat veendjük meg, melyek egészen az útba esnek, ezek vételárainak fedezésére pedig a fenti összeg teljesen elegendő fog lenni.

A körúton való mozgalmat illetőleg megjegyezzük, hogy habár magának ez útnak eszméje alig másfél éves, habár csak alig egy éve, hogy az első ingatlanságot szereztük meg, mégis már 3 kétemeletes és 5 háromemeletes házra adtuk ki az építési engedélyt, melyek folytán 5 ház tényleg fel is épült, 3 pedig építés alatt van, továbbá, hogy a jövő 1873. évre ismét 10—15 ház építésére van kilátás.

Ez építési kedv a város más vidékein szerzett tapasztalatok szerint kétségtelenül emelkedni és folyton fokozódni fog s így lassanként az egyes útszakaszok is ki fognak nyitathatni.

Ez útszakaszokat illetőleg megjegyezzük, hogy legtöbb aggodalmunk volt a II. útszakaszra nézve, mely a váczi-úttól a sugárúti nyolczszögtérig terjed, mert itt szemben állottunk az osztrák államvaspálya-társaság indóházával, mely részben bele esett volna a körút vonalába. — Miután azonban, miként már fennebb érintettük, a vaspálya-társaság, minden — indóházát érdeklő és függőben levő kérdések elintézésére nézve igen kedvező ajánlatokat tett, melyek valószínű elfogadása esetében a körút vonala és iránya némüleg módosíthatni fog, ez aggodalmunk nemcsak megszűnt, hanem alapos kilátásunk van arra is, hogy a vasut-társaság által még ez idén megindítandó nagyszerű átalakítások és építések folytán, éppen ez útszakasz lesz legelőbb és pedig igen díszesen kiépítve, és éppen ez útszakasz fog leghamarább kinyitathatni, mi annál értékesebb, mert ezáltal Pest városának legszebb 3 nagy útja: a sugárút, nagy körút és belső körút egyenes, szép, sőt bátran mondhatjuk, nagyszerű és a főváros méltó díszére szolgáló összeköttetést fog nyerni.

Megemlítendőnek tartjuk még, hogy ott, hol szükséges volt, az épített új házak előtt és pedig a III. útszakaszban, a Miksa-utczában egy 75⁰ hosszú, 2' üregbeni szélességű ideiglenes csatornát építettünk és a IV. útszakaszban, a bodzafa-, József- és nagy-stáció-

utczák közti részben, az ott nagyon mély területnek a Duna szempontja felett 24 lábra való feltöltése iránt intézkedtünk.

Végre megjegyezzük még, hogy a körút vonala által érintett telkeken alapuló közhitel megóvása céljából intézkedtünk, hogy az egész körút pontos terve, minden egyes tulajdonos nevének kitüntetésével elkészítettessék.

E terv a műszaki osztálynál már munka alatt van, s a midőn elkészül, folyamodni fogunk a törvényszékhez, miszerint minden egyes ingatlanságra nézve telekkönyvileg tüntettessék ki, amennyiben a vonalba esik, a kisajátítási jog, amennyiben pedig csak érintetik, azon körülmény, hogy a körútra annak idejében homlokzattal bírand.

Szükségesnek tartjuk azt, mert csak így fog a jelenlegi tulajdonos a körút létesítése folytán reá háramlandó előnyök és kötelezettségek teljes tudatával birni, de különösen csak így fog a jóhiszemű vevő azon jogi viszonyokra kellőleg és illetékes helyen figyelmeztethetni, melyek a venni szándékolt telekre nézve fennállanak.

V.

Megállapított egyes szabályozások.

Habár a főváros általános szabályozásának és beosztásának nagy munkájával, miként ezt a jelentés I. fejezetében kifejtteni szerencsénk volt, folytonosan foglalkoztunk, sőt Pest területére nézve e munkálat már befejezettnek is tekintendő, mégis időközben fordultak elő egyes kérdések, melyek elintézését az érintett nagy mű befejezésétől — különösen Budán, hol ez csak most fog tárgyalás alá vétethetni — a magánfelek jogainak és érdekeinek csorbitása nélkül függővé tenni egyáltalán nem lehetett. — Ily különös szabályozások vagy rendezések sorából a következőket tartjuk kiemelendőknek:

A) Budán.

1. A lánczhid melletti két térnek rendezése már a mult évben lett elhatározva; a munkálatok azonban meg nem indíthatattak, mert a Dunaszabályozás, illetőleg part-építés e helyen befejezve nem volt. — Miután azonban e munkálatok 1873 tavaszáig egészen be lesznek fejezve, s miután egyrészt a közmunka és közlekedési magy. kir. minister ur az ezen terek rendezésével járó költségek egy részének viselését, másrészt pedig a m. k. pénzügy-minister ur, mint az állam tulajdonába átment lánczhid jogudója a reá eső költségek fedezetet kegyesen megígérték: a közmunkák tanácsa a részletes terveket azonnal elkészíteté s még a téli hónapokban fog intézkedni, hogy a rendezés művelete mihamarább foganatba vétessék.

Ez elfogadott terv szerint a főútczáról a Klusemann- és lánczhid-ház mellett lépcsők fognak e terekre vezetni, melyeken keresztül egy kellő szélességű út fogja az összeköttetést a Duna partjával előállítani.

A terek nagy része azonban csinos rácsozat által elzáratván, virágágyakkal, pázsittal és szökőkútakkal lesz díszítendő.

Az elzárást szükségesnek tartá a tanács, mert e tereket a nagyszerű lánczhid mintegy előcsarnokának tekintvén, ennek tisztaságát és a szemnek kellemes szépségét csak elzárás mellett vélte kellőleg fentarthatónak, annyival is inkább, mert e terek sokkal kisebbek, mintsem hogy a nagy közönség tartózkodási helyül szolgálhassanak. — Intézkedett továbbá a tanács, hogy a főútczai járdába beálló és a közlekedést gátló két nagy candelaber talapzata a gránit-korlát vonalába visszahelyeztessék.

2. Az alagút és lánczhid közti tér rendezésére nézve véleménykülönbség fejlődvén ki a város és tanács között, a kérdés a törvény értelmében a belügyminister ur által döntetett el akként, hogy a 8 öl széles kocsúttal párhuzamosan jobbra és balra ugyanazon emelkedéssel egy 1° 3' széles járda fog előállítatni. — E járda mellett a házak mentében egy másik 2° 3' széles gyalogút fog létesíttetni, mely a fentebbi járdától csinos rácsozat által elválasztatik s néhány az Albrecht-út magasságára vezető lépcsőben végződik. — E rendezés különösen szépészeti szempontból mondható helyesnek, mert ennél fogva a házak jobbra és balra vízszintesen lesznek építhetők és a házak homlokzatának az emelkedéssel való, mindig kellemetlen és izléstelen kiegyenlítése elkerültetik. Egyuttal intézkedett a tanács Buda város közreműködésével, hogy a takarékpénztári épület előtti kioszk eltávolíttassék.

3. Az Albrecht-út szélesbitése az Andorffy-felé kert hosszában még a tél folyamában fog eszközöltetni, mely célra a szükséges terület már be is váltatott. — A kiszélesítés folytatása az egyes telkek beépítése alkalmával esetről esetre fog eszközöltetni.

4. Az Albrecht-útról a várba vezető ugynevezett Lónyay-féle lépcsőnek alsó része már tökéletesen elkészült. — A felső rész kiépítésére nézve, miután az a nagy lejtőnél fogva egyenes irányban fel nem vitethetik, hosszabb tárgyalásoknak volt helye. — Végre abban történt a megállapodás, — hogy a meredek lejtő kikerülése végett a lépcső folytatása az Andorffy-féle kert felső részén kanyarulattal vitessék ki az útra. Az ehhez szükséges telekrészlet szinte már beváltatott és a munka már folyamatban is van. E rendezéssel kapcsolatos a Ferencz József-kapú előtti lépcsőzet rendezése, mely akként fog eszközöltetni, hogy egy külön lépcsőszakasz fog az elipszre és egy külön lépcsőzet fog a Pestre vezető úthoz vinni. — Mindezen lépcsőzetek helyreállítási költségei a fővárosi pénzalap és a város által viseltetnek, akként, hogy a lépcsőfokok és általában a köfaragó-munkákat a város fizeti, ellenben a többi költségek a pénzalap által fedeztetnek.

5. Az Albrecht-útnak a halászáros felé leendő folytatása céljából Buda város hatósága a Culmann-féle telekrészletet 9000 frt költséggel megszerezvén, az épülő félben levő vasut-igazgatósági palota befejeztével ez út is ki fog nyitítani és a közforgalomnak átadatni.

6. A vizi-városi főútcza szélesítése, a fazekas-tér kiépítése és a bomba-tér nagyobbitása. — A vizi-városi főútcza szélesítése a Mátyás-tér és Stéden-féle ház között régóta

táplált s annál jogosabb óhaja a közönségnek, mert a 31, 32, 33, 34, 35. és 36. számú házak annyira beállanak az utcába, hogy itt a naponként szaporodó kocsiközlekedésnél fogva a gyalogforgalom csaknem életveszélylyel jár. — E házak kisajátítása és az utcának bővítése ennél fogva okvetlenül szükséges. — Miután azonban az e házak mögött elterülő fazekas-tér beépítése és ellenkezőleg a bomba-térnek kibővítése épen szépiészeti és rendezési szempontból szinte kívánatos, a közmunkák tanácsa e három kérdést a kivitel könnyebbíthetése céljából akként vélte összekapcsolandónak, hogy a fenti házaknak körülbelül 100,000 frtra előirányzott kisajátítási árának egyik felét a fővárosi pénzalap, másik felét pedig a városi közönség fizetné a fazekas-tér eltávolításától beveendő vételárból, melynek fenmaradó része azután a bomba-tér nagyobbítására és rendezésére volna fordítandó. — A városi hatóság e javaslatot tárgyalás alá vette ugyan, miután azonban végmegállapodásáról mindeddig nem értesített, az ügy még függőben van.

7. Az ördögárok beboltoztatása.

A budai ördögárok a külvidéken vevén kezdetét, a Krisztinavároson és Tabánon keresztül haladva, a rácz-fürdőtől egyenes irányban a Dunához vezet. — Ezen helyzeténél fogva hivatva van egyrészt az egész északi külvidék esővizét levezetni, másrészt a nevezett városrészek főcsatornájaul szolgálni. — Ezek után természetes, hogy az ördögárok néha roppant mennyiségű vizet vezet le, néha pedig csaknem kiszárad s csakis a nevezett külvárosok pöczefolyadékait tartalmazza, minek azon szomorú következménye van, hogy különösen meleg nyári időben oly bűzös kigőzölgés támad, mely a szomszédságbani lakást az egészségre nagyon veszélyessé teszi. — Budaváros hatósága a bajon segítő, elhatározta annak beboltoztatását és az erre vonatkozó terveket bemutatván, a költségek fedezetét a fővárosi pénzalapból kérte. — A közmunkák tanácsa tökéletesen osztá a város nézetét e beboltoztatás szükségét illetőleg s habár azon indokokat, melyek alapján a városi hatóság a költségek viselését országos érdekek szempontjából a fővárosi pénzalap által vélte viselendőnek, el nem fogadhatá, mégis annyira át volt hatva azon közlekedési, szépiészeti, tisztasági és különösen közegészségi tekintetek és igényektől, melyek e beboltoztatást sürgősen követelik, hogy hivatásának megfelelőleg vélt eljárni, midőn e beboltoztatás költségeit fele részben, azonkívül a ráczfürdő és Duna közti rész beboltoztatásának költségét 100,000 fttal elvállalá s így az egész munkálat költségének fedezéséhez 376,000 fttal való hozzájárulását határozá el. — Budaváros hatósága által utóbb a munkálatok elvállalására pályázat hirdettetvén, Buzzi Bódog és Kéler Napoleon pesti építészek ajánlata fogadtatott el, kik az egység-árakból 50/0-et engedtek. — Miután a vállalkozók által az anyagok szállítása is már megindított, a munka 1873. évben tényleg foganatba fog vétetni s így Budaváros hatóságának egy régi óhaja teljesülésbe menend.

8. Főpöczecsatorna. — Budaváros hatósága helyesen fogván fel a városi közönségnek különösen egészségügyi érdekeit, 1872. év vége felé betérjeszté a közmunkák tanácsa által már előbb megállapított vezérelvek nyomán készített főpöczecsatornai tervezetet és költségvetéseket. — A fővárosi mérnöki hivatal által nagy szorgalommal és szakértelemmel kidolgozott tervezet a tanács műszaki osztálya és

bizottságánál beható tárgyalás alá vétetett. E tárgyalások kiterjedtek a kiömlési rendszerre, a csatorna-szelvények alakjára, méreteire, lejtőjére, a mellékcsatornákra, vizkiömlőkre, ezek nagyságára és az ezeknél alkalmazott rendszerre. — Miután azonban a műszaki osztály már utasítást nyert, Pest város csatornázására nézve is munkálatát mihamarább bemutatni, mely nemsokára beterjesztetvén, az ott leghelyesebben alkalmazandó rendszer megállapítása céljából kiváló szakférfiak fognak meghallgattatni és minden esetre kívánatosnak látszik, hogy a nagyszerű, milliókat igénylő budai csatornázás rendszeréhez az amúgy is meghivandó szakférfiak szinte hozzászólhassanak, a közmunkák tanácsa az időközben törvény által is egyesített főváros egész csatornázási ügyét egyszerre tartotta tárgyalandónak, oly megjegyzéssel, hogy a szakférfiaknak a rendszer iránti meghallgatása még az 1873. év folytán eszközöltessék.

9. A tűzifa-raktáraknak a városból eltávolítása. — Budaváros hatósága még 1870-ben határozá el, miszerint a Krisztinavárosban, vizivárosban és országúton a naponként sűrűbben lakott vidékeken létező tűzifaraktárak eltávolíttassanak. — Az illető tulajdonosok e határozat ellen felfolyamodással éltek a magy. kir. belügyministeriumhoz, mely ismét a tanács véleményét kívánta ez ügyben megismerni. — A közmunkák tanácsa, az időközben Budavárosa részéről adott újabb felvilágosítások alapján azon nézetben volt, hogy a városi hatóság határozata különösen biztonsági, de szépészeti és tisztasági szempontokból is üdvösnek mondható s így annak helybenhagyását is pártolta, azon megjegyzéssel, hogy a tűzifa naponkénti szükségletet képezvén, a városi hatóság más alkalmas helyek kijelöléséről gondoskodjék, nehogy a városi lakosokra, a helyek nagy távolságánál fogva, újabb költségek és kényelmetlenségek háromoljanak.

10. Tabáni Heinrich-féle ház kisajátítása. — Tekintetbe vevé a tabáni főútnak a rudas-fürdő általi megszükitését, a forgalom és közlekedés szétoztása és ekként leendő könnyítése céljából elhatározá a városi hatóság, hogy a rudas-fürdő megett egy új utca nyitassék 8 ölnyi szélességben, mely a fő-utczát a Dunaparttal kösse össze. — A magy. kir. közlekedési minister ur által e kérdés véleményadás végett e tanácshoz küldetvén, ez oda nyilatkozott, miszerint a szóban forgó utca nyitása a fenti indokoknál fogva szükséges, s hogy ennek folytán a Heinrich-féle ház kisajátítása el volna rendelendő, mely véleményt a minister ur is helyeselvén, a szükséges intézkedések a városi hatóság által meg is tétettek s így ez utcanyitás valószínűleg még ez év folyamán fog létesíttetni.

11. Buda vár jellegének megszüntetése. — Mult évi jelentésünkben volt szerencsénk felemlíteni, hogy a tanács Buda városával együtt, Buda vár jellegének megszüntetése végett ő Felsőge elébe folyamodással járult.

Ez ügyben közöltetett a tanácscsal a cs. kir. közös hadügyminister urnak átíratva, mely szerint a kérelem egész mértékben teljesítése függővé tétetett egy, a hadászat mai igényeinek megfelelő tágabb erődítési szerkezetről, mely Budapest, mint hadászatilag nagy fontosságú pontra nézve okvetlenül szükségesnek mutatkozik. — Másrészt azonban a hadügyminister ur kilátásba helyezé, hogy egyes meghatározott pontokon hajlandó a szükséges könnyítéseket megadni.

A közmunkák tanácsa azonban ily egyes pontokat, hol a szépités és szabályozás igényei a várerődítésből folyó korlátokkal összeütközésbe jöhetnének, előre nem láthatja s azokat már azért sem határozhatja meg, mert az igények folyton változnak és csak egyes kérdések felmerülésével lesznek esetenként megbirálhatók.

De a városi hatósággal közösen előterjesztett felségfolyamodásunk nem is ily szűk keretből, hanem sokkal tágabb nézpontról indult ki, mert ily csekélyebb egyes esetek és kérdések elintézését illetőleg annyira meg vagyunk győződve a katonai hatóságok előzékenységéről, hogy ezek esetenkénti czélszerű megoldására nézve tökéletesen meg voltunk és meg vagyunk nyugtatva.

Mi a kárt és veszélyt, mely a vári jelleg és az abból folyó korlátozó- sokban rejlik, abban látjuk leginkább, hogy a várerődítési öv keretében fekvő telkek szabad polgári tulajdont nem képezvén, mintegy holt, értéktelen kertként vannak a vár és külvárosok házai közzé beékelve, hogy ott is, hol e telkek már polgári tulajdonná váltak, még fennállanak a lebontási térítvények, mi által az e telkeken való építési kedv és hajlam csirájában elfojtatik, végre hogy magát az építési módot illetőleg is fennállanak még feltételek, melyek a beépítést nehezítik.

E súlyos tehertől, mely Budavárosának fejlődését, városrészeinek egymáshoz közelebb hozatalát, és avval kapcsolatosan egy helyes szabályozás kivitelét és a szépészeti igényeknek kielégítését gátolja, ezen súlyos tehertől kívánjuk a fővárost feloldatni és ennek folytán a város és e tanács küldötteiből alakított vegyes bizottság javaslatának elfogadása mellett ujabban is ragaszkodva első kérelmünkhöz, az ügyben a m. k. miniszterelnök ur szives közbenjárását is igénybe vettük.

12. Egyes magánügyek tárgyalása alkalmával, mindig tekintettel a jövő évben készitendő általános szabályozási tervre, egyes utcákra nézve már a mult évben is ki lettek tűzve a szabályozási és rendezési vonalak. — Ilyenek: a bécsi kapu-út, az Ujlaki-, ujjvilág-utcza, a Duna-part a rudas- és sáros-fürdők között, a Gellérthegy-utcza, a tabáni hosszú-utcza és horgony-utcza, a vizivárosi harminczadi terület és környéke és az ó-promontori út.

B) Pesten.

1. A városliget rendezése és bővítése.

A városliget képezvén a városi lakosság egyik legszebb, legkedveltebb üdülési és mulatóhelyét, a városi hatóság részéről eddig is különös gondoskodásnak volt tárgya. — Miután azonban a főváros lakossága naponként örvendetesen szaporodik, már a mult évek bizonyíták, hogy annak bővítése okvetlenül szükségessé válik. Másrészt a sugárútnak legalább külső része már 1873 tavaszán ki fogván nyittatni, egy

egészen új, e főút kitorolásával harmoniában álló úthálózat és evvel kapcsolatosan egészen új berendezés szinte elodázhatlannak mutatkozott. — A közmunkák tanácsa mindkét irányban kezdeményezőleg lépett fel. — A bővítésre ugyanis legalkalmasabbnak látszott a mai városi homokbányák területe, miért is Pest város hatósága felhívotta, miszerint a homokbányák felhagyása mellett e területet a szóban álló célra fordítsa, mely esetre a közmunkák tanácsa kötelezte magát, hogy a már meglevő és ekként ujonnan alakítandó városligetek összeköttetésére szolgáló főutat a fővárosi pénzalap költségén fogja előállítani. — A már meglevő városligetnek berendezését és az új úthálózatot illetőleg a közmunkák tanácsa egy tervet dolgoztatott ki, melyben tekintet van véve a sugárútnak kitorolására és annak jobbra és balra leendő folytatására, továbbá egy az egész ligetet átmetsző nagy főkocsiútra, továbbá 3 nagy útra, melyek az egész ligetet mind nagyobb körökben ölelik át. — Tekintettel volt továbbá a közmunkák tanácsa arra, hogy a főút lehető változatossággal, egyrészt a tó közelében, más ponton sűrűbb erdőn stb. vitessék keresztül s hogy a gyalog sétálók részére is kellő kényelmességű utak és nyugpontok alkottassanak.

A városi hatóság e tervezetet már tárgyalás alá vette s így a városliget bővítésének és új berendezésének kérdése a legközelebbi időben fog végleges megoldást nyerni.

2. A Schneider-féle ház kisajátítása.

A ferencziek terének, az úri- és kigyó-utczáknak összefolyási pontja, az ott központosuló nagy közlekedésnél fogva már évek óta egyik legveszélyesebb helyét képezi Pest városának és a közvélemény mind hangosabban követel ézen veszélyes közlekedési pont bővítését és az akadályok elhárítását. A közmunkák tanácsa ennél fogva elhatározá, hogy a sarkot képező Schneider-féle ház eltávolíttassék. Minthogy pedig a tulajdonossal megkísértett egyességi eljárás célhoz nem vezetett, az 1868. LVI. t. cz. értelmében a kisajátítás elrendelése végett Pest város hatóságát kérte fel, egyszersmind kijelentvén, hogy a kisajátítás költségei a fővárosi pénzalap által fognak fedeztetni. Pest város hatósága a kisajátítást el is rendelte s így a felszólamlási és esküdtszék előtti eljárás a közel jövőben van kilátásban.

3. Leschitz-féle telek kisajátítása.

A Pest város területére készített általános szabályozási terv szerint, a Dunától a mai újépületig vezető Attila-utczának hosszabbítása és az újépületi telkeken, a hold- és vadász-utczákon keresztül a vácz-útig való kivitele határozottatott el. — Miután pedig az oly nagy költségekkel boulevardírozott vácz-út szépészeti érdeke kívánatosá teszi, hogy az arra néző telkek mihamarább beépíttessenek, ez azonban a Leschitz-féle telek birtokba vétele előtt — a szomszédra nézve, ki a fenmaradó telekrészletet is átvenni hajlandó — lehetetlen és miután az egyezkedési kísérletek eredményre nem vezettek, Pest városa e telekre nézve is felkérte, hogy a kisajátítást, a fővárosi pénzalap költségére szinte mondja ki, mely felhívásnak Pest városa eleget is tett, minél fogva a kisajátítás szinte a legközelebb fog eszközöltetni.

4. A Nákó-háznak országházzá szándékolt átalakítása. — Ez eszme az 1872. év elején pendített meg és a fővárosi közmunkák tanácsa az 1870. X. t. cz. 14. §. a)

pontjában reá ruházott jog és kötelességénél fogva kötelezve érezte magát a szándékolt átalakítás ellen felszólalni. — A nagy és kis Nákó-féle házak területe ugyanis $1100 \square^0$ területtel bír, míg egy országházi épületre, tekintettel az országgyűlés két házára, mellékhelyiségekre, tanácskozási termekre, lakásokra stb. a tanács nézete szerint legalább $2000-2500 \square^0$ -nyi telek szükségesletnék. — A jelen épületre a 3 évvel ezelőtt emeltetni szándékolt 4-ik emelethez az engedély épen nem, és a 3-ik emelethez is csak azon kikötéssel adatván meg, hogy a gerendamennyezet helyett vassínek alkalmaztasanak, jogosítottnak látszik a feltevés, hogy a főfalak nem örvendenek rendkívüli szilárdságnak; pedig az országházi átalakításnál csakis ezek maradhattak volna meg. — A magyar törvényhozás méltóságának eszméje e ház által külsőleg nem igen jutott volna érvényre, mert ez csak monumentális jellegű épület által történhetik, erre pedig már maga a hely sem alkalmas, mert a lánczhidfőnél 2 öllel mélyebben fekvén, a Dunától tekintve a magasabb tárgyak által elfedtetnék, Budáról nézve pedig a valóban monumentális alakzatú lánczhid-oszlopok által árnyékba helyeztetik. Végre nem látszott czélszerűnek, hogy a legfontosabb tanácskozással elfoglalt törvényhozási testület a legnagyobb zaj, a legélénkebb forgalom közepette tartsa üléseit, másrészt pedig kár volna az itt virágzásnak indult ipar és kereskedés szívében, egy ezen érdekekre nézve holt pontot teremteni.

5. Utczák elnevezése. — Pest város lakosainak naponként szaporodó számánál és evvel kapcsolatban számos, eddig üresen állott telkek beépítésével mindinkább sűrűsövé vált az új utczák elnevezése. — Az 1870. évi X. t. cz. 14. §-nak *d)* pontja ugyan kizárólagos feladatává teszi ez ügyet a közmunkák tanácsának, mégis czélszerűnek látszott e kérdésben Pest város hatóságával egyetértőleg eljárni, miért is Pest városa felhivatott, hogy az e kérdésben teendő javaslat végett kiküldött bizottsághoz a maga részéről is küldjön két tagot.

Az ekként alakított vegyes bizottság véleménye alapján a közmunkák tanácsának határozata kiterjeszkedett 1-ször oly utczákra, melyek eddig névvel nem bírtak; 2-ször olyanokra, melyek már más városrészben ugyanazon név alatt előfordulnak; 3-ször oly utczákra, melyek habár igen hosszúak és megtörvék, mégis csak egy névvel bírnak. Az egyes megállapított elnevezéseket, melyek Pest városával közzététel és kitűzetés végett közölve lettek, itt felsorolandóknak nem tartjuk, de mégis megjegyezzük, hogy a közmunkák tanácsa az utczák és terek neveit jövőben az egész főváros területén csak egy nyelven, és pedig magyar nyelven határozta kitűzetni.

6. A pesti közúti vaspálya soroksári vonala. — E vonalnak és az erre vonatkozó tervek átvizsgálásánál 3 szempont merült fel és ugyan: *a)* a tervezett vonal műszaki kiépítése; *b)* a fektetendő sínek alakzata és *c)* azon utczák szabályozása, melyeken a sínfektetés szándékoltatik.

ad *a)* A vonal műszaki kiépítését illetőleg a városi hatóság által a középítési bizottság és mérnöki hivatal előterjesztései alapján tett módosítások és változások, a mily szükségesek és czélszerűek, ép úgy minden tekintetben tökéletesen kielégítőnek találtak.

ad b) A sínek alakzatának kérdése különösen a váczi-út boulevardirozása tekintetéből hozatott szönyegre, mert kétségtelen, hogy az eddigi sínek nem felelnek meg egészen azon igényeknek, melyeket a könnyű közlekedés érdekében támasztani kellene, s mert különösen a belső körutat kivántuk volna e közlekedési nehézségektől megmenteni, minélfogva azután a síneknek az egész városban meg kellett volna változniok. — Miután azonban egy új, czélszerűbb sínalaknak behozatala oly óriási költségekkel van összekötve, melyek magának a belső körútnak helyreállítását lehetlenné tették, vagy legalább nagyon elhalasztották volna, inkább véltük a főváros érdekeit előmozdíthatni, ha a sínek alakját meghagyván, a boulevardirozást azonnal megindítjuk, minek azután természetes következménye, hogy a főutczában ekként megmaradt sínalakzat a többi vonalokon is megtartatott.

ad c) A soroksári vonal a két nyúl-utczán, a nagy körút végpontja előtti téren, a soroksári védgát mentében van kifelé tervezve. A vonalnak a két nyúl-utczában vezetése ellen nem volt észrevétel, mert az alulról jövő forgalom a körút előtti nagy téren négy részre oszlik. Épúgy helyesnek találtatott a városi hatóság azon intézkedése, mely szerint a szűk soroksári védgát mentében a társaság maga fogja előállítani a sínlerakásra szükséges töltést. A soroksári utczarészt illetőleg azonban a közmunkák tanácsa azon nézetben volt, hogy azt a társaságnak legalább 12 öltre kell kiszélesítenie. Az előbb bizottságilag megállapított 10 ölnyi szélesség ugyanis elegendő volna talán a jelenlegi és a jövőben, az ipar és gyári vállalatoknak a város alsó részén szándékolt központosítása folytán óriásilag emelkedő forgalomnak, de semmiesetre sem elegendő arra, hogy itt még vasuti sínek is elhelyeztessenek. — Miért is a vonal építésére az engedély csak azon feltétel alatt tartatott kiadhatónak, hogy a társaság ez útrésznek 12 öltre való szélesítését, mely csakis az ő vonala folytán válik szükségessé, saját költségén eszköztesse.

7. Fényképészeti műtermek és falragaszok. — Tapasztaltván egyrészt, hogy több helyen oly fényképészeti műtermek építésére és felállítására is adtak engedélyek, melyek nem egészen felelnek meg a szépészeti igényeknek, az 1870. X. t. cz. 22. §. értelmében felhivattak a városi hatóságok, miszerint ily engedélyeket kiadás előtt bemutatni sziveskedjenek. — Másrészt tapasztaltván, hogy a hirdetmények és falragaszok, minden rendszer nélkül az illetők tetszése szerint függesztetnek ki, miáltal a legszebb helyek is elrondítottak és az utczák tisztántartása megnehezítettetik, felhivattak a városi hatóságok, miszerint ez ügyet szabályozzák és erre vonatkozó intézkedéseiket mihamarább mutassák be.

VI.

Pénzügy.

A fővárosi közmunkák tanácsa által kezelt egyes alapok bevételei és kiadásai az ezen jelentéshez mellékelt zárszámadásokban vannak kitüntetve.

E helyen csak az egyes alapok természetére és jövedelmi forrásaira kívánunk néhány megjegyzést tenni.

A) Fővárosi pénzalap.

Az 1870. évi X. t.-cz. 7. §. szerint a kölcsönből eszközölt kisajátítások és szabályozások által nyert telkek eladási ára ez alapot illeti, miután azonban ily telkek még eladva nem lettek, e czímen mindeddig bevételei nem voltak.

Az 1870. X. t.-cz. értelmében a kölcsön törlesztése után ez alapot illetendik a 4. §-ban felemlített források összes jövedelmei azon vám- és adótételek szerint, melyek törvényhozásilag időről időre megállapíthatnak.

Miután azonban a kölcsön még törlesztve nincsen, jelenleg a forrásoknak azon összegei illetik a fővárosi pénzalapot, melyek a kölcsön évi járulékaival igénybe nem vétetnek.

E czímen a kölcsön évi számadásainak 1871. december 31-én történt lezárása után a nagyméltóságú magy. kir. pénzügyi ministerium kimutatása és utalványa alapján újabban 664,975 ft 80 kr. folyt be.

A két városnak „közmunka“ czím alatt nyert összes bevételei és váltságdíjai az 1870. X. t.-cz. 8. §-nak 2. pontja értelmében szinte ez alapot illetik. — Miután azonban a m. kormánynak még 1869-ben történt intézkedése szerint e „közmunka“ czímen nyert jövedelmek, a városok területén átvonuló országutak helyreállítása és fentartása céljából a városoknak lettek átengedve és ezek a szóban álló utakat, az ezen jövedelmeket túlhaladó költségekkel fenn is tartották, a beszedett jövedelmeket kimutatták ugyan, de azok beszállítását nem vélték elrendelhetőnek, mindaddig, míg a szóban álló országos utak fentartásáról, mely jelenleg épen e jövedelmek alapján reájuk súlyosodik, más-képen nem lesz gondoskodva. — A közmunkák tanácsa átlátta ugyan e nehézségeket, de másrészt mint a fővárosi pénzalap kezelője kötelezve érezte magát e jövedelmeknek

a törvény világos rendeletéhez képest leendő beszállítását újra és újra szorgalmazni. — Mindig csak e czélt tartván szem előtt, a közmunkatanács a közlekedési minister urnál egy vegyes bizottságot hozott javaslatba, mely a kérdéssel tüzetesen foglalkozván, a megoldás iránt javaslatot készítse. — A bizottság, mely a közlekedési minister, a közmunkatanács és Pestváros küldötteiből állott, meg is tette javaslatát, a minister ur azonban azt helybenhagyhatónak nem vélvén, egyenesen a városokhoz fordult. — Az országutak fentartásának kérdése ekként véglegesen ugyan megoldva nincsen, miután ez azonban csakis a minister és városi hatóság közötti tárgyalásoknak képezheti alapját és a törvény világos, kételyt nem engedő rendelkezését egyáltalában meg nem erőlténtheti, a közmunkák tanácsa a városi közönségeket most ujabban is felkérte, hogy a befolyt összegeket mihamarább szállítsák be.

Ugyanez alapot illetik az 1870. X. t.-cz. 8. §. értelmében az utczák és terek szabályozásánál magánháztelkekhez csatolandó területek eladásából beveendő jövedelmek. Miután pedig e jövedelmekre nézve, miként ezt mult évi jelentésünkben felemlíteni szerencsénk volt, a városi hatóságokkal egyezmény jött létre, e czímen a lefolyt évben Pest városa részéről 28,042 ft 3 1/2 kr.; Budavárosa részéről pedig 2589 ft 45 kr.; összesen tehát 30,631 ft 7 1/2 kr. tényleg be is szállított.

Megjegyzendőnek tartjuk még, hogy miután az 1870. X. t.-cz. 4. §. d) és e) pontjai értelmében azon pénzintézetek, gyári és közlekedési vállalatok községi pótdója is a kölcsön évi járadékának fedezésére fordítandó, melyek az osztrák állam területén székelnek s így a fővárosi pénzalapot illető maradék is annál nagyobb, minél nagyobb az e községi adópótlék czímén nyerendő bevétel; miután továbbá a fővárosi közmunkák tanácsa azon nézetben volt, hogy talán nem minden ilyenmü fizetni köteles vállalatoktól lett az illető községi adópótlék beszedve: felkérte a magy. kir pénzügyminister ur, miszerint közölni sziveskedjék, mely vállalatok fizették eddig községi pótdójukat, és mely összegek folytak be e czímen a kölcsön évi járadékainak törlesztésére.

B) Sugárúti alap.

Ez alap az 1870. LX. törvényczikkben a sugárút létesítése czéljából engedélyezett 8.199,721 ftból áll.

Ez összegből az út kiépítésére 1.038,812 ft esik. — Az út előállításához szükségelt területek kisajátítására pedig engedélyeztetett és pedig:

véglegesen	2.297,097 ft
kölcsönképen pedig	4.863,812 ft.

Ez alaprai 1872. deczember 31-én a m. k. pénzügyminister ur által a részint egyességileg, részint esküdtszékileg megállapított vételárak kifizetésére utalványoztatott 7.160,909 frt.

Felvétellett továbbá a municipalis hitelintézettől a szerződés értelmében első részletként fizetett 1.000,000 frt, mely összeg azonban a fent érintett és kölcsönként engedélyezett—4.863,812 frtnyi összeg törlesztésére fordított, úgy hogy a fővárosi közmunkák tanácsának tartozása ez évben 3.863,812 frtra apadt le.

Miután azonban ezen 1.000,000 frtnyi összeg, legalább részben, oly telkek vételárait is magában foglalja, melyek beváltására a fentérintett 2.297,097 frt véglegesen engedélyeztetett, a fővárosi közmunkák tanácsa ez egész milliót nem tartotta a kölcsön törlesztésére fordítandónak és az aránynak megállapítása végett, mely szerint az a kölcsön lerovására fordíttassék, a m. k. pénzügyminister urhoz fordult. — Az ez irányban megindított tárgyalások azonban még be nem fejeztetvén, a kölcsönből tényleg 1.000,000 frt van már befizetve.

C) Nagy körút-alap.

Ez alap az 1871. XLVII. törvénycikkkel a nagy körút vonalának építésektől menten tartása céljából engedélyezett 900,000 frt s az 1872. VII. t.-cz.-kel ugyan e célból engedélyezett 500,000 frt, összesen tehát 1.400,000 frtból áll, melyből az előmunkálatokon és egységek útján megvett ingatlanságok vételárait 1872. december 31-ig 992,514 frt 48 kr. adatott ki és így 407,486 frt még rendelkezésre állott.

D) Albrecht főherczeg és Ilona-úti alap.

Az Albrecht-út kiszélesítésére az 1871. X. t.-cz. V. fejezete 5 pontja értelmében 35,000 frt lett törvényhozásilag engedélyezve. — E kiszélesítés a legközelebbi hónapokban az Andorffy-féle telek mentében meg fog indíttatni s a szükséges területek iránt a szerződés már meg is kötött, de fizetés mindeddig nem teljesítetvén, a fenti összeg még egészen rendelkezésre áll.

Ellenben az ugyanazon törvénycikkben az Albrecht-útnak a bécsi kapúig folytatása és az Ilona-út szabályozásának tervezési költségeire engedélyezett 4500 frt már tökéletesen kimerített.

E) Budai körúti alap.

Ezen a felső hidtól a budai ország-úton végig a déli vaspálya-társaság indóházáig vezetendő fő-út tervezési költségeire az 1871. X. t.-cz. V. fejezet 6. pontjában engedélyezett 5900 frtból áll és szinte tökéletesen kimerített.

A fővárosi alapot illető pénzek a lefolyt évben is a magyar általános földhitelintézetnél voltak gyümölcsözőleg elhelyezve. — Ellenben a többi, bizonyos czélokra törvényhozásilag engedélyezett összegek a magy. kir. pénzügyminister ur által, vagy a magyar általános hitelbanknál nyitott hitel útján, vagy pedig egyenesen a m. k. állampénztárnál tett utalványok útján tétettek folyóvá.

VII.

Személyes ügyek és statistikai adatok.

A közmunkák tanácsának azon kilencz tagja közül, kik az 1870. X. t.-cz. értelmében a kormány által neveztetnek ki, Mátyus Áristid urnak még 1871-ben történt lemondása folytán egy hely üresedésben lévén, erre 1872. október havában Széher Mihály ur lett taggá kinevezve.

A tisztviselők száma a műszaki osztálynál négy segédmérnökkel szaporított; ellenben négy díjnoki állomás beszűntetett.

A tisztviselők sorában csak egy lényeges változás adá magát elő, amennyiben Schmidt Ferenc mérnök a szervezett felügyelői állomás helyettesítésében főmérnöknek neveztetett ki.

A fővárosi közmunkák tanácsánál a lefolyt évben 2670 szám fordult elő.

Ezek közt volt: építési engedély 543, szabályozási- és telekfelosztási ügy 134, felfolyamodás 83, nyilvános építkezésekre vagy közintézkedésekre vonatkozó ügy 47. — Az itt ki nem mutatott többi szám részint az egyes nagyobb kérdésekre, mint az általános szabályozásra, sugárútra, körútra stb., részint a belkezelésre, részint egyéb administrationalis folyó ügyekre vonatkoznak.

E számok elintézése czéljából tartatott: teljes tanácsülés 39; műszaki bizottsági 55; jogügyi bizottsági 4, pénzügyi 12, egyeztetési 19, becslési 1, vegyes 29, összesen 159 ülés.

A fenn kimutatott 543 építési engedély minémüségét a következő kimutatás tünteti elő, és pedig új építkezésekre nézve:

V á r o s	4 emeletes	3 emeletes	2 emeletes	1 emeletes	földszintes	Összesen
Pest	11	53	59	109	195	427
Buda	—	3	1	4	16	24

Toldalék- vagy reáépítkezés volt négyemeletes 1, háromemeletes 7, kétemeletes 14, egyemeletes 16, földszintes 44, összesen 82; és átalakítás volt 10.

B e f e j e z é s.

Miként az előadottakból kivenni méltóztatik, éber figyelemmel voltunk a főváros minden egyes részére, minden egyes kérdés elintézésénél szem előtt tartottuk az összesség érdekeit s bátran állíthatjuk, hogy 2¹/₂ évi működésünknek már számos irányban ki tudnók mutatni áldásos következményeit.

Csak még egy körülményt tartunk különösen felemlítendőnek. — Az 1870. X. t.-cz. 22. és 23. §§-ai ugyanis reánk ruházzák azon kötelezettséget, miszerint a fővárosi építkezési ügyeknek törvény által leendő szabályozására javaslatot készítsünk. — Teljes mértékben érezzük az építési ügy szabályozásának úgy horderejét és fontosságát, mint sürgős voltát s habár ideiglenesen bocsájtottunk is ki utasításokat, melyek a legkirívóbb hiányokon segítettek és melyeket a városok középítési bizottságai ma is szem előtt tartanak, mégis soha sem tévesztettük szem előtt a törvény által reánk ruházott köteleiséget.

Az adatok legnagyobb részben készen állanak és az európai legnagyobb városokban dívó rendszabályoknak viszonyainkra való alkalmazására nézve egész munkálatok állanak már rendelkezésünkre. — De mégis annyi fő- és vezéreszmék megállapításáról van szó, melyek belevágnak az eddigi törvények és szokásokon alapuló gyakorlatba, megváltoztatják az építkezés körüli hatósági intézkedési kört, sőt változást idézhetnek elő a fővárosban alkalmazott adózási alapokban is, hogy könnyelműség vádjá nélkül a javaslatot, még további beható tanulmányok befejezése előtt, be nem terjeszthettük.

Reményeljük azonban, hogy a törvényjavaslat még 1873-ban nemcsak elkészülend, de a m. kormány útján a m. törvényhozás elébe is fog terjesztetni.

És evvel befejezván jelentésünket, azon tiszteletteljes kérelmünknek adunk kifejezést, miszerint az 1870. X. t.-cz. 27. §-a értelmében az ezennel beterjesztett 1872. évi zárszámadás átvizsgálata iránt intézkedni, ezt szokott módon e jelentésünk kíséretében a m. törvényhozásnak bemutatni és e tanács működését továbbra is elősegíteni és pártfogásában részesíteni méltóztatassék.

Budapest, 1872. december hó 31-én.

A fővárosi közmunkák Tanácsa nevében:

Gróf Szápáry Géza s. k.,
alelnök.

Dr. Ország Sándor s. k.,
osztálytanácsos.

ZÁR-

a félévesi közzétételre vonatkozóan

B e v e t e l e k		
1.	1921. évi pénzügyi maradvány	
2.	Magyar Államkassza által	
3.	Magyar Államkassza által	
4.	Magyar Államkassza által	
5.	Magyar Államkassza által	
6.	Magyar Államkassza által	
7.	Magyar Államkassza által	
8.	Magyar Államkassza által	
9.	Magyar Államkassza által	
10.	Magyar Államkassza által	
11.	Magyar Államkassza által	
12.	Magyar Államkassza által	
13.	Magyar Államkassza által	
14.	Magyar Államkassza által	
15.	Magyar Államkassza által	
16.	Magyar Államkassza által	
17.	Magyar Államkassza által	
18.	Magyar Államkassza által	
19.	Magyar Államkassza által	
20.	Magyar Államkassza által	
21.	Magyar Államkassza által	
22.	Magyar Államkassza által	
23.	Magyar Államkassza által	
24.	Magyar Államkassza által	
25.	Magyar Államkassza által	
26.	Magyar Államkassza által	
27.	Magyar Államkassza által	
28.	Magyar Államkassza által	
29.	Magyar Államkassza által	
30.	Magyar Államkassza által	
31.	Magyar Államkassza által	
32.	Magyar Államkassza által	
33.	Magyar Államkassza által	
34.	Magyar Államkassza által	
35.	Magyar Államkassza által	
36.	Magyar Államkassza által	
37.	Magyar Államkassza által	
38.	Magyar Államkassza által	
39.	Magyar Államkassza által	
40.	Magyar Államkassza által	
41.	Magyar Államkassza által	
42.	Magyar Államkassza által	
43.	Magyar Államkassza által	
44.	Magyar Államkassza által	
45.	Magyar Államkassza által	
46.	Magyar Államkassza által	
47.	Magyar Államkassza által	
48.	Magyar Államkassza által	
49.	Magyar Államkassza által	
50.	Magyar Államkassza által	
51.	Magyar Államkassza által	
52.	Magyar Államkassza által	
53.	Magyar Államkassza által	
54.	Magyar Államkassza által	
55.	Magyar Államkassza által	
56.	Magyar Államkassza által	
57.	Magyar Államkassza által	
58.	Magyar Államkassza által	
59.	Magyar Államkassza által	
60.	Magyar Államkassza által	
61.	Magyar Államkassza által	
62.	Magyar Államkassza által	
63.	Magyar Államkassza által	
64.	Magyar Államkassza által	
65.	Magyar Államkassza által	
66.	Magyar Államkassza által	
67.	Magyar Államkassza által	
68.	Magyar Államkassza által	
69.	Magyar Államkassza által	
70.	Magyar Államkassza által	
71.	Magyar Államkassza által	
72.	Magyar Államkassza által	
73.	Magyar Államkassza által	
74.	Magyar Államkassza által	
75.	Magyar Államkassza által	
76.	Magyar Államkassza által	
77.	Magyar Államkassza által	
78.	Magyar Államkassza által	
79.	Magyar Államkassza által	
80.	Magyar Államkassza által	
81.	Magyar Államkassza által	
82.	Magyar Államkassza által	
83.	Magyar Államkassza által	
84.	Magyar Államkassza által	
85.	Magyar Államkassza által	
86.	Magyar Államkassza által	
87.	Magyar Államkassza által	
88.	Magyar Államkassza által	
89.	Magyar Államkassza által	
90.	Magyar Államkassza által	
91.	Magyar Államkassza által	
92.	Magyar Államkassza által	
93.	Magyar Államkassza által	
94.	Magyar Államkassza által	
95.	Magyar Államkassza által	
96.	Magyar Államkassza által	
97.	Magyar Államkassza által	
98.	Magyar Államkassza által	
99.	Magyar Államkassza által	
100.	Magyar Államkassza által	

ZÁR-SZÁMADÁS.

A félévesi közzétételre vonatkozóan

Budapest, 1921. február 27-én

Készítette: [Name]
 Ellenőrizte: [Name]
 Jóváhagyta: [Name]

Z A R -

a fővárosi közmunka-alap pénzforgalmáról

Tétel	B e v é t e l e k	Összeg	
		forint	kr.
1	1871. évi pénztári maradvány	3056	58 ^{1/2}
2	Magyar általános hitelbanktól.	664975	80
3	Visszafizetett tőkepénzek a magy. földhitelintézettől.	786279	05
4	Budavárosi alap	2418	71
5	Háztelkek eladásából Budán	7210	—
6	Ideiglenes kiadások megtérítése.	3385	—
7	Tiszti és szolgai adó	760	25
8	Szolgálati díjak	372	31
9	Eladott terjedékekért Pesten	28042	31 ^{1/2}
10	„ „ „ Budán	2589	45
11	Cselekvő kamatok	10825	68
12	Megtérítések	98	63
13	Különféle bevételek	2018	75
14	Butorzat	23	66
15	Hírlapok és hirdetémények	4	30
16	Különféle irodai szükségletek.	32	50
17	Nyomatványok és könyvkötések	26	65
18	Világítás	37	11
19	Műszaki szerelvények	25	—
20	Bérekoci-díj	5	40
21	Műszaki munkások	3	20
22	Irodai helyiségek átalakítása stb.	33	26
23	Különféle kiadások (pesti belső körút).	13	—
Összesen		1512236	61

A fővárosi közmunkák tanácsának pénzügyi bizottsága által megvizsgáltván, helyesnek találtatott.

Budapest, 1873. február 27-én.

Csengerly Antal s. k.

Ribáry József s. k.

Lukács Antal s. k.

Stangl János s. k.

Tavaszy Endre s. k.

664975 80

786279 05

1453254 85

2018 75

1455273 60

1512236 61

1455273 60

- 056963 01

1512236 61

1453254 85

- 51981 76

SZÁMADÁS

1872-dik január 1-től 1872. december 31-ig.

Tétel	K i a d á s o k	Összeg	
		forint	kr.
1	Állandó tiszti és szolgálai fizetésekre	45501	64
2	Jelenléti jegyekért	12310	—
3	Házbérre	4293	50
4	Butoratra	537	46
5	Hírlapok és hirdetésményekre	405	07
6	Különféle irodai szükségletekre	416	88
7	Nyomatványok és könyvkötésekre	1265	89
8	Papir és írószerekre	271	37
9	Szolgák ruházatára	331	—
10	Világításra	254	66
11	Műszaki szerelvényekre	2594	53
12	Bérmunkások díjaira	257	34
13	Műszaki munkásokra	8203	75
14	Tüzfára	1315	11
15	Szolgák hidbéreire	90	—
16	Budai háromszögellési munkálatokra	6000	—
17	Irodai helyiségek átalakítása, tisztogatása stb.	195	13
18	Jutalom és segélyezésekre	1500	—
19	Különleges munkálatok és építkezésekre	8105	82
20	Építési szerek és gépek beszerzésére	9189	95
21	A catastralis felméréssel járó községi szolgálmányok fedezésére	9010	—
22	A háromszögelléshez szükséges üvegtáblák és állópontok beszerzésére	5240	95
23	A felmérések ellenőrzéséért járó díjakra	1565	—
24	Uti költségekre	709	—
25	Térképek, minták és tervek készítésére	8053	33
26	Terjedékek beváltására Pesten	74864	35
27	Általános szabályozási terv készítésére	463	15
28	Pesti belső körút építési munkálataira	382594	75 ^{1/2}
29	Ideiglenes kiadások	203090	—
30	Magyar földhitelintézetnél elhelyezett cselekvő tőkék	718761	44 ^{1/2}
31	Különféle kiadások	20	—
	Tiszti és szolgálai adóra	760	25
	Szolgálati díjak	372	31
	Összesen	1508543	64
	Egyenleg az 1872. évi december végévi pénzmaradvány	3692	97
	Főösszeg	1512236	-61

Rozmanith Ferencz s. k.,
könyvvezető.

az alant következő alapok pénzforgalmáról

Tétel	Bevételek	P e s t i				Albrecht fhg. és Hona-íti		Budai összekötő-íti	
		Sugárúti		Nagy körúti					
		a l a p							
		forint	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1	1871-iki pénzmaradvány		71						
2	Magyar általános hitelbanktól	1807435	50	241188	51				
3	Magyar királyi államfőpénztártól	1661009	—						
4	Visszafizetett cselekvő tőke a magyar föld- hitelintézetétől	2876193	45 ^{1/2}	4332	20	1584	50	3905	80
5	Megtérített adó	6129	03	126	74				
6	„ kéményseprő díj	163	39		05				
7	„ szemétfuvar „	27	56 ^{1/2}						
8	„ világítási „	19	23						
9	„ italmérési „	4	86						
10	„ tűzkár „	2	44						
11	„ bélyeg „	38	75						
12	Házbér	52253	90 ^{1/2}	25496	52				
13	Cselekvő kamatok	14801	95	517	95	28	88	83	27
14	Házak és telkek eladásától	1000000	—						
15	Ideiglenes bevételek	257351	56						
16	Ideiglenes kiadások	127998	10						
17	Szenvedő tőkék	53078	76 ^{1/2}						
18	Különféle bevételek	3	20	1	—				
	Összesen	7856511	41	271662	97	1613	38	3989	07

A fővárosi közmunkák tanácsának pénzügyi bizottsága által megvizsgálatván,
helyesnek találta.

Budapest, 1873. február 27-én.

Csengery Antal s. k.

Ribáry József s. k.

Lukács Antal s. k.

Stangl János s. k.

Tavaszy Endre s. k.

SZÁMADÁS

1872. január 1-től december 31-ig.

Tétel	Kiadások	P e s t i				Albrecht fhg. és Ilona-úti		Budai összekötő-úti	
		Sugárúti		Nagy körúti					
		a l a p							
		forint	kr.	frt	kr.	frt	kr.	frt	kr.
1	Előmunkálatokra	9609	66	1819	50	1584	50	3905	80
2	Házvételárak	4808813	98	238006	40				
3	Házadóra	15013	67	5138	70				
4	Kéményseprő díjakra	426	55	128	70				
5	Szemétfuvar „	124	42	28	80				
6	Vízvezetési „	83	48						
7	Tűzkármentesítési „	610	41	86	88				
8	Világításra	31	38	8	—				
9	Szenvedő tőkék utáni kamatokra	8844	06	798	77				
10	Bélyegekre	2220	60	587	42				
11	A magy. földhitelintézetnél elhelyezett cse- lekvő tőkék	2899815	43	20831	20	28	88	83	27
12	A magy. általános hitelbanknak			2200	—				
13	Épületek fentartására	431	15	652	39				
14	Házvételi költségekre	2845	44	322	70				
15	Házkezelési „	877	80	511	41				
16	Különféle kiadásokra	198	30	12	10				
17	Katona-beszállásolás és ételmezési költségre	23	—						
18	Utczalámpák felállítási költségre	10	32						
19	Ideiglenes bevételek visszafizetése	68041	—	530	—				
20	Szenvedő tőkék	38490	76						
	Összesen	7856511	41	271662	97	1613	38	3989	07

Rozmanith Ferencz s. k.
könyvvezető.

Year	Month	Day	Time	Location	Remarks
1950	Jan	1	08:00
1950	Jan	2	08:00
1950	Jan	3	08:00
1950	Jan	4	08:00
1950	Jan	5	08:00
1950	Jan	6	08:00
1950	Jan	7	08:00
1950	Jan	8	08:00
1950	Jan	9	08:00
1950	Jan	10	08:00
1950	Jan	11	08:00
1950	Jan	12	08:00
1950	Jan	13	08:00
1950	Jan	14	08:00
1950	Jan	15	08:00
1950	Jan	16	08:00
1950	Jan	17	08:00
1950	Jan	18	08:00
1950	Jan	19	08:00
1950	Jan	20	08:00
1950	Jan	21	08:00
1950	Jan	22	08:00
1950	Jan	23	08:00
1950	Jan	24	08:00
1950	Jan	25	08:00
1950	Jan	26	08:00
1950	Jan	27	08:00
1950	Jan	28	08:00
1950	Jan	29	08:00
1950	Jan	30	08:00
1950	Jan	31	08:00

2002

2003 JUL 14

